ELENA

FERRANTE

Iubire amară

DE LA AUTOAREA FENOMENULUI INTERNAȚIONAL **TETRALOGIA NAPOLITANĂ**

ROMAN

Un roman extrem de îndrăzneț, migălos construit.

THE NEW YORKER

Un tur de forță. Iubire amară *face o analiză necruțătoare a psihicului feminin aflat sub asediu și confirmă reputația Elenei Ferrante drept una dintre cele mai bune romanciere italiene contemporane.*

SEATTLE TIMES

Într-o poveste alertă și plină de suspans, Delia examinează relația cu mama ei, scoțând la iveală amintiri și secrete îngropate adânc în copilărie și împăcându-se cu un trecut impregnat de gelozie și violență… Iubire amară *este un roman autentic și zguduitor.*

LIBRARY JOURNAL

COLECŢIE COORDONATĂ DE
MAGDALENA MĂRCULESCU

Iubire amară

ELENA
FERRANTE

Iubire amară

ROMAN

TRADUCERE DIN ITALIANĂ DE
CERASELA BARBONE

literary FICTION

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

REDACTOR:
Oana Duşmănescu

DESIGN:
Faber Studio
Foto coperta: © Luke Braswell on Unsplash

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mirela Voicu

CORECTURĂ:
Rodica Petcu
Duşa Udrea-Boborel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FERRANTE, ELENA
Iubire amară / Elena Ferrante ; trad.: Cerasela Barbone. -
Bucureşti : Pandora Publishing, 2018
ISBN 978-606-978-160-9

I. Barbone, Cerasela (trad.)

821.131.1

Titlul original: L'amore molesto
Autor: Elena Ferrante

O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
W: pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-160-9

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

mamei mele

1.

Mama mea s-a înecat de ziua mea de naştere, în noaptea de 23 mai, în mare, în dreptul localităţii numite Spaccavento, la câţiva kilometri de Minturno. Exact acolo, la sfârşitul anilor '50, când tata încă locuia cu noi, închiriam vara o cameră într-o casă ţărănească şi petreceam luna iulie dormind toţi cinci în câţiva metri pătraţi încinşi. În fiecare dimineaţă, noi, fetele, beam câte un ou proaspăt, scurtam drumul spre mare printre trestii înalte pe cărări de pământ şi nisip şi ne duceam să facem baie. În noaptea când a murit mama mea, proprietara acelei case, pe care o chema Rosa şi care avea de-acum mai mult de şaptezeci de ani, a auzit bătăi în uşă, dar n-a deschis, de frica hoţilor şi a criminalilor.

Mama luase trenul spre Roma cu două zile înainte, pe 21 mai, dar n-a mai ajuns acolo. În ultima vreme, cel puţin o dată pe lună, venea să stea la mine câteva zile. Nu mă bucuram s-o ştiu prin casă. Se trezea cu noaptea-n cap şi, conform obiceiurilor ei, făcea curat lună, de sus până jos, în bucătărie şi sufragerie. Încercam să adorm la loc, dar nu reuşeam: încremenită

în aşternuturi, aveam impresia că, trebăluind prin casă, îmi transformă corpul în cel al unei fetiţe zbârcite. Când venea cu cafeaua, mă ghemuiam pe o parte să nu mă atingă aşezându-se pe marginea patului. Amabilitatea ei mă irita: ieşea la cumpărături şi se împrietenea cu vânzători cu care, în zece ani, eu nu schimbasem mai mult de două vorbe; se plimba prin oraş cu nişte cunoştinţe de-ale ei ocazionale; devenea prietena prietenilor mei, cărora le povestea întâmplări din viaţa ei, întotdeauna aceleaşi. Cu ea nu ştiam să fiu decât reţinută şi nesinceră.

Se întorcea la Napoli la primul meu semn subtil de nemulţumire. Îşi strângea lucrurile, făcea o ultimă curăţenie şi promitea c-o să revină curând. Eu mă învârteam prin camere, rearanjând după gustul meu tot ce schimbase ea. Solniţa revenea în compartimentul unde o ţineam de ani de zile, detergentul îşi recăpăta locul care mi se păruse întotdeauna convenabil, stricam ordinea pe care mi-o punea în sertare, redam haosului camera în care lucram. Chiar şi mirosul prezenţei ei — un parfum care lăsa în casă o senzaţie de nelinişte — după o scurtă vreme nu se mai simţea, la fel ca izul unei ploi scurte vara.

Se întâmpla adesea să piardă trenul. De obicei, sosea cu următorul sau chiar a doua zi, dar nu mă puteam obişnui cu asta şi mă îngrijoram oricum. Îi telefonam neliniştită. Când, în sfârşit, îi auzeam vocea, o dojeneam cu o anume asprime: cum de nu plecase, de ce nu mă anunţase? Ea se justifica pasivă, întrebându-se amuzată ce-mi imaginam că i se putea întâmpla la vârsta ei: „Orice“, răspundeam. Îmi închipuisem mereu

un complot în care se țeseau capcane tocmai pentru a o face să dispară din această lume. Când eram mică, îmi petreceam timpul cât ea lipsea așteptând-o în bucătărie, la fereastră. Eram nerăbdătoare să apară din nou în capătul străzii, ca o imagine într-un glob de cristal. Abuream geamul cu răsuflarea mea ca să nu văd strada fără ea. Dacă întârzia, neliniștea devenea atât de incontrolabilă, încât se manifesta prin tremurături ale întregului corp. Atunci fugeam într-o debara fără fereastră și fără lumină electrică, aflată chiar lângă camera ei și a tatei. Închideam ușa și stăteam în întuneric, plângând în tăcere. Cămăruța era un antidot eficient. Îmi provoca o groază care ținea sub control anxietatea stârnită de soarta mamei. În bezna aceea sufocantă din cauza mirosului de insecticid, eram atacată de forme colorate care-mi atingeau ușor pupilele câteva secunde, lăsându-mă fără suflare. „Când te întorci, o să te omor", mă gândeam, ca și cum ea m-ar fi lăsat închisă, acolo, înăuntru. Dar apoi, imediat cum îi auzeam vocea pe hol, mă furișam afară în grabă și mă duceam să-i dau târcoale indiferentă. Mi-a revenit în minte debaraua aceea când mi-am dat seama că plecase de acasă, conform obiceiului, dar nu se mai întorsese.

Pe seară, am primit primul telefon. Mama mi-a spus, pe un ton liniștit, că nu-mi putea povesti nimic: cu ea era un bărbat care-i interzicea asta. Apoi a început să râdă și a închis. Pe moment am rămas stupefiată. M-am gândit că vrea să glumească și am așteptat resemnată al doilea telefon. În realitate, am lăsat orele să treacă făcând supoziții, stând în zadar lângă aparat. Abia după miezul nopții am vorbit cu un prieten

poliţist, care a fost foarte amabil: mi-a zis să nu mă agit, o să se ocupe el. Dar noaptea a trecut fără să se afle ceva despre mama. În mod sigur plecase: văduva De Riso, o femeie singură de aceeaşi vârstă cu ea, alături de care, de cincisprezece ani, trăia perioade de bună vecinătate alternate cu perioade de duşmănie, îmi spusese la telefon că o condusese la gară. În timp ce stătea la coadă pentru bilet, văduva îi cumpărase o sticlă de apă minerală şi o revistă. Trenul era aglomerat, dar mama găsise oricum loc la fereastră într-un compartiment ticsit cu militari în permisie. Îşi luaseră rămas-bun, spunându-şi una alteia să aibă grijă. Cum era îmbrăcată? Ca de obicei, cu haine pe care le avea de ani de zile: fustă şi sacou bleu, o gentuţă din piele neagră, pantofi vechi cu toc mediu, o valijoară uzată.

La ora şapte dimineaţa mama a telefonat din nou. Oricât am bombardat-o cu întrebări („Unde eşti? De unde suni? Cu cine eşti?“), s-a limitat să turuie cu o voce foarte ridicată, silabisind cu plăcere, o serie de expresii obscene în dialect. Apoi a închis. Obscenităţile acelea mi-au cauzat o regresie excesivă. I-am telefonat din nou prietenului meu, uluindu-l cu un amestec confuz de italiană şi de expresii dialectale. Voia să ştie dacă mama era foarte deprimată în ultima vreme. Nu ştiam. Am admis că nu mai era ca altădată, liniştită, netulburată, distrată. Râdea fără motiv, vorbea prea mult; dar persoanele în vârstă deseori fac aşa. Chiar şi prietenul meu a fost de acord cu asta: se întâmpla tot timpul ca bătrânii, când începea căldura, să se comporte straniu; nu trebuia să mă îngrijorez. Eu, în schimb, eram în continuare îngrijorată şi am bătut oraşul în lung şi-n lat,

căutând mai ales în locurile unde ştiam că-i plăcea să se plimbe.

Am primit al treilea telefon la ora zece seara. Mama a vorbit confuz despre un bărbat care o urmărea ca s-o ia cu el înfăşurată într-un covor. Mi-a cerut să dau fuga ca s-o ajut. Am implorat-o să-mi spună unde se afla. Şi-a schimbat tonul, a răspuns că era mai bine să nu.

— Închide-te în casă, nu răspunde nimănui, m-a sfătuit.

Bărbatul acela voia să-mi facă şi mie rău. Apoi a adăugat:

— Du-te să te culci. Acum fac baie.

Nu s-a mai auzit nimic.

A doua zi, doi tineri i-au văzut corpul plutind la câţiva metri de mal. Avea pe ea doar sutienul. Valiza nu s-a găsit. Nu s-a găsit taiorul bleu. N-au găsit nici măcar chiloţii, ciorapii, pantofii, geanta cu actele. Dar avea pe deget inelul de logodnă şi verigheta. La urechi purta cerceii pe care i-i dăruise tata cu o jumătate de secol în urmă.

I-am văzut corpul şi în faţa acelui trup livid am simţit că poate trebuia să mă agăţ de el ca să nu sfârşesc cine ştie unde. Nu fusese violat. Prezenta doar câteva vânătăi datorate valurilor, de altfel, slabe, care o loviseră toată noaptea de nişte stânci ieşite din apă. Mi s-a părut că în jurul ochilor are urmele unui machiaj care fusese, probabil, foarte strident. I-am privit îndelung, stânjenită, picioarele măslinii, nemaipomenit de tinere pentru o femeie de şaizeci şi trei de ani. Cu aceeaşi stânjeneală mi-am dat seama că sutienul era foarte diferit de cele uzate pe care le purta de obicei. Cupele erau

din dantelă fin lucrată, prin care se vedeau sfârcurile. Erau unite între ele de trei V-uri brodate, marca unui magazin napolitan de lenjerie scumpă pentru doamne, al surorilor Vossi. Când mi l-au dat, împreună cu cerceii şi inelele, l-am adulmecat mult timp. Avea parfumul înţepător de material nou.

2.

La înmormântare m-am surprins gândindu-mă că, în sfârşit, nu mai aveam obligaţia să-mi fac griji pentru ea. După care m-a copleşit un val de căldură şi m-am simţit umedă între picioare.

Eram în fruntea unui lung cortegiu de rude, prieteni, cunoştinţe. Cele două surori ale mele se înghesuiau în mine de o parte şi de alta. O sprijineam pe una de braţ de teamă să nu leşine. Cealaltă se agăţa de mine ca şi cum ochii prea umflaţi o împiedicau să vadă. Acea dizolvare involuntară a corpului m-a speriat ca ameninţarea unei pedepse. Nu putusem să vărs nicio lacrimă: nu mă podidise plânsul sau poate că nu-mi dorisem să mă podidească. În plus, fusesem singura care rostise câteva cuvinte care să-l disculpe pe tata, care nu trimisese flori şi nu venise la înmormântare. Surorile mele nu-mi ascunseseră dezaprobarea lor şi acum păreau ocupate să demonstreze, public, că aveau lacrimi îndeajuns pentru a le plânge şi pe cele pe care nici eu, nici tatăl meu nu le vărsam. Mă simţeam pusă la zid. Când cortegiul a fost întregit, o bucată de drum, de un bărbat de culoare care ducea pe umăr nişte pânze pictate, montate pe un şasiu, dintre care prima (aceea vizibilă pe spatele lui) reprezenta grosier o ţigancă neîngrijită, am sperat ca nici ele, nici celelalte rude să nu bage de seamă. Autorul acelor tablouri era tatăl meu. Poate că şi în acel moment

lucra la picturile lui lipsite de valoare. Cu ţiganca aceea odioasă, vândută pe străzi şi pe la târguri de provincie de zeci de ani, pictase şi picta în continuare copii peste copii, supunându-se pentru câteva lire, ca întotdeauna, cererii de tablouaşe urâte pentru sufrageriile mic-burgheze. Ironia configuraţiilor astrale care hotărăsc ore pentru întâlniri, despărţiri, vechi resentimente nu-l trimisese la înmormântarea mamei mele pe el, ci acea pictură banală a sa, pe care noi, fiicele, o detestam mai mult decât îl detestam pe autorul ei.

Mă simţeam sătulă de tot. De când ajunsesem în oraş, nu stătusem o clipă locului. Zile în şir îl însoţisem pe unchiul meu, Filippo, fratele mamei, mergând haotic din birou în birou, printre mici mijlocitori care să grăbească formalităţile birocratice, sau testând noi înşine, după cozi lungi pe la ghişee, disponibilitatea funcţionarilor de a depăşi obstacole imposibile în schimbul unor bacşişuri generoase. În câteva rânduri, unchiul meu reuşise oarecum să-i impresioneze etalând ostentativ mâneca goală a sacoului. Îşi pierduse braţul drept la o vârstă înaintată, la cincizeci şi şase de ani, muncind la strungul unui atelier de la periferie şi de atunci folosea acea invaliditate când pentru a cere favoruri, când pentru a ura cui i le refuza să aibă parte de o nenorocire. Dar cele mai bune rezultate le obţinuserăm scoţând din buzunare mulţi bani pe care n-ar fi trebuit să-i plătim. Astfel făcuserăm rost rapid de actele necesare, autorizaţii de la nu ştiu câte instituţii competente reale sau inventate, asigurându-ne o înmormântare de cea mai bună calitate şi, lucrul cel mai dificil, un loc de veci.

Între timp, corpul defunct al Amaliei, mama mea, măcelărit de autopsie, devenise din ce în ce mai apăsător

tot târându-l cu nume şi prenume, data naşterii şi data morţii prin faţa unor funcţionari când nepoliticoşi, când linguşitori. Simţeam nevoia urgentă de a mă descotorosi de ea şi totuşi, încă nu îndeajuns de stoarsă de puteri, îmi dorisem să duc coşciugul pe umăr. Mi se îngăduise acest lucru cu multă reticenţă: femeile nu cară coşciuge pe umăr. Fusese o idee foarte proastă. Întrucât cei care transportau sicriul alături de mine (un văr şi cei doi cumnaţi ai mei) erau mai înalţi, mă temusem tot drumul că lemnul o să-mi intre între claviculă şi gât, odată cu trupul pe care-l conţinea. Când coşciugul fusese depus în dric şi acesta pornise, fuseseră de-ajuns câţiva paşi şi o senzaţie vinovată de eliberare pentru ca încordarea să coboare rapid în fluxul acela secret al pântecelui.

Lichidul cald care ieşea din mine fără să-mi doresc mi-a dat impresia unui semnal convenit între străini în trupul meu. Cortegiul funebru înainta spre Piaţa Carol al III-lea. Faţada gălbuie a azilului săracilor mi se părea că tempereazǎ cu greu presiunea pronunţată a cartierului Rione Incis. Străzile memoriei topografice îmi păreau instabile ca o băutură gazoasă care, atunci când o agiţi, se revarsă ca o spumă. Simţeam oraşul topit în căldură, sub o lumină gri şi prăfoasă, şi parcurgeam din nou mental povestea copilăriei şi a adolescenţei mele, care mă îndemna să hoinăresc din strada Veterinaria până la Grădina Botanică sau pe dalele mereu umede, acoperite de legume stricate, din Piaţa Sant'Antonio Abate. Aveam impresia că mama lua cu ea atât locurile, cât şi numele străzilor. Ţintuiam cu privirea imaginea mea şi a surorilor mele reflectate în

geam, între coroanele de flori, ca o fotografie făcută cu lumină puţină, inutilă memoriei în viitor. Îmi ancoram tălpile pantofilor în pavajul pieţei, izolam mirosul florilor aranjate în dric, care ajungea la mine deja putred. La un moment dat, m-am temut că sângele o să înceapă să-mi curgă pe glezne şi am încercat să mă desprind de surorile mele. A fost imposibil. A trebuit să aştept colţul străzii pe unde o lua cortegiul, după care urca pe strada Don Bosco şi se topea, în cele din urmă, într-un blocaj de maşini şi mulţime. Unchi, fraţi ai bunicilor, cumnaţi, veri au început să se îmbrăţişeze pe rând: oameni vag cunoscuţi, transformaţi de trecerea anilor, întâlniţi doar în copilărie, pe care poate nu-i văzusem niciodată. Puţinele persoane pe care mi le aminteam cu claritate nu-şi făcuseră apariţia. Sau poate că erau acolo, dar nu le-am recunoscut, pentru că despre ele îmi rămăseseră numai detalii din vremea copilăriei: o privire crucişă, un picior şchiopătând, culoarea măslinie a pielii. În schimb, persoane despre care nu ştiam nici cum le cheamă m-au tras deoparte şi mi-au vorbit despre vechi nedreptăţi pe care li le făcuse tatăl meu. Tinerei necunoscuţi, dar foarte afectuoşi, pricepuţi la conversaţii convenţionale, m-au întrebat cum mă simţeam, cum îmi mergea, cu ce mă ocupam. Am răspuns: bine, îmi mergea bine, făceam benzi desenate, şi lor cum le mergea? Multe femei zbârcite, în negru complet, mai puţin paloarea chipului, au lăudat extraordinara frumuseţe şi bunătate a Amaliei. Unii m-au îmbrăţişat atât de strâns, vărsând lacrimi atât de abundente, că am şovăit între sufocare şi o insuportabilă senzaţie de umed de la transpiraţia şi lacrimile lor, care se întindea pe mine

până în zona inghinală, la întretăierea coapselor. M-am bucurat pentru prima oară de rochia închisă la culoare pe care o purtam. Mă pregăteam să mă îndepărtez când unchiul Filippo a făcut una de-a lui. În mintea lui de septuagenar care adesea confunda trecutul cu prezentul, probabil că un amănunt doborâse nişte bariere deja şubrezite. A început să înjure în dialect, cu voce foarte ridicată, spre uimirea tuturor, agitându-şi frenetic singurul braţ pe care-l avea.

— L-aţi văzut pe Caserta? a întrebat întors către mine şi surorile mele, cu răsuflarea tăiată.

Şi a repetat de mai multe ori numele acela, un sunet ameninţător din copilărie, care mi-a creat o stare de rău. Apoi a adăugat, vineţiu la faţă:

— Fără ruşine. La înmormântarea Amaliei. Dacă era tatăl tău aici, îl omora.

Nu voiam să aud vorbindu-se despre Caserta, pură acumulare de zbucium sufletesc al copilăriei. M-am prefăcut că nu se-ntâmplase nimic şi am încercat să-l liniştesc, dar el nici măcar nu m-a auzit. Din contră, m-a îmbrăţişat nervos cu singurul lui braţ, voind parcă să mă consoleze pentru afrontul acelui nume. Atunci m-am desprins nepoliticos, le-am promis surorilor mele c-o să ajung la cimitir la timp pentru ceremonia îngropării şi m-am întors în piaţă. Am căutat cu pas grăbit un bar. Am întrebat de toaletă şi m-am strecurat în partea din spate, într-o odăiţă urât mirositoare, cu closetul murdar şi o chiuvetă îngălbenită.

Fluxul de sânge era abundent. M-au cuprins o senzaţie de greaţă şi o uşoară ameţeală. Am văzut-o în penumbră pe mama, cu picioarele desfăcute, desprinzând un ac

de siguranţă şi scoţându-şi din sex, ca şi cum ar fi fost încleiate, nişte rufe de in pline de sânge, după care s-a întors deloc surprinsă şi mi-a spus calm: „Ieşi, ce faci aici?“ Am izbucnit în plâns, pentru prima oară după mulţi ani. Am plâns lovind cu mâna în chiuvetă la intervale regulate, impunându-mi parcă un ritm lacrimilor. Când mi-am dat seama, m-am oprit, m-am curăţat cât mai bine cu şerveţele şi am ieşit în căutarea unei farmacii.

Atunci l-am văzut pentru prima oară.

— Pot să vă ajut cu ceva? m-a întrebat când m-am izbit de el — câteva secunde, cât să simt pe obraz materialul cămăşii lui, să observ căpăcelul albastru al pixului care-i ieşea din buzunarul de la sacou şi, între timp, să-i surprind tonul nesigur al vocii, un miros plăcut, gâtul dezgolit, părul alb şi des în perfectă ordine.

— Ştiţi unde e o farmacie? am întrebat, dar nici măcar nu m-am uitat la el, concentrată să-l ocolesc rapid din dorinţa de a înlătura atingerea fizică.

— Pe bulevardul Garibaldi, mi-a răspuns în timp ce restabileam o minimă distanţă între mine şi pata de culoare compactă a trupului său osos.

Acum părea lipit, cu cămaşa lui albă şi sacoul închis la culoare, de faţada azilului săracilor. L-am văzut palid, bine bărbierit, fără uimire în privirea lui care nu mi-a plăcut. Am mulţumit din vârful buzelor şi am şters-o la repezeală în direcţia indicată.

M-a urmărit cu vocea lui, care nu mai era politicoasă, ci devenise un şuierat sâcâitor şi din ce în ce mai deşănţat. Un val de obscenităţi rostite în dialect, o revărsare morbidă de sunete în care ne amesteca pe

mine, pe surorile mele şi pe mama într-un cocteil de spermă, salivă, excremente, urină, în toate orificiile posibile.

M-am întors brusc, cu atât mai uluită cu cât jignirile erau nemotivate. Dar bărbatul nu mai era. Poate că traversase strada şi se pierduse printre maşini, poate cotise spre Sant'Antonio Abate. Încet, am lăsat ca bătăile inimii să revină la normal şi să dispară un neplăcut impuls criminal. Am intrat în farmacie, am cumpărat un pachet de absorbante şi m-am întors la bar.

3 .

Am ajuns cu taxiul la cimitir, cât să apuc să văd sicriul coborând într-o cuvă de piatră gri, care a fost apoi umplută cu pământ. Surorile mele au plecat cu maşina, imediat după îngropare, cu soţii şi fiii lor. Abia aşteptau să se întoarcă acasă şi să uite. Ne-am îmbrăţişat şi ne-am promis să ne revedem curând, dar ştiam că asta n-o să se întâmple. Urma, cel mult, să vorbim de câteva ori la telefon ca să măsurăm, când şi când, procentul crescând de înstrăinare reciprocă. Locuiam toate trei, de ani de zile, în oraşe diferite, fiecare cu viaţa ei şi cu un trecut comun care nu ne era pe plac. În rarele ocazii în care ne vedeam preferam să ţinem sub tăcere tot ce aveam să ne spunem.

Odată rămasă singură, m-am gândit că unchiul Filippo o să mă invite acasă la el, unde fusesem oaspete în zilele precedente. Dar n-a făcut-o. Îl anunţasem dimineaţa că trebuia să merg acasă la mama mea, să strâng puţinele obiecte dragi, să anulez contractul de închiriere, de lumină, de gaz, de telefon; iar el, probabil, se gândise că era inutil să mă invite. S-a îndepărtat fără să-şi ia rămas-bun, adus de spate, cu mersul târşâit, consumat de arterioscleroză şi de acel neaşteptat vârtej de vechi resentimente care-l făceau să scuipe jigniri bizare.

Astfel că am fost uitată pe stradă. Rudele numeroase se retrăseseră spre periferiile de unde veniseră.

Nişte ciocli neciopliţi o îngropaseră pe mama într-un cavou care mirosea urât a candele şi a flori putrezite. Pe mine mă dureau rinichii şi aveam crampe la burtă. M-am hotărât fără tragere de inimă: m-am târât în lungul zidului incandescent al Grădinii Botanice până în Piaţa Cavour, în aerul tot mai îmbâcsit de la gazele ţevilor de eşapament ale automobilelor şi de la zumzetul de sunete dialectale pe care le descifram fără să vreau.

Era limba vorbită de mama, pe care încercasem inutil s-o uit, alături de multe alte lucruri care-i aparţineau. Când ne vedeam acasă la mine sau veneam eu la Napoli în vizite foarte scurte de jumătate de zi, ea făcea eforturi să folosească o italiană chinuită, iar eu alunecam cu lehamite, doar ca s-o ajut, în dialect. Nu un dialect vesel sau nostalgic: un dialect lipsit de naturaleţe, folosit fără pricepere, pronunţat cu greu ca o limbă străină prost ştiută. În sunetele pe care le articulam stânjenită se regăsea ecoul certurilor violente între Amalia şi tatăl meu, între tatăl meu şi rudele ei, între ea şi rudele tatălui meu. Nu-l mai suportam. Reveneam repede la italiana mea şi ea se instala comod în dialectul ei. Acum, când ea murise şi l-aş fi putut şterge pentru totdeauna din minte, împreună cu amintirea pe care mi-o trezea, îmi provoca o stare de nelinişte să-l aud. L-am folosit ca să cumpăr o gogoaşă cu ricotta. Am mâncat cu plăcere, după câteva zile în care aproape că postisem, plimbându-mă prin grădinile neîngrijite cu leandri plăpânzi şi scotocind cu privirea printre numeroasele grupuri de bătrâni. După tot acel du-te-vino obositor de oameni şi maşini din apropierea grădinilor m-am hotărât să urc acasă la mama.

Apartamentul Amaliei era situat la al treilea etaj al unei vechi clădiri consolidate cu schelărie. Blocul aparţinea acelor construcţii din centrul istoric pe jumătate pustii noaptea şi locuite ziua de funcţionari care reînnoiesc permise, emit certificate de naştere sau de şedere, consultă computerul pentru rezervări sau bilete de avioane trenuri şi vapoare, încheie poliţe de asigurare pentru furturi, incendii, boli, moarte, scriu declaraţii de venit elaborate. Chiriaşii obişnuiţi erau puţini, dar când tatăl meu, cu mai mult de douăzeci de ani în urmă — în momentul în care Amalia îi spusese că voia să se despartă de el şi noi, fiicele, îi sprijiniserăm cu fermitate decizia —, ne alungase pe toate patru din casă, găsiserăm acolo, din fericire, un apartament de închiriat. Clădirea nu-mi plăcuse niciodată. Îmi dădea o senzaţie de nelinişte, ca o închisoare, un tribunal sau un spital. Mama mea, în schimb, era mulţumită de ea: o găsea impunătoare. În realitate, era urâtă şi mizeră, începând cu imensa uşă de la intrare, în mod regulat forţată de fiecare dată când administratorul punea să fie reparată broasca. Uşile batante erau pline de praf, negre de la gazele ţevilor de eşapament, cu mânere mari şi rotunde, din alamă, niciodată curăţate de la începuturile secolului. În timpul zilei era mereu cineva care stătea în pasajul lung şi cavernos ce dădea într-o curte interioară: studenţi, trecători în aşteptarea autobuzului care oprea trei metri mai încolo, vânzători de brichete, de batiste de hârtie, de porumb prăjit sau castane coapte, turişti copleşiţi de căldură sau care se adăposteau de ploaie, bărbaţi ameninţători de toate rasele într-o continuă contemplare a vitrinelor care se întindeau de-a lungul

celor două ziduri. Aceştia din urmă de obicei păcăleau aşteptarea ţintuind cu privirea fotografiile artistice ale unui fotograf în vârstă care avea atelierul în bloc: miri costumaţi de nuntă, tinere zâmbitoare şi luminoase, flăcăi în uniformă cu un aer neobrăzat. Cu ani în urmă, timp de câteva zile fusese expusă şi o fotografie-tip a Amaliei. Eu îl obligasem pe fotograf s-o scoată înainte ca tatăl meu, trecând pe acolo, să dea în clocot de furie şi să facă vitrina bucăţele.

Am traversat curtea interioară cu ochii în pământ şi am urcat puţinele trepte care dădeau spre uşa cu geamuri de la scara B. Portarul lipsea şi m-am bucurat. Am intrat degrabă în lift. Era singurul loc din blocul acela care-mi plăcea. În general, nu-mi plăceau sarcofagele acelea de metal care urcau cu viteză sau picau în gol imediat ce apăsai butonul, făcându-te să simţi un nod în stomac. Dar acela avea pereţi de lemn, uşi cu geamuri şi arabescuri cenuşii pe margini, mânere prelucrate din alamă, două banchete elegante faţă în faţă, o oglindă, o lumină slabă; şi se hâţâna cu un concert de scârţâituri, controlat de o încetineală liniştitoare. Un aparat cu jetoane din anii '50, burtos şi cu orificiul arcuit îndreptat spre tavan, gata să înghită monede, scotea un sughiţ metalic la fiecare etaj. Cabina pornea de mult doar apăsând pe un buton, aşa că rămăsese inutil fixat pe peretele din dreapta. Dar, chiar dacă aparatul cu jetoane strica vechimea calmă a acelui spaţiu, mie nu-mi displăcea, cu abstinenta lui burtă goală cu tot.

M-am aşezat pe o banchetă şi am făcut ce făceam când eram mică, de fiecare dată când aveam nevoie să mă liniştesc: în loc să apăs butonul cu numărul trei,

m-am lăsat purtată în sus până la etajul cinci. Locul acela fusese pustiu şi întunecos încă de când, cu mulţi ani în urmă, avocatul, care avea biroul acolo, plecase luând cu el şi becul care lumina palierul. Când liftul s-a oprit, mi-am lăsat respiraţia să-mi alunece în burtă şi să revină, încet, până în gât. Ca întotdeauna, după câteva secunde, s-a stins şi lumina din lift. M-am gândit să întind mâna spre mânerul unei uşi: era de-ajuns să trag şi lumina s-ar fi reaprins. Dar nu m-am mişcat şi am respirat în continuare până în adâncul corpului. Se auzeau doar carii devorând lemnul liftului.

Doar cu puţine luni în urmă (cinci, şase?), dintr-un impuls neaşteptat, îi dezvăluisem mamei mele, în timpul uneia dintre scurtele mele vizite, că, adolescentă fiind, mă refugiam în locul acela secret şi o târâsem după mine acolo, sus. Poate că-mi doream să stabilesc între noi o intimitate care nu existase niciodată, poate că-mi doream, în mod confuz, să afle că fusesem întotdeauna nefericită. Dar ea mi se păruse doar foarte amuzată de faptul că stătusem suspendată în gol, într-un lift descleiat.

— Ai avut vreodată un bărbat în toţi aceşti ani? am întrebat-o atunci, brusc.

Voiam de fapt să spun: avusese vreodată un amant, după ce l-a părăsit pe tatăl meu? Era o întrebare foarte neobişnuită, în limita întrebărilor posibile între noi încă de când eram mică. Dar corpul ei, aşezat la câţiva centimetri de-al meu pe bancheta de lemn, nu exprimase niciun fel de stânjeneală. Nici măcar vocea ei, care fusese sigură şi clară: nu. Niciun singur indiciu care să mă determine să cred că minţea. De aceea nu avusesem nicio îndoială. Minţea.

— Ai un amant, îi spusesem rece.

Reacţia fusese exagerată în comparaţie cu comportamentul ei întotdeauna foarte stăpânit. Îşi ridicase rochia până în talie, dând la iveală o pereche de chiloţi roz înalţi şi lărgiţi. Se hlizise şi spusese ceva confuz despre carnea moale, burta flască, repetând: „Pune mâna aici" şi încercând să-mi ia palma ca s-o aşeze pe burta albă şi umflată.

Mă retrăsesem şi-mi aşezasem mâna pe inimă ca să-mi calmez bătăile foarte rapide. Ea dăduse drumul marginii rochiei, care însă îi lăsase picioarele descoperite, galbene în lumina liftului. Regretasem c-o dusesem sus, la refugiul meu. Îmi doream mai ales să se acopere.

— Ieşi, îi spusesem.

Chiar o făcuse: nu-mi spunea niciodată nu. Fusese de-ajuns un singur pas dincolo de uşile deschise şi dispăruse în întuneric. Singură în cabină, am simţit o anumită plăcere netulburată. Cu un gest automat, închisesem uşile. După câteva secunde, lumina liftului se stinsese.

— Delia, murmurase mama mea, fără să se alarmeze.

Nu se alarma niciodată în prezenţa mea. Mi se păruse şi atunci că, dintr-o veche obişnuinţă, încerca să mă liniştească, în loc să caute încurajare.

Rămăsesem puţin timp să-mi savurez numele ca pe un ecou al memoriei, ceva abstract care răsună mut în minte. Mi se păruse că e vocea, de mult imaterială, pe care o avea când mă căuta prin casă şi nu mă găsea.

Acum eram acolo şi încercam să şterg în grabă amintirile acelui ecou. Dar mi-a rămas impresia că nu sunt singură. Eram spionată, nu de acea Amalia din

urmă cu câteva luni care acum era moartă, ci de mine însămi, ieşită pe palier ca să mă privesc stând acolo. M-am detestat pentru asta. Am simţit un pic de ruşine când m-am observat mută, în cabina învechită, suspendată între gol şi întuneric, ascunsă ca într-un cuib pe ramura unui copac, cu coada lungă a cablurilor de oţel care atârnau plictisite din corpul ascensorului. Am întins mâna spre uşă şi am bâjbâit un pic înainte să găsesc mânerul. Întunericul s-a retras dincolo de geamurile cu arabescuri.

O ştiam dintotdeauna. Era o linie peste care nu puteam trece când mă gândeam la Amalia. Poate că mă aflam acolo ca să reuşesc s-o depăşesc. Chestia asta m-a speriat, am apăsat butonul cu numărul trei şi liftul s-a zgâlţâit zgomotos. A început să coboare scârţâind spre apartamentul mamei mele.

4 .

Am cerut cheile de la vecină, văduva De Riso. Mi le-a dat, dar a refuzat categoric să intre cu mine. Era rotofeie și suspicioasă, avea un neg mare pe obrazul drept, locuit de două fire lungi gri, și părul cu cărare strâns la ceafă într-un arabesc de cozi împletite. Era îmbrăcată în negru, poate ca de obicei, poate fiindcă avea încă pe ea rochia de la înmormântare. A rămas în prag, uitându-se la mine cum alegeam cheile potrivite. Dar ușa nu era încuiată și sus, și jos. Contrar obiceiului, Amalia folosise doar o broască, pe aceea în care cheia se răsucea de două ori. Pe cealaltă, în care cheia se răsucea de cinci ori, n-o încuiase.

— Cum oare? am întrebat-o pe vecină, deschizând ușa larg.

De Riso a ezitat.

— Era puţin aeriană, a spus, dar a considerat probabil expresia lipsită de respect, pentru că a adăugat: Era fericită.

Apoi a ezitat din nou: se vedea c-ar fi stat bucuroasă la bârfă, dar se temea de stafia mamei mele care plutea pe casa scării, în apartament, cu siguranţă și în casa ei. Am invitat-o din nou să intre, sperând că o să-mi ţină companie cu flecăreala ei. A refuzat în mod categoric, traversată de un fior și ochii i s-au înroșit.

— De ce era fericită? am întrebat.

A şovăit iarăşi şi apoi a vorbit cu hotărâre.

— De ceva timp venea în vizită la ea un domn înalt, foarte cumsecade...

Am ţintuit-o cu o privire ostilă. Mi-am dat seama că nu aveam chef să continue.

— Era fratele ei, am spus.

De Riso a mijit ochii, jignită: ea şi mama mea erau prietene de mult timp şi-l cunoştea foarte bine pe Filippo. Nu era nici înalt, nici prea cumsecade.

— Fratele ei, a silabisit, consimţind prefăcută.

— Nu? am întrebat înfuriată de tonul acela.

Şi-a luat rămas-bun cu răceală şi a închis uşa.

Când intri în casa unei persoane moarte recent, e greu s-o crezi pustie. Casele nu au stafii, ci păstrează efectele ultimelor gesturi de viaţă. Mai întâi am auzit zgomotul apei care venea din bucătărie şi, pentru o fracţiune de secundă, cu o inversare bruscă a lucrurilor adevărate şi false, m-am gândit că mama mea nu murise, că moartea ei nu fusese decât rezultatul unei lungi şi angoasante închipuiri stârnite cine ştie când. Am fost sigură că era în casă, în viaţă, stând în picioare în faţa chiuvetei, spălând farfuriile şi vorbind în şoaptă, pentru sine. Dar obloanele erau închise, apartamentul era cufundat în întuneric. Am aprins lumina şi am văzut vechiul robinet de alamă din care gâlgâia abundent apă în chiuveta goală.

L-am închis. Mama mea aparţinea unei culturi apuse, care nu concepea risipa. Nu arunca pâinea uscată, folosea şi crusta brânzei punând-o în supă ca să-i dea gust, nu cumpăra aproape niciodată carne, dar măcelarului îi cerea oase de aruncat ca să facă din

ele supă şi le sugea ca şi cum ar fi conţinut substanţe miraculoase. N-ar fi uitat niciodată robinetul deschis. Folosea apa cu o zgârcenie care se transformase în reflex al gestului, al urechii, al vocii. Dacă atunci când eram mică lăsam şi numai un tăcut firicel de apă întins spre fundul chiuvetei, ca o croşetă, o clipă mai târziu urla la mine fără reproş: „Delia, robinetul". M-a cuprins neliniştea: irosise mai multă apă cu acea neatenţie a ultimelor ore de viaţă decât în toată existenţa ei. Am văzut-o plutind cu faţa în sus, suspendată în mijlocul bucătăriei, pe fundalul faianţei albastre.

M-am dus rapid în altă încăpere. M-am învârtit prin dormitor, adunând într-o pungă de plastic puţinele lucruri la care ţinuse: albumul cu fotografiile de familie, o brăţară, o veche rochie de iarnă care data din anii '50 şi care-mi plăcea şi mie. În rest, erau lucruri pe care nu le-ar fi vrut nici negustorii de haine vechi. Puţina mobilă era veche şi urâtă, patul ei era format doar din structură metalică şi saltea, aşternuturile şi cuverturile erau peticite cu o grijă pe care, dată fiind vârsta lor, nu o meritau. M-a impresionat, în schimb, că sertarul unde de obicei îşi ţinea lenjeria intimă era gol. Am căutat coşul cu rufe murdare şi m-am uitat înăuntru. Nu era nimic altceva în afară de o cămaşă bărbătească de bună calitate.

Am examinat-o cu atenţie. Era o cămaşă albastră, de talie medie, cumpărată recent şi aleasă de un bărbat tânăr sau cu gusturi tinereşti. Gulerul era murdar, dar mirosul ţesăturii nu era neplăcut: transpiraţia se contopise cu o marcă bună de deodorant. Am împăturit-o cu grijă şi am pus-o în punga de plastic, împreună cu

celelalte lucruri. Nu era un obiect vestimentar asemănător celor purtate de unchiul Filippo.

Am trecut în baie. N-am găsit nici periuță de dinți, nici pastă. De ușă era atârnat vechiul ei halat albastru. Hârtia igienică era pe terminate. Lângă closet se afla un sac de plastic pe jumătate plin, dar în el nu era gunoi; se simțea, în schimb, damful acela de corp istovit pe care-l păstrează hainele murdare sau confecționate din material învechit, cu fiecare fibră îmbibată cu tot felul de secreții timp de decenii întregi. Am început să scot, piesă cu piesă, ușor scârbită, toată lenjeria intimă a mamei mele: chiloți vechi albi și roz, cu multe peticeli și elastice antice care se iveau ici și colo din materialul descusut, ca niște șine între două tuneluri; sutiene deformate și uzate; maiouri găurite; portjartiere, din acelea folosite cu patruzeci de ani în urmă și pe care ea le păstra degeaba; dresuri într-o stare jalnică; furouri demodate și care nu mai erau pe piață de multă vreme, decolorate, cu dantele îngălbenite.

Amalia, care se îmbrăcase întotdeauna cu jerpelituri din cauza sărăciei, dar și din obișnuința de a nu se face plăcută, dobândită cu multe decenii în urmă pentru a potoli gelozia tatălui meu, parcă hotărâse pe neașteptate să se descotorosească de toată garderoba ei. Mi-am amintit de singura piesă vestimentară pe care o avea pe ea când o scoseseră din apă: rafinatul sutien nou-nouț, cu cele trei V-uri care uneau cupele. Imaginea sânilor ei cuprinși în acea dantelă mi-a sporit neliniștea. Am lăsat îmbrăcămintea împrăștiată pe podea, fără să mai am puterea de a o atinge din nou, am închis ușa și m-am sprijinit de ea.

În zadar: toată baia a venit peste mine şi s-a recompus în faţa mea, pe coridor. Amalia stătea acum pe closet şi mă privea cu atenţie în timp ce mă epilam. Îmi acopeream gleznele cu o crustă de ceară fierbinte după care, gemând, mi-o smulgeam cu hotărâre de pe piele. Între timp, ea îmi povestea că-şi tăiase puful negru de pe glezne cu foarfecele. Dar părul de pe glezne îi crescuse imediat la loc, aspru, ca buclele unei sârme ghimpate. Şi la mare, înainte să-şi pună costumul, îşi tundea cu foarfecele părul de pe pubis.

Am obligat-o să folosească ceara mea, deşi se ferea. I-am întins-o cu grijă pe glezne, pe partea interioară a coapselor subţiri şi tari, în zona inghinală, dojenind-o între timp, cu o duritate exagerată, pentru juponul peticit. Apoi am smuls ceara, iar ea mă privea fără să clipească. Am făcut-o fără niciun fel de grijă, ca şi cum aş fi voit s-o supun unei probe a durerii şi ea mi-a dat voie fără să răsufle, ca şi cum ar fi acceptat-o fără să se opună. Dar pielea n-a rezistat. A devenit mai întâi roşie ca focul şi imediat violet, dând la iveală un ţesut de vase capilare rupte. „Nu face nimic“, a spus, „o să treacă“, în timp ce pe mine mă încerca un uşor regret pentru starea în care o adusesem. O regretam mai mult acum, făceam un efort de voinţă încercând să izgonesc imaginea băii dincolo de canatul de care mă sprijineam cu spatele. Pentru asta m-am desprins de uşă, am lăsat să se estompeze pe coridor forma picioarelor ei livide şi m-am dus să-mi iau geanta din bucătărie. Când m-am întors în baie, am ales cu grijă dintre chiloţii care zăceau pe podea pe cei care mi se păreau mai puţin distruşi. M-am spălat şi mi-am schimbat tamponul intern. Mi-am lăsat slipul pe

jos, printre aceia ai Amaliei. Când am trecut prin faţa oglinzii, fără să vreau mi-am zâmbit ca să mă liniştesc.

Am petrecut nu ştiu cât timp lângă fereastra bucătăriei, ascultând vocile de pe străduţă, traficul motoretelor, zgomotul paşilor pe pavaj. Strada răspândea un miros de apă stătută care se căţăra pe schelărie. Eram foarte obosită, dar nu voiam să mă întind pe patul Amaliei, nici să-i cer ajutor unchiului Filippo, nici să-i telefonez tatălui meu, nici s-o caut din nou pe De Riso. Simţeam milă pentru lumea aceea de bătrâni confuzi, rătăciţi printre imagini de sine care datau din vremuri apuse, când înţelegându-se, când învrăjbiţi cu umbrele unor obiecte şi persoane din trecut. Totuşi, mă chinuiam să rămân pe margine. Eram tentată să unesc între ele toate vocile, toate lucrurile, toate întâmplările. Acum deja o simţeam pe Amalia revenind, vrând să se uite la mine când mă dădeam cu cremă, când mă machiam şi mă demachiam. Deja începeam să-mi imaginez cu invidie bătrâneţea ei secretă, în care se juca întreaga zi cu propriul trup, cum ar fi făcut poate când era tânără, dacă tatăl meu n-ar fi citit în acele jocuri o dorinţă de a plăcea altora, o aplecare spre infidelitate.

5.

Am dormit câteva ore, fără să visez. Când am deschis ochii, în cameră se făcuse întuneric și pe fereastra deschisă intra numai lumina cețoasă a stâlpilor de iluminat, care acoperea o porțiune din tavan. Amalia era acolo sus, ca un fluture de noapte, tânără, având poate douăzeci de ani, înfășurată într-un capot verde, cu burta la gură. Deși senină la chip, se târa pe spate, zvârcolindu-se din cauza unui spasm dureros. Am închis ochii ca să-i dau timp să se desprindă de tavan și să treacă în moarte; apoi i-am redeschis și m-am uitat la ceas. Era ora două și zece. Am adormit din nou, doar câteva minute. Apoi m-a cuprins o stare de toropeală, înțesată de imagini cu care am început, fără să vreau, să-mi povestesc despre mama mea.

Amalia, în starea mea de veghe, era o femeie brunetă și păroasă. Chiar și acum, când era bătrână, chiar și acum, când sarea mării i-l veștejise, părul îi strălucea ca pielea unei pantere și era des, fără să se răsfire în vânt. Mirosea a săpun de rufe, dar nu din cel uscat, care avea imprimată pe el o scară. Mirosea a săpunul lichid, de culoare maro, care se cumpăra dintr-un subsol — încă îmi aminteam mâncărimea din nări și din gât pricinuită de praful dinăuntru.

Săpunul acela îl vindea un bărbat gras și smead. Îl lua cu o lopățică și-l lipea pe o hârtie galbenă și groasă, lăsând pe ea, totodată, un strat de sudoare și de DDT. Eu alergam la Amalia gâfâind, cu sufletul la gură, ținând

pachetul şi suflând peste el cu obrajii umflaţi ca să alung mirosurile pivniţei şi pe ale acelui bărbat; alerg la fel şi acum, cu obrazul pe perna pe care a dormit mama mea, chiar dacă a trecut multă vreme. Şi ea, când mă vede venind, deja îşi desface părul, care i se răsfiră ca şi când ar fi sculptat în spirale pe frunte, iar coafura de abanos şi-ar schimba structura moleculară sub atingerea ei.

Părul era lung. Amalia nu termina niciodată cu desfăcutul şi nu-i ajungea săpunul să-l spele, era nevoie de tot recipientul bărbatului care-l vindea la subsol, la capătul scărilor albe de cenuşă ori de leşie. Suspectam că uneori mama, scăpând atenţiei mele, se ducea să şi-l afunde direct în bidon, cu acordul patronului prăvăliei. Apoi se întorcea veselă spre mine, cu faţa udă, cu apa de la robinet scurgându-i-se pe ceafă, cu genele şi pupilele negre, cu sprâncenele conturate cu cărbune, uşor gri de la spuma care, arcuită pe frunte, se frângea în picături de apă şi de săpun. Picăturile îi curgeau pe nas, spre gură, până când ea le prindea cu limba ei roşie şi mi se părea că spune: „Ce bune sunt!“

Nu ştiam cum reuşeşte să fie în acelaşi timp în două locuri, să intre toată în bidonul cu săpun, acolo în pivniţă, în furoul albastru, cu bretelele care-i cădeau de pe umeri în jos pe braţe, şi, în acelaşi timp să se lase în voia apei din bucătăria noastră, care continua să-i acopere părul cu o patină lichidă. În mod sigur o visasem aşa cu ochii deschişi, cum făceam acum pentru a nu ştiu câta oară şi pentru a nu ştiu câta oară simţeam o stânjeneală dureroasă.

Bărbatul gras, în realitate, nu se mulţumea să stea şi să privească. Vara, îşi târa bidonul în aer liber. Era la bustul gol, ars de soare şi avea o batistă albă legată în jurul

frunţii. Amesteca în recipient cu un băţ lung şi răsucea, asudând, masa lucioasă a părului Amaliei. Între timp, compresorul trosnea un pic mai încolo şi înainta lent, cu cilindrul lui mare de piatră gri. Îl conducea un alt bărbat, vânjos şi musculos, şi el la bustul gol, cu părul de la subsuori încreţit de transpiraţie. Purta nişte pantaloni coloniali cu nasturii descheiaţi, astfel că, atunci când se aşeza, se vedea, la înălţimea burţii, o cavitate înspăimântătoare. Bine instalat în scaunul maşinăriei, controla cum, din bidonul înclinat, curgea gudronul dens şi lucios al părului Amaliei care, întinzându-se pe pietriş, scotea aburi şi vălurea aerul. Părul mamei mele era smoală şi se rărea în fire şi puf viguros ce se îndesea apoi în locurile interzise ale corpului. Interzise mie: nu-mi permitea s-o ating. Îşi ascundea faţa, acoperindu-şi-o cu podoaba ei capilară ca o perdea şi-şi oferea ceafa soarelui, ca s-o usuce.

Când a ţârâit telefonul, ea a ridicat brusc capul, astfel că părul ud de pe podea a zburat prin aer, a atins tavanul şi i-a căzut pe spate cu un pocnet care m-a trezit complet. Am aprins lumina. Nu-mi aminteam unde era aparatul care ţârâia în continuare. L-am găsit pe coridor, un telefon vechi din anii '60 care-mi era foarte cunoscut, fixat pe perete. Când am zis „alo", o voce masculină a rostit numele Amalia.

— Nu sunt Amalia, am spus, cine e?

Am avut impresia că bărbatul de la telefon îşi reprimă cu greu râsul.

— Nu sunt Amalia, a repetat în falset, şi apoi a reluat într-un dialect foarte curat: Lasă-mi la ultimul etaj sacoşa cu rufele murdare. Mi-o promiseseşi. Şi uită-te bine: o să găseşti valiza cu lucrurile tale. Ţi-am pus-o acolo.

— Amalia a murit, am spus pe un ton liniştit. Cine eşti?

— Caserta, a spus bărbatul.

Numele a sunat aşa cum sună numele Balaurului în basme.

— Pe mine mă cheamă Delia, am răspuns. Ce e la ultimul etaj? Ce ai de-al ei?

— Eu nimic. Tu ai ceva ce-mi aparţine, a spus din nou omul în falset, stâlcind afectat italiana mea.

— Vino aici, i-am zis pe un ton persuasiv, vorbim şi iei ce-ţi trebuie.

A urmat o lungă tăcere. Am aşteptat răspunsul, dar n-a venit niciunul. Bărbatul nu închisese: pur şi simplu abandonase receptorul şi plecase.

M-am dus în bucătărie şi am băut un pahar cu apă, o apă densă, cu un gust oribil. Apoi m-am întors la telefon şi am format numărul unchiului Filippo. A răspuns după cinci ţârâituri şi nici n-am reuşit să spun alo, că mi-a urlat la telefon tot felul de jigniri.

— Sunt Delia, am spus dur.

Am simţit că făcea eforturi enorme ca să-şi dea seama cine sunt. Când şi-a amintit de mine, a început să bolborosească scuze spunându-mi „fiica mea“ şi întrebându-mă în mod repetat dacă mă simţeam bine, unde eram, ce se întâmplase.

— Mi-a telefonat Caserta, am spus.

Apoi, înainte să înceapă din nou cu rafala de înjurături, i-am zis cu fermitate:

— Calmează-te!

6.

Pe urmă m-am întors în baie. Am împins cu piciorul în spatele bideului chilotul meu murdar, am strâns lenjeria Amaliei pe care o împrăştiasem pe podea şi am pus-o din nou în sacul de plastic. Apoi am ieşit pe palier. Nu mai eram nici deprimată, nici neliniştită. Am închis cu grijă uşa casei, folosind ambele încuietori, şi am chemat liftul.

Odată intrată în cabină, am apăsat butonul numărul cinci. La ultimul etaj, am lăsat deschise uşile liftului, astfel încât spaţiul întunecos să fie măcar parţial luminat. Am descoperit că bărbatul minţise: valijoara mamei mele nu era acolo. M-am gândit să mă întorc jos, dar m-am răzgândit. Am aşezat sacul în dreptunghiul de lumină şi apoi am închis uşile. Pe întuneric, m-am instalat în colţul palierului ca să văd bine pe oricine ieşea din lift sau venea pe scări. M-am aşezat pe podea.

De zeci de ani, Caserta era pentru mine un oraş al grabei, un spaţiu al neliniştii, unde totul se deplasează mai repede decât în alte locuri. Nu oraşul real în al cărui parc de secol XVIII, bogat în ape în cascadă, mă dusesem când eram mică, luni, după Paşti, laolaltă cu mulţimea de excursionişti, pierdută în clanul nesfârşit de rude, să mănânc salam de Secondigliano şi ouă coapte în coajă, într-o pastă grasă şi picantă. Despre acel

oraş şi acel parc totalitatea literelor păstra numai apa care cade cu viteză şi plăcerea terifiantă de a mă pierde printre strigătele care mă chemau înapoi, tot mai îndepărtate. În schimb, emoţiile mele mai puţin verbalizate adăposteau sub termenul Caserta mai ales greaţa pe care o capeţi la o horă de copii, ameţeala şi lipsa de aer. Uneori locul acela, care aparţinea unei memorii în care nu prea puteai avea încredere, era alcătuit dintr-o scară slab luminată şi o balustradă din fier forjat. Alteori era o pată de lumină tăiată de bare şi acoperită de o plasă deasă, pe care o observam pitită sub pământ, în compania unui copil pe nume Antonio, care mă ţinea strâns de mână. Sunetele care-l însoţeau, precum coloana sonoră a unui film, erau pură învălmăşeală, neaşteptat zgomot strident, ca de nişte lucruri aflate mai întâi în ordine, care dintr-odată se năruiesc. Mirosul era acela de la ora prânzului sau a cinei, când pe casa scării, de la toate uşile, se amestecă miresmele celor mai diferite bucătării, alterate de un damf de mucegaiuri şi pânze de păianjen. Caserta era un loc unde nu trebuia să merg, un bar cu o firmă, o femeie brunetă, nişte palmieri, lei, cămile. Avea gustul dulciurilor din bomboniere, dar era interzis să intri acolo. Dacă fetiţele făceau asta, nu mai ieşeau. Nici mama mea nu trebuia să intre acolo, altfel tatăl meu o ucidea. Caserta era un bărbat, o siluetă de stofă închisă la culoare. Silueta se rotea atârnată de un fir, mai întâi într-o parte, apoi în cealaltă. Nu era îngăduit să vorbeşti despre el. Amalia era adesea urmărită prin casă, ajunsă din urmă, lovită peste faţă mai întâi cu dosul palmei, apoi, cu palma, numai pentru că pronunţase: „Caserta“.

Asta, în amintirile mele mai greu de plasat în timp. În acelea mai clare era Amalia însăşi, care vorbea în secret despre el, despre acel om-oraş compus din cascade şi din hăţişuri şi din statui de piatră şi din picturi cu palmieri şi cămile. Nu mie îmi vorbea despre el, care poate mă jucam sub masă cu surorile mele. Le vorbea altora, femeilor care confecţionau, împreună cu ea, mănuşi la domiciliu. Aveam pe undeva, prin cap, ecouri de fraze. Îmi rămăsese una în minte, foarte clară. Nici măcar nu erau cuvinte, nu mai erau; erau sunete compacte materializate în imagine. Acel Caserta, spunea mama mea într-un susur, o împinsese într-un ungher şi încercase s-o sărute. Eu, auzind-o, vedeam gura deschisă a acelui bărbat, cu dinţi foarte albi şi o limbă lungă şi roşie. Limba ieşea dintre buze şi intra la loc cu o viteză care mă hipnotiza. În anii adolescenţei închideam ochii înadins pentru a reproduce în sinea mea, după plac, scena aceea şi pentru a o contempla într-un amestec de atracţie şi repulsie. Dar o făceam simţindu-mă vinovată, ca şi cum ar fi fost ceva interzis. Ştiam deja atunci că în acea imagine a fanteziei se afla un secret care nu putea fi dezvăluit, nu pentru că o parte din mine nu ştia cum să aibă acces la el, ci pentru că, dacă aş fi făcut-o, cealaltă parte ar fi refuzat să-l accepte şi m-ar fi renegat.

La telefon, puţin mai devreme, unchiul Filippo îmi spusese unele lucruri pe care deja le ştiam într-un fel confuz: el vorbea despre ele şi eu le ştiam. Puteau fi rezumate astfel: Caserta era un bărbat josnic. În tinereţe, fusese prietenul lui şi al tatălui meu. Împreună cu tatăl meu, în perioada de după război, reuşiseră să facă afaceri de succes împreună — părea un om sincer.

Dar pusese ochii pe mama. Şi nu doar pe ea: era deja căsătorit, avea un fiu, dar le aborda pe toate femeile din cartier. Când s-a întâmplat să-ntreacă măsura, unchiul meu şi tatăl meu îi dăduseră o lecţie. Iar Caserta cu soţia şi fiul plecaseră să locuiască în altă parte. Conchisese într-un dialect ameninţător: „Nu voia să şi-o scoată din minte. Atunci l-am făcut să-i treacă pentru totdeauna dorinţa".

Linişte. Văzusem sânge printre urlete şi jigniri. Fantasme peste fantasme. Antonio, copilul care mă ţinea de mână, picase în fundul cel mai întunecos al subsolului. Simţisem pentru o secundă cum violenţa domestică din copilăria şi adolescenţa mea îmi revine în ochi şi în urechi, ca şi cum ar fi fost filtrată de-a lungul unui fir care ne lega. Dar îmi dădusem seama pentru prima oară că acum, după mulţi ani, asta era ceea ce-mi doream.

— Vin acolo, propusese unchiul Filippo.

— Ce crezi că-mi poate face un moş de şaptezeci de ani?

Se zăpăcise. Înainte să închid telefonul, promisesem că o să-l sun din nou dacă mai dă Caserta vreun semn.

Acum stăteam pe palier aşteptând. A trecut mai bine de o oră. Pe casa scării străluceau luminile de la celelalte etaje care, odată ce mă obişnuisem cu întunericul, îmi îngăduiau să controlez tot spaţiul. Nu s-a întâmplat nimic. Abia spre ora patru dimineaţa liftul s-a zgâlţâit brusc şi butonul s-a făcut din verde roşu. Cabina a pornit în jos.

Dintr-o săritură am ajuns lângă balustradă: am văzut-o alunecând dincolo de al patrulea nivel şi

oprindu-se la al treilea. Uşile s-au deschis şi s-au închis. Apoi din nou linişte. A încetat şi ecoul vibraţiilor emise de cablurile de oţel.

Am aşteptat un pic, poate cinci minute; apoi am coborât cu prudenţă un etaj. Acolo era o lumină gălbuie: cele trei uşi de pe palier erau ale unor companii de asigurări. Am mai coborât o rampă, furişându-mă pe lângă cabina oprită şi întunecoasă. Voiam să mă uit înăuntru, dar am rămas uluită şi n-am mai făcut-o. Uşa de la casa mamei mele era larg deschisă, luminile erau aprinse. Chiar pe prag se afla valijoara Amaliei şi, alături, geanta ei din piele neagră. Instinctiv am dat să mă îndrept spre acele obiecte, dar în spatele meu am auzit arcul uşii cu geamuri a liftului. Lumina s-a aprins în cabină şi mi-a dezvăluit privirii un bărbat în vârstă, îngrijit, frumos în felul lui, cu faţa negricioasă şi slabă sub claia de păr alb. Stătea pe una dintre cele două banchete de lemn atât de nemişcat, încât părea o fotografie veche mărită. S-a uitat fix la mine timp de o secundă cu o privire prietenoasă, uşor melancolică. Apoi cabina şi-a luat avânt în sus, zgomotos.

N-am avut îndoieli. Bărbatul era acelaşi care îmi înşirase obscenităţi în timpul înmormântării Amaliei. Dar am ezitat să-l urmăresc pe scări: m-am gândit că trebuie s-o fac, dar m-am simţit înfiptă în podea, ca o statuie. M-am uitat la cabluri până când liftul s-a oprit în zgomotul uşilor care se deschideau şi se închideau în grabă. Câteva secunde mai târziu, cabina a alunecat din nou prin faţa mea. Înainte să dispară spre parter, bărbatul mi-a arătat zâmbind punga de gunoi în care se găsea lenjeria mamei mele.

7.

Eram puternică, atletică, rapidă şi hotărâtă; mai mult decât atât: îmi plăcea să fiu sigură că sunt aşa. Dar în acea împrejurare nu ştiu ce s-a întâmplat. Poate c-a fost oboseala, poate c-a fost emoţia de a găsi larg deschisă acea uşă pe care o închisesem conştiincios. Poate că mă zăpăciseră casa cu luminile aprinse, valijoara şi geanta mamei mele expuse frumos pe prag. Sau poate c-a fost altceva. Repulsia pe care am simţit-o înţelegând că imaginea acelui bărbat în vârstă, dincolo de geamurile cu arabescuri ale liftului, mi se păruse, pentru o clipă, de o frumuseţe ambiguă. Astfel, în loc să mă iau după el, am rămas nemişcată, făcând eforturi să-mi întipăresc în minte aceste detalii şi după ce liftul dispăruse în casa scării.

Când am conştientizat lucrul ăsta, m-am simţit fără energie, deprimată de sentimentul că m-am umilit în faţa acelei părţi din mine care veghea asupra posibilei prăbuşiri a celeilalte. Am ajuns la fereastră la timp ca să-l văd pe bărbat îndepărtându-se pe străduţă, în lumina stâlpilor de iluminat, drept, cu paşi măsuraţi, dar nu forţaţi, ţinând punga în mâna dreaptă, cu braţul foarte încordat şi depărtat de şold, al cărei fund de plastic negru atingea uşor pavajul. M-am întors la uşă şi am dat s-o iau la fugă pe scări în jos. Dar mi-am dat seama că vecina, doamna De Riso, apăruse în fişia verticală de lumină prudent deschisă între uşă şi toc.

Era într-o cămaşă lungă de noapte din bumbac roz şi mă privea cu ostilitate, cu chipul fragmentat de lanţul care trebuia să-i împiedice pe răufăcători să intre. În mod sigur stătea acolo de mult, să se uite pe vizor şi să tragă cu urechea.

— Ce se întâmplă? a întrebat pe un ton ţâfnos. Toată noaptea te-ai foit.

Mă pregăteam să-i răspund la fel de ţâfnos, dar mi-am amintit că era vorba despre un bărbat cu care mama mea se întâlnea şi am reuşit să-mi dau seama la timp că trebuia să mă controlez dacă voiam să aflu mai multe. Aluzia bârfitoare din după-amiaza aceea, care mă enervase, mă făcea acum să-mi doresc să se transforme într-o pălăvrăgeală detaliată, discurs, răsplată pentru acea bătrână singură care nu ştia cum să-şi petreacă nopţile.

— Nimic, am spus, încercând să-mi liniştesc respiraţia, nu pot dormi.

Ea a bombănit ceva despre morţii care se chinuie să se desprindă de lumea asta.

— În prima noapte nu te lasă deloc să dormi, a zis.

— Aţi auzit zgomote? V-am deranjat? am întrebat cu falsă politeţe.

— Dorm puţin şi prost, după o anumită oră. La care s-a adăugat şi broasca de la uşă: n-ai făcut decât s-o deschizi şi s-o închizi.

— E adevărat, i-am răspuns, sunt un pic nervoasă. Am visat că bărbatul acela de care mi-aţi vorbit era aici, pe palier.

Bătrâna a înţeles că schimbasem tonul şi eram dispusă să-i ascult bârfele, dar voia să fie sigură că n-am s-o resping din nou.

— Ce bărbat? a întrebat.

— Acela de care mi-aţi zis dumneavoastră... acela care venea aici, s-o viziteze pe mama. Am adormit gândindu-mă la el...

— Era un om cumsecade, care o binedispunea pe Amalia. Îi ducea prăjituri, flori. Când venea, îi auzeam vorbind şi râzând încontinuu. Râdea mai ales ea, atât de tare, că se auzea de la parter.

— Ce-şi spuneau?

— Nu ştiu, nu stăteam să ascult. Îmi văd de-ale mele.

Am gesticulat nerăbdătoare.

— Dar Amalia nu vorbea niciodată despre el?

— Ba da, a recunoscut De Riso, o dată când îi văzusem împreună ieşind din casă. Mi-a spus că era cineva pe care-l cunoştea de cincizeci de ani, cineva care era aproape ca o rudă. Şi dacă e aşa, îl cunoşti şi tu. Era înalt, slab, cu părul alb. Mama ta îl trata aproape ca pe un frate. Foarte apropiaţi.

— Cum îl chema?

— Nu ştiu. Nu mi-a spus niciodată. Amalia făcea numai cum avea chef. Într-o zi îmi povestea despre treburile ei, chiar dacă nu voiam să le aud, şi a doua zi nici măcar nu mă saluta. Despre prăjituri ştiu pentru că nu le mâncau pe toate şi ea mi le dădea mie. Îmi dădea şi florile, fiindcă o apuca durerea de cap de la parfumul lor: o durea mereu capul, în ultimele luni. Dar să mă invite şi să mi-l prezinte, niciodată.

— Poate că se temea să nu vă pună într-o situaţie stânjenitoare.

— Nu-i aşa, voia să-şi vadă de-ale ei. Eu am înţeles asta şi am stat deoparte. Dar vreau să-ţi spun că în mama ta nu puteai avea încredere.

— În ce sens?

— Nu se comporta aşa cum trebuie. Eu pe domnul acesta l-am zărit numai cu acea ocazie. Era un bătrân frumos, îmbrăcat bine şi când m-am intersectat cu ei, a schiţat o plecăciune. Ea, în schimb, a întors capul în altă parte şi mi-a zis un cuvânt urât.

— Poate că aţi înţeles greşit.

— Am înţeles foarte bine. O apucase mania de a vorbi foarte urât, cu voce tare, chiar şi când era singură. Şi apoi se punea pe râs. O auzeam de aici, din bucătăria mea.

— Mama mea n-a vorbit niciodată urât.

— Vorbea, vorbea... La o anumită vârstă, ar trebui un pic de reţinere.

— E adevărat, am spus.

Şi mi-am amintit de valijoara şi geanta din pragul uşii. Le-am simţit ca pe nişte obiecte care, prin traseul pe care probabil îl făcuseră, îşi pierduseră demnitatea lucrurilor Amaliei. Voiam să încerc să le-o restitui. Dar bătrâna, încurajată de tonul meu răbdător, a scos lanţul de la uşă şi a ieşit în prag.

— Oricum la ora asta nu mai dorm, a spus.

M-am temut că vrea să intre în casă şi m-am grăbit să mă retrag spre apartamentul mamei mele.

— Eu, în schimb, încerc să dorm un pic, am spus.

De Riso s-a încruntat şi nu m-a urmat. A pus din nou lanţul la uşă cu dispreţ.

— Şi Amalia voia mereu să intre la mine în casă şi la ea nu mă lăsa să intru niciodată, a bombănit.

Apoi mi-a închis uşa în nas.

8 .

M-am aşezat pe podea şi am început cu valiza. Am deschis-o, dar n-am recunoscut nimic din ce-ar fi putut aparţine mamei mele. Toate lucrurile erau noi-nouţe: o pereche de papuci roz, un capot de atlaz roz-pudră, două rochii nepurtate — una de un roşu ruginiu, prea strâmtă pentru ea şi prea tinerească, alta mai sobră, albastră, dar scurtă —, cinci perechi de chiloţi de bună calitate, o geantă pentru cosmetice din piele maro plină cu parfumuri, deodorante, creme, truse de machiaj, demachiante: ea, care nu se machiase niciodată în viaţa ei.

Am trecut la geantă. Primul lucru extras au fost nişte chiloţei albi de dantelă. După cele trei V-uri foarte vizibile pe partea dreaptă şi după desenul fin am fost imediat convinsă că erau tovarăşii sutienului pe care Amalia îl purta când se înecase. I-am studiat cu atenţie: aveau o mică ruptură pe partea stângă, ca şi cum ar fi fost purtaţi, deşi erau vizibil cu o măsură mai mică decât cea care trebuia. Am simţit un gol în stomac şi mi-am ţinut răsuflarea. Apoi am scotocit din nou în geantă, în căutarea cheilor casei. Bineînţeles că nu le-am găsit. Am dat, în schimb, peste ochelarii ei de persoană care suferă de prezbitism, nouă fise de telefon şi portofelul ei. În portofel avea două sute douăzeci de mii de lire (o sumă mare pentru ea, care trăia cu puţinii bani pe care noi, cele trei surori, i-i dădeam lunar), chitanţa unei facturi

de lumină, cartea ei de identitate într-o folie de plastic, o veche fotografie cu mine și cu surorile mele în compania tatălui nostru. Fotografia era distrusă. Acele imagini ale noastre, din urmă cu mult timp, erau îngălbenite, brăzdate de crăpături, așa cum la unele icoane de la altar figurile demonilor înaripați sunt zgâriate de credincioși cu obiecte ascuțite.

Am lăsat fotografia pe podea și m-am ridicat, luptându-mă cu o greață tot mai mare. Am căutat prin casă o carte de telefon și, când am găsit-o, am deschis rapid la Caserta. Nu voiam să-i telefonez: voiam adresa. Când am văzut că numele Caserta umplea trei pagini, mi-am dat seama că nu știam ce prenume are: nimeni, în copilăria mea, nu-i spusese niciodată altfel decât Caserta. Atunci am aruncat într-un colț cartea de telefon și m-am dus la baie. Acolo n-am mai reușit să-mi rețin senzația de vomă și, preț de câteva secunde, mi-a fost teamă că tot corpul o să se întoarcă împotriva mea, cu o furie autodistructivă de care mă temusem mereu când eram mică și pe care încercasem s-o stăpânesc pe măsură ce crescusem. Apoi m-am liniștit. Mi-am clătit gura și m-am spălat cu grijă pe față. Când am văzut în oglindă cât e de palidă și răvășită, aplecată peste chiuvetă, am hotărât, pe neașteptate, să mă machiez.

Era o reacție neobișnuită. Nu mă machiam nici prea des, nici cu mare plăcere. O făcusem când eram adolescentă, însă de la o vreme nu mai făceam asta: nu mi se părea că machiajul mă făcea să arăt mai bine. Dar atunci mi s-a părut că am nevoie de el. Am luat geanta de cosmetice din valiza mamei mele, m-am întors în baie, am deschis-o, am scos o cutiuță plină cu cremă hidratantă,

pe a cărei suprafaţă rămăsese amprenta timidă a degetului Amaliei. Am şters urma ei cu a mea şi am folosit crema din abundenţă. Mi-am dat pe faţă cu ea — întinzându-mi obrajii —, apoi am recurs la pudră, pe care am folosit-o cu meticulozitate.

— Eşti o nălucă, i-am spus femeii din oglindă.

Avea faţa unei persoane în jur de patruzeci de ani, închidea mai întâi un ochi, apoi pe celălalt, şi peste fiecare trecea mina unui creion negru. Era slabă, ascuţită, cu pomeţi pronunţaţi, în mod miraculos fără riduri. Purta părul tuns foarte scurt pentru a etala cât mai puţin posibil culoarea neagră ca pana corbului, care de altfel, dându-i un sentiment de uşurare, în sfârşit începea să arate grizonant şi se pregătea să dispară cu totul sub firele argintii. Am trecut la rimel.

— Nu-ţi semăn, i-am şoptit în timp ce-mi dădeam cu puţin fard.

Şi, ca să nu fiu contrazisă, am încercat să n-o privesc. Astfel, în oglindă, am văzut bideul. M-am răsucit ca să înţeleg ce-i lipsea acelui obiect vechi, cu robinete sofisticat încrustate şi, când mi-am dat seama, mi-a venit să râd: Caserta luase şi chiloţii plini de sânge pe care-i lăsasem pe podea.

9 .

Cafeaua era aproape gata când am ajuns acasă la unchiul Filippo. Cu un singur braţ reuşea, în mod misterios, să facă de toate. Era în posesia unei vechi cafetiere, din acelea folosite înainte ca aparatul să devină popular în toate casele. Un cilindru de metal cu cioc care, demontat, era alcătuit din patru piese: un recipient pentru fierberea apei, un compartiment pentru cafea, partea găurită corespunzătoare de deasupra care se înşuruba compact, un vas pentru cafea. Când m-a invitat să intru în bucătărie, apa caldă se filtra deja în vas şi mirosul intens de cafea se răspândea prin tot apartamentul.

— Ce bine arăţi! mi-a zis, dar nu cred că se referea la machiaj.

Nu mi se păruse niciodată în stare să facă deosebirea între o femeie machiată şi una nemachiată. Voia să spună doar că arătam în mod deosebit bine în dimineaţa aceea. Într-adevăr, în timp ce sorbea cafeaua fierbinte, a adăugat:

— Dintre voi trei, tu semeni cel mai mult cu Amalia.

Am schiţat un zâmbet. Nu voiam să-l alarmez povestindu-i ce mi se întâmplase în timpul nopţii. Şi nu voiam nici să încep să discut asemănarea mea cu Amalia. Era ora şapte dimineaţa şi eram obosită. Cu o jumătate de oră mai devreme traversasem o stradă

Foria pe jumătate pustie, compusă din sunete încă atât de slabe, că puteai auzi păsările ciripind. Era un aer proaspăt, în aparență curat, şi o lumină cețoasă indecisă între vremea frumoasă şi cea urâtă. Dar deja pe strada Duomo sunetele oraşului se intensificaseră, la fel şi vocile femeilor din case; şi aerul devenise mai cenuşiu şi mai apăsător. Cu o mare pungă de plastic în care vârâsem conținutul valijoarei şi geanta mamei mele, apărusem pe neaşteptate la el acasă, surprinzându-l în nişte nădragi uzați şi lăsați, cu un maiou tras peste toracele osos şi brațul schilod neacoperit. Deschisese larg ferestrele şi se aranjase imediat. Apoi începuse să mă agaseze oferindu-mi diverse feluri de hrană. Voiam pâine proaspătă, voiam lapte ca să înmoi ceva în el, voiam biscuiți?

Nu m-am lăsat rugată şi am început să ronțăi una-alta. Era văduv de şase ani, trăia singur ca toți bătrânii fără copii, dormea puțin. Era bucuros să mă aibă acolo, în ciuda orei matinale, la fel cum eram şi eu. Îmi doream câteva minute de răgaz, bagajul pe care-l lăsasem la el zilele trecute, să-mi schimb rochia. Plănuiam să mă duc imediat la magazinul surorilor Vossi. Dar unchiul Filippo era avid de companie şi de pălăvrăgeală. L-a amenințat cu o moarte oribilă pe Caserta. I-a urat să fi murit deja într-un fel urât în timpul nopții. A regretat că nu-l ucisese mai demult. Şi apoi, prin nişte legături greu de identificat, a început să sară de la o poveste de familie la alta, într-un dialect neîntrerupt. Nu s-a oprit nici măcar să-şi tragă sufletul.

După câteva încercări, am renunțat să-l mai întrerup. Bombănea, se enerva, i se umezeau ochii, îşi trăgea nasul. Când discuția a ajuns la Amalia, în câteva minute

a trecut de la o apologie plină de suspine a surorii sale la critici necruţătoare pentru că-l părăsise pe tatăl meu. În plus, a uitat să vorbească despre ea la trecut şi a început s-o certe ca şi cum ar fi fost încă în viaţă şi de faţă sau, în orice caz, gata să apară brusc din cealaltă cameră. Amalia — a început el să strige — nu se gândeşte niciodată dinainte la consecinţe: dintotdeauna a fost aşa, ar fi trebuit să stea şi să se gândească şi să aştepte; în schimb, s-a trezit într-o dimineaţă şi a plecat de-acasă împreună cu voi, cele trei fiice.

Nu trebuia să facă asta, după unchiul Filippo. Mi-am dat seama imediat că şi-ar fi dorit ca mama să fi hotărât să se înece din cauza despărţirii din urmă cu douăzeci şi trei de ani.

Un lucru aberant. M-am enervat, dar l-am lăsat să vorbească, cu atât mai mult că, din când în când, se întrerupea şi, schimbând tonul ostil cu unul afectuos, alerga să aducă din cămară alte borcane: bomboane cu mentă, biscuiţi expiraţi, o dulceaţă de dude albită de mucegai, dar, după el, încă bună de mâncat.

În timp ce eu îi refuzam ofertele şi apoi ronţăiam resemnată, o lua de la capăt, confundând date şi fapte. Era '46 sau '47 — se chinuia să-şi amintească. Apoi se răzgândea şi conchidea: după război. După război, Caserta înţelesese că se putea folosi de talentul tatălui meu pentru un trai un pic mai bun. Fără Caserta, trebuia recunoscut, din onestitate, că tatăl meu ar fi continuat să picteze aproape gratis munţi, luni, palmieri şi cămile în magazinele din cartier. În schimb, Caserta, care era şiret, negru-negru ca un maur, dar cu ochi de drac împieliţat, începuse să muncească, încoace şi încolo,

pentru marinarii americani. Nu ca să vândă femei sau altă marfă. Caserta îi lucra în special pe marinarii consumaţi de dor. Şi, în loc să le arate poze cu domnişoare de vânzare, îi întorcea pe degete îndemnându-i să scoată din portofel fotografiile cu femeile pe care le lăsaseră în patrie. Odată ce-i transforma în nişte copii părăsiţi şi anxioşi, negocia preţul şi îi ducea tatălui meu fotografiile ca să scoată din ele portrete în ulei.

Îmi aminteam şi eu acele imagini. Tatăl meu continuase să muncească ani întregi şi fără Caserta. Părea că marinarii, tot suspinând, lăsaseră pe hârtie şi altceva decât imaginea femeilor lor. Erau fotografii cu mame, cu surori şi cu logodnice, toate blonde, toate zâmbitoare, toate fotografiate cu părul permanent, fără un fir nelalocul lui, cu bijuterii la gât şi la urechi. Păreau îmbălsămate. Şi, în plus, ca în fotografia cu noi păstrată de Amalia, ca în orice poză roasă de absenţă, patina developării se dusese, iar imaginea era deseori îndoită la colţuri sau străbătută de găurele albe care retezau feţe, haine, coliere, coafuri. Erau chipuri pe moarte chiar în imaginaţia celor care le păstrau cu dorinţă şi vinovăţie. Tatăl meu le lua din mâinile lui Caserta şi le prindea de şevalet cu o piuneză. Apoi, într-o clipită, făcea să apară pe pânză o femeie care părea adevărată, o mamă-soră-soţie care parcă ofta chiar ea, nu doar stârnea oftatul bărbatului drag. Crăpăturile dispăreau, alb-negrul devenea culoare, întrupat. Şi transformarea acelui suport al amintirii era dus la capăt cu suficientă dibăcie pentru a-i mulţumi pe nişte oameni debusolaţi şi trişti. Caserta trecea să preia marfa, lăsa câţiva bani şi pleca.

Astfel — povestea unchiul meu — în scurt timp viaţa se schimbase. Cu femeile marinarilor americani mâncam în fiecare zi. La fel şi el, pentru că atunci n-avea loc de muncă. Mama mea îi dădea nişte bani, dar cu acordul tatei. Sau poate pe ascuns. În fine, după ani întregi de privaţiuni, totul se îmbunătăţea. Dacă Amalia ar fi fost mai atentă la consecinţe, dacă nu s-ar fi băgat la mijloc, cine ştie unde ar fi ajuns cu toţii. Foarte departe, după unchiul meu.

M-am gândit la banii aceia şi la mama mea aşa cum apărea, şi ea, în fotografiile din albumul de familie: optsprezece ani, cu pântecele deja arcuit de prezenţa mea înăuntrul ei, stând în picioare, afară, pe un balcon; pe fundal se vedea mereu o parte a maşinii ei de cusut Singer. Probabil că se oprise să dea din pedală numai ca să se lase fotografiată; apoi, după acel moment, eram sigură că-şi reluase munca aplecată, fără nicio fotografie care s-o fixeze vreodată în mizeria trudei obişnuite, nezâmbind, fără strălucire în privire, fără păr aranjat ca să arate frumoasă. Cred că unchiul Filippo nu se gândise niciodată la contribuţia muncii Amaliei. Nici măcar eu nu mă gândisem la asta. Am clătinat din cap, nemulţumită de mine: detestam să vorbesc despre trecut. De aceea, cât timp locuisem împreună cu Amalia, nu-mi văzusem tatăl mai mult de zece ori cu totul, şi asta obligată de ea. Iar de când trăiam la Roma, doar de două sau trei ori. El încă locuia în casa unde mă născusem, care avea două camere şi o bucătărie. Îşi petrecea toată ziua pe scaun, pictând panorame urâte ale golfului sau caraghioase învolburări de valuri pentru târgurile locale. Dintotdeauna îşi câştigase traiul aşa, luând doi bani de

la intermediari ca acel Caserta, şi nu-mi plăcuse niciodată să-l văd subjugat, repetând aceleaşi gesturi, aceleaşi culori, aceleaşi forme, aceleaşi mirosuri pe care le cunoşteam din copilărie. În special, nu suportam să-mi expună argumentele lui confuze, iar între timp s-o înece pe Amalia în jigniri, fără să-i recunoască meritele.

Nu, nu-mi mai plăcea nimic din trecut. Tăiasem dintr-odată legăturile cu toate rudele pentru a evita ca, la fiecare întâlnire, să deplângă, în dialectul lor, ghinionul teribil al mamei mele şi să arunce vulgarităţi ameninţătoare la adresa tatei. Rămăsese numai el, unchiul Filippo. Îl întâlnisem de-a lungul anilor, nu pentru că aş fi voit, ci numai fiindcă pica pe neaşteptate acasă şi se lua la ceartă cu sora lui. O făcea cu vehemenţă, vorbind foarte tare, după care se împăcau. Amalia era foarte ataşată de unicul ei frate încurcă-lume, fiind încă din tinereţe sub papucul soţului şi al lui Caserta. Şi, cumva, era fericită că el îl vizita în continuare pe tatăl meu şi venea să-i spună cum se simte, ce face, la ce lucrează. Eu, în schimb, care deşi simţeam o foarte veche simpatie pentru corpul lui consumat şi pentru agresivitatea lui de camorist fanfaron pe care, dacă voiam, îl puteam doborî cu un pumn, aş fi preferat să dispară şi el, la fel cum se întâmplase cu atâţia unchi şi atâtea mătuşi. Făceam eforturi să accept că-i dă dreptate tatei şi ei nu. Era frate-său, o văzuse de-o sută de ori tumefiată de palme, de pumni, de şuturi; şi totuşi, nu mişcase niciodată un deget s-o ajute. De cincizeci de ani nu înceta să-şi reafirme solidaritatea cu cumnatul, fără să dea înapoi. Numai de câţiva ani reuşeam să-l ascult fără să mă enervez. Dar, când eram mică, nu puteam suporta că se poziţionează

în felul acela. După o vreme, îmi băgam două degete în urechi să nu mai aud. Poate că nu suportam ca partea cea mai secretă din mine să se folosească de solidaritatea lui ca să întărească o ipoteză cultivată la fel de tainic: că mama mea avea întipărită în trup o vinovăţie naturală, gata să apară, la nevoie, în orice gest, în orice suspin, independentă de voinţa şi de gesturile ei.

— Cămaşa asta e a ta? l-am întrebat ca să schimb vorba, scoţând din una dintre pungile de plastic cămaşa albastră pe care o găsisem în casa Amaliei.

L-am întrerupt, astfel, cu vorba în gură şi el a rămas pentru o clipă dezorientat, cu ochii holbaţi şi buzele întredeschise. Apoi, încruntat, a studiat cămaşa îndelung. Dar nu vedea mai nimic fără ochelari: a făcut-o doar ca să se liniştească după criza de nervi şi să-şi recapete demnitatea.

— Nu, a spus, n-am avut niciodată o astfel de cămaşă.

I-am povestit c-o găsisem în casa Amaliei printre rufele murdare, dar a fost o greşeală.

— A cui e? m-a întrebat, începând din nou să se agite, ca şi cum n-aş fi încercat să aflu asta chiar de la el.

Am încercat să-i explic că nu ştiam, dar a fost zadarnic. Mi-a dat cămaşa înapoi ca şi cum ar fi considerat-o infectă şi a început din nou, implacabil, să-şi critice sora.

— Întotdeauna a făcut aşa, s-a înfuriat din nou, vorbind în dialect. Îţi aminteşti povestea cu fructele care ajungeau la ea acasă în fiecare zi gratis? Era ca picată din cer: nu ştia nici cum, nici când. Şi cartea de poezii cu dedicaţie? Şi florile? Şi prăjiturile de foi în

fiecare zi, la ora opt fix? Şi rochia ţi-o aminteşti? Cum e posibil să nu-ţi aminteşti nimic? Cine i-a cumpărat rochia aia, chiar mărimea ei? Ea zicea că nu ştie nimic. Dar s-a îmbrăcat cu ea ca să iasă, pe ascuns, fără să-i spună tatălui tău. Explică-mi tu de ce a făcut-o.

Mi-am dat seama că o considera în continuare, în mod nesănătos, ambiguă, cum ştia să fie Amalia chiar şi când tatăl meu îi înfipsese mâinile în gât şi-i lăsase urmele vinete ale degetelor pe piele. Ne spunea, nouă, fiicelor: „Aşa e el. El nu ştie ce face şi eu nu ştiu ce să-i spun". Dar noi ne gândeam, în schimb, că tatăl nostru, pentru tot ce-i făcea, trebuia să iasă din casă într-o dimineaţă şi să moară ars sau zdrobit, sau înecat. Noi gândeam asta şi o uram, pentru că ea era resortul acelor gânduri. Nu aveam dubii legate de asta şi nici nu uitasem.

Nu uitasem nimic, dar nici nu voiam să-mi amintesc. La nevoie, aş fi putut să-mi povestesc totul, de-a fir a păr; dar de ce s-o fac? Îmi povesteam doar ce era folositor, când era cazul, hotărând, când şi când, condusă de necesitate. Acum, de exemplu, vedeam piersicile strivite pe podea, trandafirii izbiţi de zece, douăzeci de ori de masa de bucătărie, cu petalele roşii zburând prin aer şi împrăştiindu-se apoi toate în jur şi tulpinile cu ghimpi încă prinse în hârtia argintie, prăjiturile aruncate pe fereastră, rochia arsă pe focul din bucătărie. Simţeam mirosul greţos pe care-l emană o stofă când laşi din neatenţie pe ea fierul de călcat încins şi mi-era teamă.

— Nu, nu vă amintiţi şi nu ştiţi nimic, a spus unchiul meu, ca şi cum le-aş fi reprezentat acolo, în acel moment, şi pe cele două surori ale mele.

Şi voia să mă oblige el să-mi amintesc: ştiam că tatăl meu a început s-o bată numai din momentul în care voia să renunţe la Caserta şi la portretele pentru americani, iar ea s-a opus? Nu era ceva în care Amalia trebuia să se amestece. Dar ea avea viciul de a se băga peste tot, aiurea. Tatăl meu desenase o ţigancă dansând dezbrăcată. O arătase unuia care conducea o reţea de vânzători ambulanţi ce băteau străzile oraşului şi pe-ale provinciei vânzând tablouri cu scene câmpeneşti şi cu mări agitate. Tipul, care pretindea să i se spună Migliaro şi care târa mereu după el un fiu cu toţi dinţii strâmbi, o considerase potrivită pentru a o vinde în cabinetele de medici şi dentişti. Îi zisese că pentru acele ţigănci era dispus să-i dea un procent mult mai mare decât acela pe care i-l dădea Caserta. Dar Amalia a fost împotrivă, nu voia să-l abandoneze pe Caserta, nu voia ca tata să facă acele ţigănci, nu voia nici măcar să i le arate lui Migliaro.

— Nu vă amintiţi şi nu ştiţi, a repetat unchiul Filippo, ranchiunos că trecuseră vremurile acelea care i se păruseră frumoase şi se prefăcuseră în scrum fără să dea roadele pe care le promiteau.

Atunci l-am întrebat ce i se întâmplase lui Caserta după ce o rupsese cu tata. Am văzut în ochii lui mai multe posibile răspunsuri furibunde. Apoi a decis să renunţe la cele mai violente şi a subliniat cu orgoliu că lui Caserta îi dăduseră ce merita.

— Tu i-ai zis tatălui tău tot. El m-a chemat şi ne-am dus să-l omorâm. Dac-ar fi încercat să riposteze, chiar l-am fi omorât.

Totul. Eu. Nu mi-a plăcut acea aluzie şi n-am vrut să ştiu despre care „tu“ vorbea. Am alungat orice sunet

care ar fi înlocuit numele meu, ca şi cum n-ar fi fost posibil în niciun fel să se refere la mine. El m-a privit interogativ şi, când m-a văzut impasibilă, a clătinat din nou dezaprobator din cap.

— Nu-ţi aminteşti nimic, a repetat descurajat.

Şi a început să-mi povestească despre Caserta. După ce încasase bătaia, se speriase şi înţelesese. Vânduse o cofetărie aproape intrată în faliment, care era a tatălui său, şi părăsise cartierul, împreună cu soţia şi cu fiul. În scurtă vreme se răspândise zvonul că tăinuia medicamente furate. Apoi se spusese că investise banii scoşi din acel trafic într-o tipografie. Lucru ciudat, fiindcă nu era tipograf. Supoziţia unchiului Filippo era că tipărea coperte pentru discuri contrafăcute. Oricum, la un moment dat, un incendiu distrusese tipografia şi Caserta stătuse o vreme în spital din cauza arsurilor la picioare. De atunci nu mai aflase nimic despre el. Cineva credea că se îmbogăţise cu banii de pe asigurare, aşa că plecase să locuiască în alt oraş. Alţii spuneau că după acele arsuri umblase pe la mulţi medici şi nu mai fusese externat: nu din cauza rănii de la picioare, ci a rotulelor deplasate. Fusese întotdeauna un om ciudat: se spunea că, îmbătrânind, devenise tot mai ciudat. Atâta tot. Unchiul Filippo nu mai ştia nimic despre Caserta.

L-am întrebat ce nume are: căutasem în cartea de telefon, dar erau prea mulţi Caserta.

— Nu te hazarda să-l cauţi, mi-a spus, din nou aspru.

— Nu-l caut pe Caserta, am minţit. Vreau să-l văd pe Antonio, fiul lui. Ne jucam împreună când eram mici.

— Nu-i adevărat. Tu vrei să-l vezi pe Caserta.

— O să-l întreb pe tata, mi-a venit atunci în minte să-i răspund.

M-a privit uluit, ca şi cum aş fi fost Amalia.

— O faci intenţionat, a bombănit.

Şi a spus cu voce scăzută:

— Nicola. Îl chema Nicola. Dar e inutil să cauţi în cartea de telefon: Caserta e o poreclă. Numele adevărat îl am aici în cap, dar nu mi-l amintesc. Părea să se concentreze cu adevărat, ca să-mi facă pe plac, dar apoi a cedat, posomorât:

— Gata, întoarce-te la Roma. Dacă într-adevăr intenţionezi să-l vezi pe tatăl tău, cel puţin nu-i spune de cămaşa asta. Pentru aşa ceva chiar şi în ziua de azi ar omorî-o pe mama ta.

— Nu-i mai poate face nimic, i-am amintit.

Dar el m-a întrebat ca şi cum n-ar fi auzit:

— Mai vrei un pic de cafea?

10.

Nu m-am mai schimbat. Am rămas cu rochia mea închisă la culoare, şifonată şi prăfuită. Cu greu am reuşit să găsesc un răgaz ca să-mi schimb tamponul. Unchiul Filippo nu m-a lăsat un minut fără politeţurile şi ieşirile lui furioase. Când i-am spus că trebuia să merg la surorile Vossi să-mi cumpăr lenjerie, s-a zăpăcit, a tăcut câteva secunde. Apoi s-a oferit să mă conducă până la autobuz.

Ziua era tot mai mohorâtă, sufocantă, iar autobuzul era aglomerat. Unchiul Filippo a cântărit din ochi înghesuiala, apoi a decis să urce şi el ca să mă protejeze — a spus — de hoţi şi de ticăloşi. Norocul a făcut să se elibereze un loc: i-am zis să se aşeze, dar el a refuzat ferm. M-am aşezat eu şi a început o călătorie extenuantă, printr-un oraş fără culori, strangulat de blocaje. În autobuz era un miros puternic de amoniac şi zburătăcea un puf care intrase pe ferestre cine ştie când. Îţi gâdila nasul. Unchiul meu a reuşit să se ia la harţă mai întâi cu unul care nu se dăduse suficient de prompt într-o parte ca să ajung la locul care se eliberase, apoi cu un tinerel care fuma, în ciuda interdicţiei. Amândoi l-au tratat cu un dispreţ ameninţător care nu ţinea cont deloc de cei şaptezeci de ani ai lui şi de braţul amputat. L-am auzit insultând şi ameninţând, în timp ce aglomeraţia îl împingea departe de mine, spre mijlocul maşinii.

Am început să transpir. Stăteam înghesuită între două bătrâne doamne care priveau fix în fața lor, cu o rigiditate nefirească. Una își ținea geanta foarte strâns la subsuoară; cealaltă și-o apăsa pe stomac, cu mâna pe deschidere, ținând degetul mare într-un inel agățat de cheița fermoarului. Pasagerii din picioare se aplecau peste noi, respirându-ne în ceafă. Femeile se sufocau printre trupurile bărbaților, pufnind din cauza acelei apropieri întâmplătoare, enervantă, deși în aparență nevinovată. Bărbații, în aglomerație, se foloseau de femei ca să se joace, în tăcere, în sinea lor. Unul se uita fix la o fată brunetă cu ochi ironici ca să vadă dacă-și lăsa privirea în jos. Altul găsea un pic de dantelă între doi nasturi de la o cămașă sau prindea cu privirea o bretea. Alții păcăleau timpul trăgând cu ochiul de la geam în mașini ca să surprindă porțiuni de picioare descoperite, jocul mușchilor în timp ce tălpile apăsau frâna și ambreiajul, un gest distrat, cum ar fi o scărpinătură pe partea din interior a coapsei. Un bărbat mic și slab, presat de cei din spatele lui, căuta contacte scurte cu genunchii mei și, din când în când, îmi respira în păr.

M-am întors spre fereastra cea mai apropiată, căutând o gură de aer. Când eram mică, parcurgeam același traseu cu tramvaiul, împreună cu mama. Vagonul se cățăra pe colină cu un fel de răget chinuit ca de măgar, printre clădiri vechi și cenușii, până când apărea o fâșie de mare peste care-mi imaginam că navighează tramvaiul. Geamurile ferestrelor vibrau în ramele lor de lemn. Vibra și podeaua și transmitea corpului meu o trepidație plăcută, pe care o lăsam să se extindă până la dinți,

cu maxilarele foarte uşor îndepărtate unul de altul, care începeau şi ele să tremure.

Era o călătorie care-mi plăcea, la dus în tramvai, la întors în funicular: aceleaşi vehicule lente, fără grabă, numai eu şi ea. În partea de sus se bălăngăneau, prinse de bară cu noduri de piele, nişte mânere masive. Când te prindeai de ele, greutatea corpului făcea să apară în panoul metalic de deasupra pumnului inscripţii şi desene colorate, litere şi imagini diferite la fiecare smucitură. Mânerele făceau publicitate la cremă de ghete, pantofi, diverse mărfuri ale unor prăvălii de la oraş. Dacă vagonul nu era aglomerat, Amalia îşi lăsa pe scaun câteva dintre pachetele ei ambalate în hârtie şi mă lua în braţe, ca să mă joc cu mânerele.

Dar, dacă vagonul era aglomerat, orice plăcere era exclusă. Atunci mă apuca dorinţa nestăvilită de a o apăra pe mama de contactul cu bărbaţii, cum văzusem că făcea întotdeauna tatăl meu în acea împrejurare. Mă așezam ca un scut în spatele ei, stându-i lipită de picioare, cu fruntea în dreptul feselor, cu braţele întinse, o mână strânsă pe spătarul din fontă al scaunului din dreapta, cealaltă pe cel din stânga.

Era un efort inutil, corpul Amaliei nu se lăsa înfrânat. Şoldurile i se lărgeau, pe culoar, spre şoldurile bărbaţilor pe care-i avea într-o parte; picioarele, pântecele i se umflau spre genunchiul sau umărul cui stătea în faţă. Sau poate că se întâmpla invers. Bărbaţii se lipeau de ea ca muştele de hârtiile adezive şi gălbejite care atârnau în măcelării sau perpendicular pe tejghelele băcanilor, pline până la refuz de insecte moarte. Se dovedea greu să-i ţii departe cu lovituri de picior sau

de coate. Îmi mângâiau ceafa vesel şi-i spuneau mamei mele: „Oamenii o strivesc pe fata asta frumoasă". Câte unul voia să mă ia în braţe, dar refuzam. Mama râdea şi spunea: „Fă-te încoace, vino". Rezistam, plină de nelinişte. Simţeam că, dac-aş fi cedat, ar fi luat-o cu ei şi aş fi rămas singură cu tatăl meu furibund.

El o apăra de ceilalţi bărbaţi cu o asemenea violenţă, că nu ştiam niciodată dacă aceasta o să-i zdrobească doar pe rivali sau o să ricoşeze şi spre el, omorându-l. Era un bărbat nemulţumit. Poate că nu fusese întotdeauna nemulţumit. Însă devenise aşa de când nu mai hălăduia prin cartier, aranjându-şi să decoreze tejghele de magazine sau căruţe în schimbul mâncării, şi ajunsese să picteze, pe pânze nefixate încă pe rame, peisaje bucolice, marine, naturi moarte, peisaje exotice şi armate întregi de ţigănci. Îşi imagina cine ştie ce destin şi se înfuria pentru că viaţa nu se schimba, pentru că Amalia nu credea că s-ar fi schimbat, pentru că lumea nu-l respecta aşa cum trebuia. Repeta încontinuu, ca să se convingă de asta şi s-o convingă şi pe ea, că mama avusese un mare noroc căsătorindu-se cu el. Ea, atât de neagră la piele, că nu se ştia din ce sânge provenea. El, în schimb, care era alb şi blond, credea că-i curge prin vene cine ştie ce sânge. Deşi înţepenit până la greaţă în aceleaşi culori, aceleaşi subiecte, aceleaşi câmpii şi aceleaşi mări, se lăsa pradă fără reţinere fanteziilor în privinţa capacităţilor lui. Nouă, fiicelor, ne era ruşine cu el şi credeam c-ar putea să ne facă rău, aşa cum ameninţa că-i face oricui o atingea pe mama noastră. În tramvai, când era şi el, ne era teamă. Îi ţinea sub observaţie mai ales pe bărbaţii scunzi şi cu pielea închisă, creţi, cu

buzele groase. Atribuia acelui tip antropologic tendinţa de a răpi corpul Amaliei; sau poate se gândea că mama era cea atrasă de acele trupuri vioaie, pătrăţoase, puternice. O dată a fost convins că, în aglomeraţie, un bărbat o atinsese. A pălmuit-o sub ochii tuturor: sub ochii noştri. Eu, cu tristeţe, am rămas uluită. Eram sigură c-o să-l omoare pe bărbatul acela şi nu înţelegeam de ce, în schimb, o luase pe ea la palme. Nici acum nu ştiam cum de făcuse asta. Poate ca s-o pedepsească pentru că tolerase pe pânza rochiei, pe piele, căldura trupului celuilalt.

11.

Opriţi în haosul de pe strada Salvator Rosa, mi-am dat seama că nu mai simţeam nicio simpatie pentru oraşul Amaliei, pentru limba în care-mi vorbise, pentru străzile pe care le parcursesem când eram adolescentă, pentru oameni. Când, la un moment dat, a apărut în perspectivă marea (aceeaşi porţiune care mă entuziasma când eram fetiţă), mi s-a părut o hârtie velină de culoare violet lipită pe un perete cu crăpături. Am ştiut c-o pierdeam pe mama definitiv şi că era exact ce-mi doream.

Surorile Vossi îşi aveau magazinul în Piaţa Vanvitelli. Când eram adolescentă, mă oprisem deseori în faţa vitrinelor lor, care erau sobre, cu geamuri groase închise în rame de mahon. Intrarea avea o veche uşă, cu geam pe jumătate, şi pe boltă erau gravate cele trei V-uri şi anul inaugurării: 1948. Dincolo de geamul opac nu ştiam ce e: nu avusesem niciodată nici nevoia de a merge să văd, nici banii pentru a face asta. Mă oprisem de multe ori afară, mai ales pentru că-mi plăcea vitrina de pe colţ, unde îmbrăcămintea pentru doamne era neglijent aşezată sub o pictură pe care n-o puteam data, în mod sigur făcută de o mână expertă. Două femei, ale căror profiluri mai că se suprapuneau, atât erau de apropiate şi sincronizate în mişcările lor, alergau cu gura larg deschisă, de la dreapta la stânga

tabloului. Nu ştiam dacă urmăreau pe cineva sau erau urmărite. Imaginea părea decupată dintr-un scenariu mult mai amplu, astfel că nu se vedea piciorul stâng, iar braţele lor întinse erau trunchiate la încheieturi. Chiar şi tatălui meu, care avea mereu de obiectat în legătură cu tot ce fusese pictat de-a lungul secolelor, îi plăcea. Îşi inventa atribuiri caraghioase, dându-se expert, ca şi cum n-am fi ştiut toate că nu făcuse nicio şcoală, că despre artă nu ştia mai nimic, că era capabil să facă zi şi noapte numai ţigăncile lui. Când era binedispus şi avea chef, cu noi, fiicele lui, să facă pe fanfaronul mai mult decât de obicei, chiar îşi atribuia tabloul cu pricina.

Erau cel puţin douăzeci de ani de când nu avusesem prilejul să urc pe colină, loc pe care mi-l aminteam diferit de restul oraşului, proaspăt şi ordonat, la câţiva paşi de San Martino. M-a enervat imediat. Piaţa mi s-a părut transformată, cu platanii ei rari şi strâmbi, devorată de caroseriile maşinilor, dominată de un trapez din grinzi de fier vopsite cu galben. Îmi aminteam în centrul pieţei de odinioară palmieri care mi se păruseră foarte înalţi. Acum era unul singur, pitic, bolnav, asediat de barajele lucrărilor în curs de desfăşurare. În plus, n-am găsit magazinul când mi-am rotit prima oară privirea. Cu unchiul meu după mine, care continua să se certe în sinea lui cu indivizii dubioşi din autobuz, deşi episodul avusese loc în urmă cu o oră, m-am învârtit în cerc prin spaţiul acela plin de praf, zgomotos, bombardat de picamere şi de claxoane, sub norii unui cer din care ploaia părea că vrea să cadă şi nu reuşeşte. În cele din urmă, m-am oprit în faţa unor

manechine chele, în chiloţi şi sutien, dispuse studiat în atitudini îndrăzneţe, adesea vulgare. Printre oglinzi, metale aurite şi materiale în culori electrice, m-am chinuit să recunosc cele trei V-uri pe boltă, singurul lucru care rămăsese identic. Nici tabloul care-mi plăcea nu mai era.

M-am uitat la ceas: era ora zece şi un sfert. Era un asemenea du-te-vino, că toată piaţa — cu blocurile, porticurile gri-violet, norii de sunete şi de praf — părea un turnir. Unchiul Filippo a aruncat o privire înspre vitrine şi imediat a întors capul stânjenit în altă parte: prea multe picioare depărtate, prea mulţi sâni provocatori, îl apucau gândurile necurate. A zis că mă aştepta la colţ: să mă grăbesc. M-am gândit că nu-l rugasem eu să mă urmeze până acolo şi am intrat.

Îmi imaginasem mereu că interiorul magazinului Vossi se află în semiîntuneric şi că e locuit de trei bătrâne amabile, cu rochii lungi, cu câteva şiraguri de perle la gât şi cu părul strâns în coc prins cu ace din alte vremuri. În schimb, am găsit un spaţiu luminat somptuos, cu clienţi gălăgioşi, alte manechine în halate de atlaz, topuri multicolore, pantalonaşi de mătase, tejghele şi tejgheluţe care supraîncărcau spaţiul cu marfă, vânzătoare foarte tinere, machiate strident, toate într-o uniformă de culoarea fisticului foarte mulată şi cu cele trei V-uri brodate pe piept.

— Acesta e magazinul surorilor Vossi? am întrebat-o pe una dintre ele, o tipă cu înfăţişare mai amabilă, un pic stingheră în uniforma ei.

— Da. Doriţi ceva?

— N-aş putea vorbi cu una dintre doamnele Vossi?

Tânăra m-a privit perplexă.

— Nu mai sunt, a spus.

— Au murit?

— Nu, nu cred. Au ieşit la pensie.

— Au renunţat la magazin?

— Erau bătrâne, au vândut tot. Acum sunt administratori noi, dar marca e aceeaşi. Sunteţi o veche clientă?

— Mama mea, am spus.

Şi am început să scot, încet, din punga de plastic pe care o adusesem cu mine chiloţii, capotul, cele două rochii, cele cinci perechi de slipi găsiţi în valijoara Amaliei, aşezând fiecare lucru pe tejghea.

— Cred că le-a cumpărat pe toate de aici.

Tânăra s-a uitat la ele cu o privire competentă.

— Marfa e a noastră, da, a zis cu un aer interogativ.

Am priceput că, pe baza vârstei arătate de mine, încerca s-o ghicească pe a mamei mele.

— Împlineşte şaizeci şi trei în iulie, am spus.

Apoi mi-a venit să mint.

— Nu erau pentru ea. Erau cadouri pentru mine, pentru ziua mea de naştere. Am împlinit patruzeci şi cinci de ani pe 23 mai.

— Arătaţi cu cel puţin cincisprezece mai puţin, a zis tânăra, străduindu-se să-şi facă meseria.

Am explicat pe un ton seducător:

— Sunt lucruri frumoase, pe gustul meu. Doar rochia aceea mă strânge un pic şi chiloţii sunt strâmţi.

— Vreţi să le schimbaţi? Ar fi nevoie de bon.

— Nu am bonul. Dar au fost cumpărate de aici. Nu vi-o amintiţi pe mama?

— N-aş şti să vă spun. Vine multă lume.

Am aruncat o privire la persoanele despre care vorbise vânzătoarea: femei care flecăreau într-un dialect plin de veselie forţată, râdeau zgomotos, erau acoperite cu bijuterii foarte scumpe, ieşeau din cabine în chiloţi şi sutien sau în sumare costume de baie cu imprimeu de piele de leopard, aurii, argintii, îşi afişau ostentativ straturile de grăsime abundente, brăzdate de vergeturi şi afectate de celulită, îşi contemplau pubisul şi fesele, îşi ridicau sânii cu mâinile în formă de cupă, le ignorau pe vânzătoare şi se adresau în acele posturi unui fel de paznic îmbrăcat bine şi deja bronzat, pus acolo intenţionat să le canalizeze banii unde trebuie şi să le ameninţe din priviri pe vânzătoarele ineficiente.

Nu era clientela pe care mi-o închipuiam. Păreau femei care aveau bărbaţi îmbogăţiţi pe neaşteptate şi facil, împingându-le într-un lux provizoriu, de care erau obligate să se bucure cu incultura lor de demisol umed şi înghesuit, de benzi desenate semiporno, de obscenităţi repetate până la obsesie. Erau femei condamnate într-un oraş-închisoare, mai întâi corupte de sărăcie şi acum de bani. Mi-am dat seama că deveneam intolerantă, văzându-le şi auzindu-le. Se comportau cu bărbatul acela aşa cum îşi imaginase tatăl meu că se comportă femeile, cum îşi imaginase că se comporta soţia lui imediat cum se întorcea el cu spatele, cum şi Amalia, toată viaţa, visase să se comporte: o doamnă de lume care se apleacă fără a fi obligată să-şi aşeze două degete peste mijlocul decolteului, stă picior peste picior fără să-i pese de fustă, râde vulgar, se acoperă cu obiecte scumpe şi-şi revarsă întregul corp în avansuri sexuale

continue şi nediscriminate, întrecându-se, de la egal la egal, cu bărbaţii în arena lipsei de pudoare.

Am făcut o grimasă necontrolată şi ţâfnoasă.

— E cât mine de înaltă, doar câteva fire albe, am zis. Dar are o coafură demodată, nimeni nu se mai piaptănă aşa. A venit în compania unui bărbat de vreo şaptezeci de ani, dar agreabil, slab, cu un păr foarte des şi complet alb. O pereche frumoasă, când îi vezi... Ar trebui să vi-i amintiţi, au cumpărat toate lucrurile astea.

Vânzătoarea a clătinat din cap, nu-şi amintea.

— Vine multă lume, a zis.

Apoi a aruncat o privire spre paznic, preocupată de timpul pe care-l pierdea şi mi-a sugerat:

— Probaţi-le. Mie mi se par chiar mărimea dumneavoastră. Dacă rochia vă strânge...

— Aş vrea să vorbesc cu domnul acela... am îndrăznit.

Vânzătoarea m-a împins spre o cabină, neliniştită din cauza cererii mele abia articulate.

— Dacă nu vă conving chiloţii, o să luaţi altă pereche... o să vă facem o reducere, a propus.

Şi m-am trezit într-o chichineaţă toată numai din oglinzi dreptunghiulare.

Am oftat, mi-am scos, fără vlagă, rochia de la înmormântare. Suportam tot mai greu pălăvrăgeala frenetică a clientelor, care, acolo înăuntru, în loc să fi scăzut, părea amplificată. După o clipă de ezitare, mi-am scos şi chiloţii mamei mele pe care-i îmbrăcasem cu o seară în urmă şi i-am pus pe cei din dantelă, găsiţi în geanta ei. Erau exact mărimea mea. Mi-am trecut

uimită un deget în lungul rupturii dintr-o parte — făcută de Amalia probabil când îi pusese pe ea —, după care am tras rochia de culoare ruginie peste cap. Îmi ajungea cu cinci centimetri deasupra genunchilor şi avea un decolteu prea larg. Dar nu mă strângea deloc, dimpotrivă, îmi făcea corpul slab, încordat şi musculos, să arate mai mlădios. Am ieşit din cabină trăgând de rochie într-o parte, ţintuindu-mi cu privirea o pulpă şi spunând cu voce tare:

— Iată, după cum vedeţi, rochia mă strânge aici, într-o parte... Şi apoi, e prea scurtă.

Dar lângă tânăra vânzătoare acum stătea bărbatul acela, un tip la vreo de patruzeci de ani, cu mustaţă neagră, mai înalt cu cel puţin douăzeci de centimetri decât mine, lat în spate şi torace. Era buhăit şi umflat, ameninţător; doar privirea nu-i era antipatică, ci vioaie, familiară. A spus într-o italiană de televizor, dar fără amabilitate, fără nici măcar o urmă de complicitate aprobatoare pe care o arăta faţă de celelalte cliente, dimpotrivă, străduindu-se vizibil să-mi vorbească politicos:

— Vă stă foarte bine, nu e strâmtă. Aşa e modelul.

— Tocmai modelul nu mă convinge. L-a ales mama mea fără mine şi...

— A ales foarte bine. Păstraţi rochia şi bucuraţi-vă de ea.

L-am ţintuit cu privirea o clipă, în tăcere. Am simţit că voiam să fac ceva ori împotriva lui, ori împotriva mea. Am aruncat o privire spre celelalte cliente. Mi-am ridicat rochia pe şolduri şi m-am răsucit spre una dintre oglinzi.

— Uitaţi-vă un pic la slip, i-am arătat în oglindă, mi-e strâmt.

Bărbatul nu şi-a schimbat nici expresia feţei, nici tonul.

— Ascultaţi, nu ştiu ce să vă spun, nu aveţi nici măcar bonul, a zis.

M-am văzut în oglindă cu picioarele slabe şi goale: am tras în jos rochia, stingherită. Am luat rochia veche şi chiloţii, am băgat totul în pungă şi am căutat pe fund anvelopa de plastic cu cartea de identitate a Amaliei.

— Ar trebui să vi-o amintiţi pe mama, am încercat din nou, scoţând actul şi deschizându-l sub ochii lui.

Bărbatul i-a aruncat o privire rapidă şi a părut că-şi pierde răbdarea. A trecut la dialect.

— Doamnă dragă, aici nu putem pierde timpul, a spus şi mi-a dat înapoi actul de identitate.

— Vă cer doar să...

— Marfa vândută nu se schimbă.

— Vă cer doar să...

Mi-a atins uşor umărul.

— Ai chef de glume? De asta ai venit?

— Să nu îndrăzniţi să mă atingeţi...

— Nu, tu chiar ai chef de glume... Hai, ia-ţi lucrurile şi actul ăla de identitate. Cine te-a trimis? Ce vrei? Spune-i cui te-a trimis să vină să-şi ia revanşa personal. Apoi mai vedem! Adică, uite, asta e cartea mea de vizită: Polledro Antonio, nume, adresă şi număr de telefon. Ori mă găsiţi aici, ori acasă. Bine?

Era un ton pe care-l cunoşteam foarte bine. Imediat urma să mă împingă mai tare şi apoi să mă lovească fără nicio reţinere, fie că eram femeie sau bărbat. I-am smuls

actul din mână cu un dispreţ calculat şi, ca să înţeleg ce-l făcuse să se enerveze aşa de tare, am aruncat o privire la fotografia-tip a mamei mele. Părul lung, cu un desen baroc pe frunte şi în jurul chipului, fusese răzuit cu grijă. Albul ivit în jurul capului fusese acoperit cu un creion, transformându-se într-un gri întunecos. Cu acelaşi creion cineva înăsprise uşor trăsăturile chipului. Femeia din fotografie nu era Amalia: eram eu.

12.

Am ieşit în stradă, târând bagajul după mine. Mi-am dat seama că aveam încă în mână cartea de identitate şi am pus-o la loc, în anvelopa de plastic, aşezând alături de ea, mecanic, cartea de vizită a lui Polledro. Am lăsat să alunece totul în geanta mea şi am privit în jur uluită, dar bucuroasă că unchiul Filippo rămăsese într-adevăr să mă aştepte la colţ.

Am regretat imediat. Şi-a holbat ochii şi a deschis gura larg, dezvelindu-şi puţinii dinţi lungi şi îngălbeniţi de nicotină. Era stupefiat, de-a dreptul uluit. N-am reuşit imediat să înţeleg de ce. Apoi mi-am dat seama că era din cauza rochiei pe care o aveam pe mine. M-am forţat să-i zâmbesc, în mod sigur ca să-l îmbunez, dar şi ca să alung impresia că pierdusem controlul asupra propriului chip, că aveam în loc o adaptare a chipului Amaliei.

— Nu-mi stă bine? am întrebat.

— Ba da, a zis încruntat, minţind în mod evident.

— Şi atunci?

— Am îngropat-o pe maică-ta ieri, s-a văicărit cu o voce prea piţigăiată.

M-am gândit să-i fac în ciudă şi să-i dezvălui că rochia era chiar a Amaliei, dar mi-am dat seama că asta s-ar fi întors împotriva mea: cu siguranţă ar fi început din nou să-şi ocărască sora. I-am zis:

— Eram prea deprimată şi voiam să-mi fac un cadou.

— Voi, femeile, vă deprimaţi prea uşor, a izbucnit el, uitând imediat, cu acel „prea uşor“, ceea ce tocmai îmi amintise: că trecuse puţin timp de când o îngropasem pe mama mea şi că aveam nişte motive bune să fiu deprimată.

Pe de altă parte, deprimată nu eram deloc. Mă simţeam, în schimb, ca şi cum m-aş fi lăsat într-un loc şi n-aş mai fi fost capabilă să mă regăsesc: eram agitată, adică, mă mişcam prea repezit şi nu mă coordonam prea bine, era graba cuiva care scotoceşte peste tot şi nu are timp de pierdut. M-am gândit că un ceai de muşeţel mi-ar fi prins bine şi l-am împins pe unchiul Filippo în primul bar care ne-a ieșit în cale pe strada Scarlatti, în timp ce el începuse să vorbească despre soţie care, tocmai, era mereu tristă: dură, muncitoare, atentă, ordonată, dar tristă. Locul închis, în schimb, a avut efectul unui tampon de vată îndesat în gură. Mirosul intens de cafea şi vocile prea ridicate ale clienţilor şi barmanilor m-au gonit înapoi spre ieşire, în timp ce unchiul meu zbiera, cu mâna băgată în buzunarul interior al sacoului: „Plătesc eu!“ M-am aşezat la o masă pe trotuar, între scrâşnete de frână, miros de ploaie iminentă şi de benzină, autobuze arhipline înaintând cu viteza melcului şi lume care trecea, lovindu-se de măsuţă. „Plătesc eu“, a repetat unchiul Filippo mai domol, chiar dacă nici măcar nu comandaserăm, nici măcar nu apăruse vreun ospătar. Apoi s-a instalat comod pe scaun şi a început să se laude:

— Eu întotdeauna am fost un caracter energic. Fără bani? Fără bani. Fără braţ? Fără braţ. Fără femei? Fără femei. Esenţialul îl reprezintă gura şi picioarele: să

vorbeşti când ai chef şi să mergi unde ai chef. Am sau n-am dreptate?

— Da.

— Şi mama ta e aşa. Rasa noastră nu se descurajează. Când era mică, se rănea încontinuu, dar nu plângea: mama noastră ne învăţase să suflăm peste rană şi să spunem repetat: o să-mi treacă. Chiar şi când lucra şi se înţepa cu acul, rămăsese cu obiceiul ăsta de a spune: o să-mi treacă. Odată, acul maşinii Singer i-a găurit unghia arătătorului, a ieşit pe cealaltă parte, s-a ridicat şi a intrat din nou, de trei sau patru ori. Ei bine, a blocat pedala, apoi i-a dat drumul uşor de tot ca să scoată acul, şi-a bandajat degetul şi a reluat munca. Eu n-am văzut-o niciodată tristă.

A fost tot ce am auzit. Mi se părea că mă afund cu ceafa în vitrina din spatele meu. Iar zidul de culoare roşie al magazinului Upim din faţă părea proaspăt vopsit. Am lăsat ca zgomotele de pe strada Scarlatti să devină atât de puternice, încât să-i acopere vocea. I-am văzut buzele care se mişcau, din profil, fără să scoată niciun sunet: mi s-au părut de cauciuc, mişcate cu două degete din interior. Avea şaptezeci de ani şi niciun motiv să fie mulţumit de sine, dar se străduia să fie şi poate că într-adevăr era, când începea trăncăneala aia fără oprire, pe care mişcările imperceptibile ale buzelor o articulau cu viteză. O clipă m-am gândit cu groază la bărbaţi şi femei ca organisme vii şi mi-am imaginat o muncă făcută cu dălţiţa care ne-ar transforma în nişte siluete din fildeş, restrângându-ne, fără orificii şi excrescenţe, pe toţi identici şi lipsiţi de identitate, fără niciun joc de trăsături somatice, fără nicio calibrare a micilor diferenţe.

Cunoşteam degetul acela rănit al mamei mele, găurit de ac pe când nu avea nici măcar zece ani, mai bine decât pe-ale mele, tocmai graţie acelui detaliu. Era violet şi partea albă a unghiei părea să se adâncească. Îmi dorisem mult timp să-l ling şi să-l sug, mai mult decât voisem să-i sug sfârcurile. Poate că mă lăsase s-o fac când eram încă foarte mică, fără să se retragă. Pe buricul degetului era o cicatrice albă: rana se infectase, îi făcuseră o incizie. Eu simţeam în jurul ei mirosul vechii maşini Singer, cu forma aceea de animal elegant jumătate câine, jumătate pisică, cu mirosul curelei de piele scorojită care transmitea mişcarea pedalei de la roata mare la cea mică; cu acul care se mişca în sus şi-n jos din bot, cu aţa care alerga prin nări şi urechi, cu mosorul care se rotea pe tija înfiptă în spinare. Simţeam aroma uleiului folosit la ungerea ei, pasta neagră a grăsimii amestecată cu praf pe care o răzuiam cu unghia şi o mâncam pe ascuns. Plănuiam să-mi găuresc şi eu unghia, ca s-o fac să înţeleagă că era riscant să nu-mi ofere ceea ce nu aveam.

Erau prea multe poveştile infinitelor şi minusculelor ei particularităţi, astfel că era foarte dificil să te apropii de ea, şi toate împreună o făceau să devină o fiinţă dorită, în lumea exterioară, cel puţin în măsura în care o doream eu. Fusese o vreme în care îmi imaginasem c-o să-i smulg acel deget excepţional cu o muşcătură, pentru că eu nu-mi găseam curajul de a-l oferi pe al meu gurii maşinii Singer. Voiam să anulez din corpul ei tot ce nu-mi fusese îngăduit. Astfel nimic de-atunci încolo nu s-ar mai fi pierdut, nu s-ar mai fi împrăştiat departe de mine, pentru că, în sfârşit, totul fusese deja pierdut.

Acum, că era moartă, cineva îi răzuise părul și îi deformase chipul ca să-i dea forma corpului meu. De-a lungul anilor, s-a întâmplat apoi ca, din ură, de teamă, să-mi doresc să pierd toate rădăcinile pe care le aveam în ea, până la cele mai profunde: gesturile ei, inflexiunile vocii, cum lua un pahar sau cum bea dintr-o ceașcă, cum se îmbrăca într-o fustă, cum într-o rochie, care era ordinea obiectelor în bucătărie, în sertare, cum se spăla în locurile cele mai intime, preferințele culinare, repulsiile, exaltările și apoi limba, orașul, ritmurile respirației. Totul refăcut, ca să devin eu și să mă desprind de ea.

Pe de altă parte, nu-mi dorisem sau nu reușisem să fac pe nimeni să prindă rădăcini în mine. În scurtă vreme urma să pierd și capacitatea de a avea copii. Nicio ființă umană nu s-ar fi desprins niciodată de mine cu angoasa cu care mă desprinsesem eu de mama mea, doar pentru că nu reușisem niciodată să mă agăț de ea definitiv. Între mine și altul făcut din mine n-ar fi existat niciodată niciun mai mult și niciun mai puțin. Aș fi rămas eu până la final, nefericită, nemulțumită de ceea ce scosesem, cu viclenie, din corpul Amaliei. Mică, prea mică, era prada pe care o putusem smulge pe furiș din sângele, pântecele și pe măsura răsuflării ei, ca s-o ascund în corp, în materia capricioasă a creierului. Insuficient. Ce cosmetizare ingenuă și nesocotită fusese încercarea de a numi „eu“ această fugă impusă dintr-un corp de femeie, deși nu luasem cu mine aproape nimic! Nu eram deloc *eu*. Și eram perplexă: nu știam dacă tot ceea ce descopeream și-mi povesteam de când ea nu mai trăia și nu mai putea da replici mai degrabă îmi repugna sau îmi era pe plac.

13.

M-am trezit din toropeală, poate din cauza ploii care-mi cădea pe faţă. Sau poate pentru că unchiul Filippo, stând în picioare lângă mine, mă scutura de braţ cu singura mână pe care o avea. Cert e că am simţit ca şi cum m-ar fi curentat ceva şi mi-am dat seama că adormisem.

— Plouă, am bolborosit în timp ce unchiul meu mă smucea în continuare furios.

Zbiera cuprins de o criză de apoplexie, dar nu reuşeam să înţeleg ce spune. Mă simţeam vlăguită şi speriată, nu reuşeam să mă ridic. Lumea năvălea în fugă, căutând un adăpost. Bărbaţii urlau sau râdeau batjocoritor şi, în alergare, se izbeau periculos de măsuţă. M-am temut c-or să mă ia pe sus. Unul a făcut să zboare cu un metru mai încolo scaunul ocupat până cu puţin timp înainte de unchiul Filippo. „Ce anotimp frumos", a zis şi a intrat în bar.

Am încercat să mă ridic, crezând că unchiul meu mă va trage-n sus. În schimb, el mi-a dat drumul la braţ, s-a clătinat printre oameni şi a alergat să urle insulte surprinzătoare de pe marginea trotuarului, arătând cu braţul întins spre cealaltă parte a străzii, dincolo de ambuteiajul de maşini şi autobuze pe care răpăia ploaia.

M-am ridicat, târând după mine punga şi geanta. Voiam să văd cu cine se certa, dar traficul crea un zid compact de caroserii şi ploaia cădea tot mai dens.

Atunci m-am strecurat pe lângă zidul clădirii ca să nu mă ud şi ca să găsesc, între timp, o breşă între autobuze şi maşini blocate. Când am reuşit, l-am văzut pe Caserta în dreptul petei de culoare roşie a magazinului Upim. Mergea aproape îndoit, dar cu viteză, întorcând mereu capul de parcă s-ar fi temut că e urmărit. Se lovea de trecători, dar nu părea să bage de seamă: încovoiat, cu braţele bălăbănindu-i-se pe lângă corp, de fiecare dată când se izbea de cineva făcea o piruetă fără să se oprească, de parc-ar fi fost o siluetă înfiptă pe o axă care, graţie unui mecanism secret, trecea în viteză în lungul pavajului. De departe părea că dansează şi cântă, dar poate că doar înjura, gesticulând.

Am grăbit pasul ca să nu-l pierd din vedere, dar, pentru că toţi trecătorii se înghesuiseră în faţa uşilor de intrare, în holurile magazinelor, pe sub cornişe sau balcoane, ca să mă mişc mai iute am fost imediat obligată să renunţ la orice încercare de a mă adăposti şi să ies de sub acoperişuri, în ploaie. L-am văzut pe Caserta ţopăind ca să evite plante şi vaze cu flori expuse pe trotuar de un florar. N-a reuşit, s-a împiedicat, a ajuns să se izbească de trunchiul unui copac. S-a oprit o clipă, ca şi cum s-ar fi lipit de scoarţă, apoi s-a smuls de acolo şi a început din nou să alerge. Se temea nu ştiu de ce anume. Mi-am imaginat că-l văzuse pe unchiul meu şi se pusese pe fugă. Poate că aceşti doi bătrâni reproduceau, parcă în joacă, o scenă deja trăită când erau tineri: unul urmărea, celălalt fugea. M-am gândit c-or să se încaiere pe pavajul ud, rostogolindu-se încolo şi încoace. Nu ştiam bine cum aş fi reacţionat, ce aş fi făcut.

La intersecţia străzii Scarlatti cu Luca Giordano, mi-am dat seama că-l pierdusem. L-am căutat cu privirea pe unchiul Filippo, dar nu l-am văzut nici măcar pe el. Atunci am traversat strada Scarlatti, care devenise un lung semn de întrebare format din vehicule oprite pe loc, până la Piaţa Vantivelli, şi am început să urc pe celălalt trotuar în fugă, până la prima stradă perpendiculară. Tuna fără fulgere, iar tunetele răsunau ca nişte sfâşieri seci de stofă. L-am văzut pe Caserta în capătul străzii Merliani, biciuit de ploaie sub metalul albastru şi roşu al unei firme, lângă zidul alb al vilei Floridiana. Am alergat în urma lui, dar un tinerel a ieşit brusc de sub adăpostul unei intrări, m-a prins râzând de un braţ şi mi-a zis în dialect: „Unde alergi? Vino să te usuci!" M-a smucit atât de puternic, că m-a durut clavicula şi am alunecat pe piciorul stâng. N-am căzut doar pentru că m-am izbit de un coş de gunoi. Mi-am recăpătat echilibrul şi m-am zbătut cu putere, urlând spre stupoarea mea, înjurături în dialect. Când am ajuns şi eu la zidul de incintă al parcului, Caserta era aproape în vârful străzii, la câţiva metri de gara funicularului aflat în curs de reparaţii.

M-am oprit cu inima în gât. Şi el înainta acum, fără să alerge, de-a lungul şirului de platani, printre maşinile parcate pe dreapta. Şchiopăta tot aplecat în faţă, cu greu, cu o rezistenţă în picioare pe care n-ai fi bănuit-o la un om de vârsta lui. Când a părut că nu mai poate, s-a sprijinit gâfâind de gardul unui şantier. L-am văzut cum îşi răsuceşte corpul într-o poziţie în care parcă-i ieşea din capul albit ţeava pe care era fixat indicatorul: „Lucrări de demolare şi reconstrucţie ale gării din Piaţa

Vanvitelli — Funicularul din Chiaia". Eram sigură că n-o să mai aibă putere să se mişte de acolo, când ceva l-a alarmat din nou. Atunci a lovit cu umărul peretele împrejmuirii ca şi cum ar fi voit s-o spargă şi să fugă prin gaură. M-am uitat la stânga, ca să văd cine-l speria: speram să fie unchiul meu. Nu era el. În ploaie, venind de pe strada Bernini, alerga în schimb Polledro, bărbatul din magazinul Vossi. Urla înspre el ceva şi ba îi făcea semn să se oprească, ba îi arăta amenințător palma.

Caserta a sărit de pe un picior pe altul, privind în jurul lui şi căutând o cale de scăpare. A părut că s-a hotărât să se întoarcă pe strada Cimarosa, dar m-a văzut. Atunci s-a liniştit, şi-a aranjat părul foarte alb şi a părut, pe neaşteptate, gata să-l înfrunte atât pe Polledro, cât şi pe mine. S-a frecat cu spinarea de-a lungul gardului de împrejmuire al şantierului, apoi de o maşină oprită. Şi eu am început din nou să alerg, tocmai la timp să-l văd pe Polledro mişcându-se ca şi cum ar fi patinat pe griul metalic al pavajului, figură masivă şi totuşi agilă la intrarea în Piața Vanvitelli. Dar exact în acel moment a apărut din nou unchiul meu. S-a ivit dintr-un birt unde probabil că se adăpostise. Mă văzuse venind şi acum alerga înspre mine cu pieptul ieşit în afară, cu paşi mici şi repezi sub ploaie. S-a trezit brusc în față cu bărbatul de la Vossi şi, inevitabil, s-au ciocnit. După izbitură s-au îmbrățişat, încercând să se ajute unul pe celălalt să rămână în picioare şi în felul acela s-au rotit împreună, căutând un punct de echilibru. Caserta a profitat de asta ca să se arunce în lumina albă de pe strada Sanfelice, sub o ploaie sclipitoare, în mulțimea care căuta adăpost la intrarea funicularului.

Eu mi-am adunat cu greu puţinele forţe rămase şi am alergat după el, într-un spaţiu înţesat de suflete, devenit noroios de la ploaie şi cenuşiu de la var. Funicularul era pe punctul de a pleca, iar pasagerii se împingeau unul pe altul spre aparatele de validare. Caserta trecuse deja de ele şi cobora treptele, oprindu-se adesea, întinzând gâtul să se uite în spate și apoi apropiindu-şi brusc faţa congestionată de persoana care mergea pe lângă el, ca să-i şuiere ceva. Sau poate vorbea cu el însuşi, dar cu o voce pe care se chinuia s-o păstreze scăzută, fluturându-şi mâna dreaptă în sus şi în jos, cu trei degete întinse şi cel mare şi arătătorul unite. Câteva secunde aştepta, inutil, un răspuns. În cele din urmă, începea din nou să coboare.

Am validat biletul şi m-am grăbit şi eu spre cele două vagoane, galbene şi luminoase. Nu reuşisem să văd în care dintre ele intrase. Am coborât până la jumătatea celui de-a doilea, fără a reuşi să-l dibuiesc, şi apoi m-am hotărât să intru, încercând să-mi fac loc prin mulţimea de pasageri. În aerul apăsător se simţea amestecul mirosului de transpiraţie cu cel de haine ude. M-am uitat de jur-împrejur după Caserta. L-am văzut, în schimb, pe Polledro, care cobora scările două câte două, urmat de unchiul meu care-i striga nu ştiu ce. Abia au avut timp să intre în primul vagon şi imediat s-au închis uşile. După câteva secunde, au apărut la geamul dreptunghiular care dădea spre vagonul meu: bărbatul de la magazinul Vossi privea furibund în jurul lui, iar unchiul meu îl trăgea de un braţ. Funicularul s-a pus în mişcare.

14.

Vagoanele erau noi, foarte diferite de cele aflate în funcţiune în copilăria mea. Mai păstrau doar forma paralelipipedică, părând îndoite de o puternică izbitură frontală. Dar când funicularul a început să coboare în puţul oblic pe care-l avea în faţă, i-am regăsit scârţâiturile, vibraţiile şi zvâcniturile. Totuşi, vagoanele atârnate de cablurile de oţel alunecau pe pantă cu o viteză care nu prea avea legătură cu lentoarea odihnitoare, punctată de zvâcnituri şi de bufnituri, cu care avansau odinioară. Din sonda domoală care înainta altădată pe sub pielea colinei, vehiculul mi s-a părut transformat într-o injecţie în venă, brutală. Şi mi-a displăcut să simt că amintirea călătoriilor plăcute cu Amalia pălea, când ea nu mai făcea de-acum mănuşi şi mă lua cu ea ca să le predea clientelor înstărite de pe Vomero rochiile confecţionate pentru ele. Se gătise cu grijă, ca să arate bine şi să nu pară mai prejos decât doamnele acelea pentru care lucra. Eu, în schimb, eram slabă şi murdară sau cel puţin aşa mă simţeam. Stăteam lângă ea pe bancheta din lemn şi ţineam cum trebuie aranjată pe genunchi, ca să nu se şifoneze, rochia la care lucra sau pe care tocmai o terminase, ambalată în hârtie prinsă la capete cu ace de gămălie. Pachetul stătea pe picioarele mele şi pe burta mea ca o cutie în care erau închise mirosul şi căldura mamei mele. Simţeam asta în fiecare milimetru

al pielii atinse de hârtie. Şi contactul acela, atunci, îmi dădea o senzaţie de sfârşeală melancolică întreruptă, la intervale regulate, de zvâcniturile vagonului.

Acum însă aveam doar impresia că pierd altitudine, precum o Alice îmbătrânită pe urmele iepurelui alb. Aşa că m-am desprins de uşă şi m-am chinuit să ajung în mijlocul vagonului. Eram în partea de sus, în al doilea compartiment. Am încercat să-mi fac loc, dar pasagerii mă măsurau sâcâiţi cu privirea, de parcă aspectul meu avea ceva dezgustător, şi mă împingeau cu ostilitate. Am avansat cu greu, apoi am renunţat să mă mişc şi l-am căutat din priviri pe Caserta. L-am identificat în capăt, în ultimul compartiment, asemănător cu o platformă întinsă. Stătea în spatele unei tinere în jur de douăzeci de ani, cu o înfăţişare foarte modestă. Îl vedeam din profil, cum şi pe tânără o vedeam tot din profil. Părea un domn liniştit de o nobilă senectute, concentrat pe citirea ziarului cenuşiu de la ploaie. Îl ţinea în mâna stângă, împăturit în patru, şi cu dreapta se ţinea de bara din metal inoxidabil. Dar mi-am dat seama repede că urmărea legănările vagonului şi se apropia tot mai mult de corpul tinerei femei. Acum avea spinarea arcuită, picioarele un pic depărtate, pântecele lipit de fesele ei. Nu exista nimic care să justifice acel contact. În ciuda înghesuielii, în spatele lui era suficient spaţiu să stea la distanţa cuvenită. Dar bătrânul n-a renunţat nici când tânăra s-a răsucit cu o mânie prost controlată şi apoi s-a dat puţin mai în faţă, ca să scape de el. A aşteptat câteva secunde înainte să câştige centimetrii pierduţi, apoi şi-a lipit din nou pantalonii albaştri de jeanşii ei. A primit un cot timid în coaste, dar în continuare s-a prefăcut impasibil că citeşte, ba s-a împins şi mai hotărât cu burta în ea.

M-am răsucit în căutarea unchiului meu. L-am văzut în celălalt vagon, concentrat, cu gura deschisă. Polledro, lângă el, în mulţime, lovea în geam. Poate că încerca să-i atragă atenţia lui Caserta. Sau mie. Nu mai avea expresia enervantă pe care o văzusem în magazin. Părea un tânăr umilit şi îngrijorat, constrâns să asiste din spatele unei ferestre la un spectacol care-l făcea să sufere. Am trecut cu privirea de la el la Caserta, dezorientată. Mi s-a părut că au aceeaşi gură, dintr-un plastic roşu, rigidă din cauza încordării. Dar n-am reuşit să fixez acea impresie. Funicularul s-a oprit legănându-se, am văzut-o pe tânără îndreptându-se spre ieşire aproape în fugă. Caserta, ca şi cum ar fi fost lipit de ea, a urmat-o cu şalele arcuite şi cu picioarele depărtate, în stupoarea şi râsetele câtorva dintre tovarăşii de călătorie. Tânăra a sărit din vagon. Bătrânul a ezitat o clipă, s-a adunat şi şi-a ridicat privirea. Am crezut c-o face atenţionat de loviturile de-acum frenetice ale lui Polledro. În schimb, ca şi cum ar fi ştiut de la bun început locul precis în care mă aflam, m-a identificat imediat în mulţimea care deja îl arăta cu degetul, într-un zumzet dezaprobator, şi s-a uitat la mine cu o veselie aluzivă, ca să-mi dea de înţeles că spectacolul pe care-l dăduse avea legătură cu mine. Apoi, brusc, a ieşit din vagon, ca un actor rebel care a decis să nu mai respecte scenariul.

Mi-am dat seama că şi Polledro încerca să coboare. Am încercat, la rândul meu, să ajung la uşă, dar eram departe de ieşire şi blocată de fluxul celor care urcau. Funicularul s-a pus din nou în mişcare. M-am uitat în sus şi mi-am dat seama că nici bărbatul din magazinul Vossi nu reuşise să coboare. Dar unchiul Filippo, da.

15.

E greu să găseşti pe feţele bătrânilor urma trăsăturilor din tinereţe. Uneori, nici nu reuşim să concepem că au fost vreodată tineri. Mi-am dat seama, în timp ce funicularul îşi continua coborârea, că puţin mai devreme, mutându-mi privirea de la Polledro la Caserta şi invers, compusesem un al treilea om, care nu era Caserta şi nici Polledro. Era vorba despre un bărbat tânăr, măsliniu, cu părul negru, purtând un palton camel. Ectoplasma aceea, imediat risipită, era rezultatul unei deviaţii a trăsăturilor somatice, ca şi cum privirea mea ar fi provocat o confuzie accidentală între pometţii lui Caserta şi aceia ai gardianului din magazinul Vossi, între gura unuia şi a celuilalt. M-am dojenit. Făcusem prea multe lucruri pe care nu trebuia să le fac: alergasem, mă lăsasem în voia neliniştii, mă purtasem haotic. Am încercat să mă calmez.

După câteva minute, am ajuns în gara Chiaia, un buncăr din ciment, slab luminat. M-am pregătit să cobor, dar încă nu mă simţeam liniştită. Amalia, în mintea mea, definea acum la rândul ei acea bizară alcătuire somatică pe care o obţinusem mai devreme. M-am resemnat. Stătea acolo nemişcată, exigentă, într-un colţ al vechii gări din urmă cu patruzeci de ani. Am fixat-o mai bine pe fundal, ca şi cum aş fi lucrat la un puzzle imposibil încă de identificat în detalii: doar

părul despletit, o siluetă întunecată în fața celor trei panouri din lemn colorat, care poate că fuseseră acolo cu mai puțin de jumătate de secol în urmă pentru a face reclame la haine. Între timp, am ieșit din vagon, aproape împinsă pe trepte de pasagerii nerăbdători. Mă simțeam înghețată, în ciuda aerului înăbușitor, ca într-o seră sau ca într-o catacombă.

Acum, Amalia apăruse în mod definitiv pe toată suprafața, tânără și mlădioasă, în holul unei gări care, la fel ca ea, nu mai exista. M-am oprit pentru a o lăsa să privească, fascinată, panourile: poate un cuplu elegant cu un câine-lup în lesă. Da. Erau din carton și lemn, înalte de doi metri, fără să depășească un centimetru grosime, sprijinite pe niște scânduri. Am recurs la detalii alese de-a valma ca să colorez siluetele și să le îmbrac. Bărbatul mi s-a părut că e în sacou și pantaloni strânși pe picior, palton camel, cu o mănușă pe o mână în care strângea perechea ei, cu pălărie de fetru îndesată bine pe cap. Femeia poate că purta un taior închis la culoare, cu un lung șal albastru pe care era aplicată o broderie delicat colorată: avea o pălărie cu pene pe cap și ochi adânci în spatele voaletei. Câinele-lup era așezat pe labele din spate, cu urechile ciulite, lipit de picioarele stăpânului. Toți trei poposeau, cu o expresie sănătoasă și veselă, în holul gării, care la vremea aceea era gri și plină de praf, tăiată în două de o balustradă neagră. La câțiva pași de ei, raze mari de lumină cădeau între trepte și făceau să strălucească verdele (sau roșul?) funicularului când ieșea lent din tunelul colinei.

Am început să cobor treptele spre barele porții automate. Restul s-a întâmplat într-un interval de timp

foarte scurt, dar extraordinar de dilatat. Polledro m-a prins de o mână, într-un fel caraghios, puţin mai sus de încheietură. Am fost sigură că e el înainte să întorc capul. Am simţit că-mi cerea să mă opresc. N-am făcut-o. Mi-a zis că ne cunoşteam bine, că el era fiul lui Nicola Polledro. Apoi a adăugat, în cazul în care acea informaţie nu era suficientă să rămân pe loc: „Fiul lui Caserta".

M-am oprit. Am lăsat-o şi pe Amalia să se oprească cu gura întredeschisă în faţa acelor panouri, cu dinţii albi uşor mânjiţi de ruj, ezitând între un comentariu ironic şi o frază plină de uimire. Cuplul din lemn şi din carton s-a lăsat admirat cu detaşare, în capătul treptelor, la stânga. Eu, care mă simţeam prezentă lângă ea chiar dacă nu reuşeam să mă văd, am crezut că acele siluete sunt imaginile patronilor funicularului. Oameni veniţi de departe: erau atât de neobişnuiţi, atât de nepotriviţi, atât de diferiţi în asortarea lor magică, încât păreau de altă naţie. Îi considerasem, probabil, cu patruzeci de ani în urmă, o şansă de a fugi, dovada că existau alte locuri unde ne puteam duce, eu şi Amalia, când am fi dorit. Cu siguranţă mi-a trecut prin cap că şi mama mea, atât de concentrată, analizează variantele de a fugi împreună cu mine. Dar apoi mă apucase bănuiala că se oprise acolo din alte motive: poate doar să cerceteze îmbrăcămintea şi atitudinea femeii. Îşi dorea, probabil, să le reproducă în hainele pe care le croia. Sau să înveţe să se îmbrace ea însăşi în felul acela şi tot în felul acela să stea dezinvoltă, în aşteptarea funicularului. Am simţit cu durere, după multe zeci de ani de atunci, că acolo, în acel colţ din acea gară, eu nu reuşisem nicicum să-i

gândesc gândurile ei lăuntrice, din interiorul răsuflării ei. Deja în acea perioadă vocea ei îmi putea spune doar: fă asta, fă ailaltă; dar nu puteam să mai fiu parte a cavităţii care concepea acele sunete şi stabilea care trebuiau să se audă în lumea din afară şi care să rămână sunete fără sunet. Mi-a părut rău.

Vocea lui Polledro a sosit ca o îmbrânceală dată acelei dureri. Holul din urmă cu patruzeci de ani s-a zguduit. Panourile s-au dovedit din pulbere colorată şi s-au risipit. După mulţi ani, îmbrăcămintea şi atitudinile de atunci dispăruseră de pe lume. Cuplul fusese îndepărtat, împreună cu câinele, ca şi cum, după ce aşteptase în zadar, devenise nerăbdător şi hotărâse să se întoarcă în castelul lui, de cine ştie unde. M-am chinuit s-o păstrez pe Amalia nemişcată în faţa neantului. În plus, cu o clipă înainte ca Polledro să înceteze cu vorbitul, îmi dădusem seama că făcusem o confuzie, că taiorul închis la culoare al femeii de carton şi şalul nu fuseseră ale ei, ci ale mamei mele. Amalia fusese cea care se îmbrăcase în felul acela elegant, cu mult timp în urmă, ca pentru o întâlnire la care ţinea mult. Acum, cu gura întredeschisă, cu dinţii uşor mânjiţi de ruj, nu ţintuia panourile, ci pe el, pe bărbatul cu paltonul camel. Şi bărbatul îi vorbea, şi ea îi răspundea, şi el vorbea din nou, dar eu nu înţelegeam ce-şi spun.

Polledro mi se adresa fermecător, ca să mă oblige să fiu atentă la el. Îl observam vrăjită, dar nu reuşeam să-i acord atenţie. Sub trăsăturile rotofeie se observa chipul tatălui lui când era tânăr şi mă ajuta, fără să vrea, să-mi imaginez întâlnirea dintre Caserta şi mama în spaţiul distrus al gării Chiaia. Am clătinat din cap şi Polledro

s-a gândit, probabil, că nu-l cred. În realitate, nu mă credeam pe mine. A repetat:

— Sunt eu, Antonio, fiul lui Caserta.

Tocmai îmi dădeam seama că despre acele personaje din lemn şi carton păstram, de fapt, numai o impresie de pământuri străine şi de promisiuni neîndeplinite. Străluceau ca nişte pantofi lustruiţi cu cremă Brill, dar fără alte detalii. Puteau să fie fotografiile publicitare a doi bărbaţi sau a două femei, nu conta; putea să nu fi fost niciun câine; puteau să fi avut o pajişte sub picioare sau un pavaj; şi nu-mi aminteam nici măcar la ce anume făceau reclamă. Nu mai ştiam. Detaliile pe care le dezgropasem — acum eram sigură de asta — nu le aparţineau lor: erau doar rezultatul unei îmbinări dezordonate de haine şi gesturi. Clar acum era doar chipul acela frumos tânăr, măsliniu, cu părul negru, o surpare a trăsăturilor lui Polledro-fiul peste o umbră care fusese Polledro-tatăl. Caserta îi vorbea cu amabilitate Amaliei, ţinându-l de mână pe fiul lui, Antonio, care era chiar de vârsta mea; şi mama mă ţinea pe mine de mână, în mod sigur fără să bage de seamă că făcea asta. Recunoşteam gura lui Caserta care se mişca rapid şi-i vedeam limba roşie, cu frenul care o ancora, împiedicând-o să ţâşnească spre Amalia mai mult decât se chinuia deja s-o facă. Mi-am dat seama că, în mintea mea, bărbatul de carton din funicular intrase în pielea lui Caserta şi că prietena lui intrase în pielea mamei mele. Pălăria cu pene şi voaletă călătorise mult timp, provenind de la cine ştie ce petrecere de nuntă, înainte de a poposi acolo. Nu cunoşteam destinul şalului, dar ştiam că rămăsese ani de zile în jurul gâtului mamei şi

peste un umăr de-al ei. Cât priveşte taiorul, el — cusut, descusut, întors pe dos — era acelaşi pe care Amalia îl purta când luase trenul să vină la mine la Roma şi să sărbătorim ziua mea de naştere. Câte lucruri traversează timpul desprinzându-se, pradă sorţii, din trupurile şi din vocile oamenilor. Mama mea cunoştea arta de a face ca hainele să reziste o veşnicie.

I-am zis, în sfârşit, lui Polledro, surprinzându-l cu tonul sociabil la care nu se aştepta, după atâta reticenţă mută:

— Îmi amintesc foarte bine. Eşti Antonio. Cum de nu te-am recunoscut imediat? Ai aceiaşi ochi de atunci.

I-am zâmbit ca să arăt că nu-i eram ostilă, dar şi ca să înţeleg dacă el simţea ostilitate faţă de mine. S-a uitat la mine perplex. L-am văzut gata să se aplece să mă pupe pe obraji, dar apoi a renunţat, ca şi cum ceva l-ar fi dezgustat.

— Ce e? Nu-ţi mai place rochia mea? l-am întrebat pe bărbatul de la Vossi care acum, odată eliminată tensiunea primei întâlniri, mă privea cu o uşoară ironie.

Polledro, după o clipă de incertitudine, s-a hotărât. A râs şi mi-a zis:

— În ce hal arăţi! Te-ai uitat în oglindă? Vino, nu poţi umbla aşa pe stradă.

16.

M-a împins spre ieşire şi apoi, în fugă, spre staţia de taxiuri. Sub acoperişul staţiei de metrou se înghesuia lumea luată prin surprindere de ploaie. Cerul era negru, iar vântul sufla cu putere, făcând perdeaua de apă subţire şi deasă să cadă oblic. Polledro m-a ajutat să urc într-un taxi care puţea a fum. Era sprinten și sigur la vorbă, fără să-mi dea şi mie posibilitatea să intervin, convins c-ar trebui să mă intereseze mult ce spunea. Dar eu ascultam puţin şi neatent, nu reuşeam să mă concentrez. Aveam impresia că se exprimă fără un plan precis, cu o dezinvoltură etalată frenetic, care-i folosea doar ca să-şi stăpânească anxietatea. Nu voiam să mă contamineze şi pe mine.

Cu o anumită solemnitate, mi-a cerut scuze în numele tatălui său. A zis că, pur şi simplu, nu ştia cum să procedeze: bătrâneţea îi distrusese mintea în mod definitiv. Dar m-a asigurat imediat că bătrânul nu era periculos şi că nici măcar nu avea gânduri ascunse. Era incontrolabil, asta da: avea un corp sănătos şi rezistent, hălăduia mereu prin oraș, era imposibil să-l ţii pe loc. Când reuşea să-i şterpelească destui bani, dispărea cu lunile. A început, brusc, să-mi înşire toate casierele pe care a fost nevoit să le concedieze, fiindcă fuseseră corupte sau trase pe sfoară de tatăl lui.

În timp ce Polledro vorbea, am simţit mirosul: nu mirosul real, dominat de cel de transpiraţie şi de tutun

din taxi; un miros închipuit, pornind de la cel din prăvălia cu prăjituri şi mirodenii unde ne jucaserăm deseori împreună. Prăvălia îi aparţinea bunicului lui şi se găsea la câteva străzi distanţă de clădirea unde locuiau părinţii mei. Firma era din lemn, albastră, iar de-o parte şi de alta a inscripţiei *Coloniali* se aflau un palmier şi o negresă cu buze foarte roşii. Tatăl meu pictase firma aceea când avea douăzeci de ani. Pictase şi tejgheaua prăvăliei, cu o nuanţă care se numea pământ ars de Sienna şi care folosise la colorarea deşertului. În deşert pusese mulţi palmieri, două cămile, un bărbat cu saharianǎ şi cizme, cascade de cafea, dansatoare africane, un cer albastru ultramarin şi o semilună. Nu-ţi lua mult să ajungi în faţa acelui peisaj. Copiii trăiau pe stradă, nesupravegheaţi: mă îndepărtam de curtea casei, coteam, împingeam uşa — care era din lemn, dar cu geam în partea superioară şi o bară de metal în diagonală — şi imediat se auzea un clopoţel. Atunci intram, iar uşa se închidea în spatele meu. Cantul era umplut cu pânză sau poate acoperit cu cauciuc, ca uşa să nu se trântească zgomotos. În aer se simţea miros de scorţişoară şi de smântână. Pe prag erau doi saci cu marginile răsucite, plini cu cafea. Sus, pe marmura tejghelei, în unele recipiente din sticlă artizanală, cu desene în relief, se vedeau bomboane glazurate albe, albastre şi roz, caramele cu lapte, nişte mărgeluţe multicolore din zahăr care se topeau în gură dacă turnai pe limbă un lichid dulce, lemn-dulce sub forma unor batoane negre, panglici desfăcute sau răsucite, în forme de peşte sau de bărcuţă. În timp ce taxiul se lupta cu vântul, cu ploaia, cu străzile inundate, cu traficul, nu reuşeam să suprapun dezgustul provocat de limba roşie

a lui Caserta, de jocurile cu sufletul la gură împreună cu Antonio copil, de violența și sângele care decurseseră din asta peste mirosul acela dulceag pe care Polledro îl păstrase în răsuflarea lui.

Acum încerca să-și scuze tatăl. Uneori — îmi spunea — îi enerva un pic pe oameni, dar era de-ajuns să ai răbdare: fără răbdare, devenea dificil să trăiești în acel oraș. Cu atât mai mult cu cât bătrânul nu făcea mari pagube. Paguba cea mai mare nu i-o provoca omului de lângă el; o provoca magazinului Vossi când le agasa pe cliente. Atunci vedea roșu în fața ochilor, iar, dac-ar fi pus mâna pe el, nu i-ar fi luat mult să uite că era tatăl lui. M-a întrebat dacă mă supărase. Era posibil să nu-și fi dat seama că eram fiica Amaliei? El avusese nevoie de câteva minute, cât să-și adune gândurile: nici nu știam eu câtă plăcere îi făcuse să mă revadă. Alergase după mine, dar dispărusem deja. Îl văzuse pe tatăl lui, în schimb, și asta îl făcuse să-și piardă calmul. Nu, nu puteam înțelege. Risca prezentul și viitorul magazinului Vossi. Îl credeam dacă-mi spunea că nu avea nicio clipă de răgaz? Dar tatăl lui nu-și dădea seama de investiția economică și sentimentală făcută în acea afacere. Nu, nu-și dădea seama. Îl chinuia, cerându-i în permanență bani, îl amenința zi și noapte prin telefon și îi șicana clientele intenționat. Pe de altă parte, nu trebuia să cred că era mereu așa acum îl văzusem în funicular. La nevoie, bătrânul știa să fie manierat, un adevărat domn, așa că femeile îi acordau atenție. Apoi, dacă însă schimba registrul, începeau necazurile. Pierdea bani din cauza tatălui lui, dar ce putea să-i facă? Să-l omoare?

Îi spuneam cu detaşare: da, sigur, nu, nici vorbă. Nu mă simţeam în largul meu. Aveam rochia udă leoarcă. Mă zărisem în oglinda retrovizoare a taxiului şi-mi dădusem seama că ploaia îmi întinsese rimelul. Pielea părea un ţesut descojit şi decolorat, traversat de şiroaiele negre-albastre ale rimelului. Eram înfrigurată. Aş fi preferat să mă întorc acasă la unchiul meu, să aflu ce i se întâmplase, să mă liniştesc, să fac o baie caldă, să mă întind. Dar corpul acela masiv de lângă mine — îndesat cu mâncare, băuturi, îngrijorări şi resentimente, care purta îngropat în sinea lui un copil care mirosea a cuişoare, a esenţe şi a nucşoară şi cu care, în secret, mă jucasem când eram mică — mă făcea mai curioasă decât cuvintele pe care le rostea. Nu luam în calcul că mi-ar putea povesti lucruri pe care să nu mi le fi povestit deja eu însămi. Nu mă bazam pe asta. Dar, când îi vedeam acele mâini enorme, late şi durdulii şi-mi aminteam de mâinile pe care le avea când era copil, simţind că erau aceleaşi, chiar dacă nu păstrau niciun semn de atunci, mă abţineam chiar şi să-l întreb unde mergeam. Lângă el mă simţeam miniaturizată, cu o privire şi o statură care nu-mi mai aparţineau de mult timp. Mergeam pe lângă deşertul pictat pe tejgheaua barului *Coloniali*, dădeam la o parte o perdea neagră şi intram într-un alt spaţiu unde cuvintele lui Polledro nu ajungeau. Aici era bunicul lui, tatăl lui Caserta, cu pielea arămie, chel, dar cu ţeasta închisă la culoare, cu albul ochilor înţesat de vinişoare roşii, cu faţa prelungă şi cu puţini dinţi în gură. În jurul lui se îngrămădeau diverse aparate misterioase. Cu unul, de formă alungită, albastră, prin care trecea o bară lucitoare, fabrica îngheţată. Cu altul bătea

cremă galbenă într-un castron în care se rotea un braţ mecanic. În spate era un cuptor electric cu trei compartimente, nişte ferestruici întunecoase când era stins şi butoane negre. Iar în spatele unei tejghele de marmură, bunicul lui Antonio, ursuz, tăcut, mânuia cu mare abilitate o pâlnie din pânză prin a cărei gură zimţată ieşea cremă. Crema se întindea pe prăjituri şi pe conturul torturilor, lăsând o frumoasă dâră ondulată. Muncea ignorându-mă. Eu mă simţeam în mod plăcut invizibilă. Muiam degetul în castronul cu cremă, mâncam o prăjitură, luam un fruct zaharisit, şterpeleam bomboane argintii. El nici nu clipea. Până când apărea Antonio care-mi făcea semn şi-mi deschidea, prin spatele bunicului, uşiţa de la subsol. De acolo, din acel loc al păienjenişului şi al mucegaiurilor, apăreau adesea, de o sută de ori la rând, în numai câteva secunde, Caserta în palton camel şi Amalia în taior închis la culoare, uneori cu pălărie şi voaletă, alteori fără. Eu îi vedeam şi încercam să închid ochii.

— Tatăl meu s-a simţit bine doar în acest ultim an, a spus Polledro, pe tonul cuiva care se pregăteşte să exagereze ca să obţină un pic de bunăvoinţă din partea ascultătorului. Amalia s-a purtat cu atâta amabilitate şi atâta înţelegere cu el, cum nu m-aş fi aşteptat niciodată.

Adevărul era — a continuat schimbând tonul — că bătrânul îi şterpelise foarte mulţi bani ca să se îmbrace ca un manechin şi să-i facă impresie bună mamei. Dar Polledro nu se văita de acei bani. Tatăl lui îi făcuse cu totul alte necazuri. Şi se temea că în curând se va vârî în unele şi mai mari. Nu, fusese un adevărat ghinion: Amalia n-ar fi trebuit să facă ce făcuse. Să se înece. De

ce? Ce păcat, ce păcat! Moartea ei fusese o adevărată nenorocire.

În momentul acela Polledro a părut copleşit de amintirea mamei mele şi a început să se scuze că nu venise la înmormântare, că nu-mi transmisese condoleanţe.

— Era o femeie excepţională, a repetat de mai multe ori, chiar dacă nu vorbiseră probabil niciodată.

Şi apoi m-a întrebat:

— Tu ştiai că ea şi tatăl meu se întâlneau?

I-am răspuns că da, privind pe fereastră. Se întâlneau. Şi m-am văzut stând pe patul mamei mele, în timp ce-mi studiam uluită vaginul cu o oglinjoară. Uită-te la tine: Amalia mă privise, nesigură, şi apoi închisese, fără grabă, uşa dormitorului.

Acum taxiul înainta pe şoseaua ce şerpuia pe coasta mării cenuşii, cu mult trafic dens şi rapid, bătut de ploaie şi de vânt. Marea înălţa valuri mari. Când eram mică, văzusem rareori marea agitată atât de impunătoare în golf. Semăna cu inocentele exagerări picturale ale tatălui meu. Valurile se înălţau negre, cu creasta albă, şi treceau fără efort peste bariera de stânci, ajungând uneori să stropească pavajul. Spectacolul strânsese un grup de curioşi care, sub păduri de umbrele, urlau arătând spre crestele cele mai înalte ale valurilor în momentul în care se aruncau în mii de stropi mici spre stânci.

— Da, ştiam, i-am repetat cu mai multă convingere.

A tăcut o clipă, uimit. Apoi a reluat divagaţiile în legătură cu viaţa lui: o existenţă urâtă, căsnicia fărâmiţată, trei copii pe care nu-i văzuse de un an, o viaţă dură. Abia acum îşi revenea din acea situaţie grea.

Şi îi reuşea bine. Eu? Mă căsătorisem? Aveam copii? Cum aşa? Preferam să trăiesc liberă şi independentă? Ferice de mine. Acum o să mă aranjez un pic şi o să luăm prânzul împreună. Trebuia să se vadă cu nişte prieteni de-ai lui, dar, dacă nu mă deranja, puteam să-l însoţesc. Doar că avea timpul limitat, aşa era cu magazinele. Dacă aveam răbdare, pe urmă puteam sta un pic de vorbă.

— Ai chef? şi-a amintit, în sfârşit, să mă întrebe.

I-am zâmbit, uitând faţa pe care o aveam, şi l-am urmat când a coborât din taxi, orbită de apă şi de vânt şi obligată să merg rapid, prinsă de mâna lui ce mă strângea de braţ. A împins o uşă şi m-a băgat în faţa lui ca pe un ostatic, fără să slăbească strânsoarea. M-am trezit în holul unui hotel de un lux neglijat, de o opulenţă prăfuită şi roasă de molii. În ciuda lemnului preţios şi a catifelelor roşii, locul mi s-a părut mizerabil: lumini prea slabe pentru o zi plumburie, o zumzăială intensă de glasuri dialectale, zgomote de farfurii şi de tacâmuri provenind dintr-o sală mare din stânga mea, o intersectare de ospătari care schimbau mojicii între ei, un miros apăsător de bucătărie.

— Moffa e? l-a întrebat Polledro în dialect pe un tip de la recepţie.

Acela i-a răspuns cu un semn plictisit care însemna: bineînţeles, cum să nu fie; a venit de ceva timp. Polledro m-a lăsat şi s-a dus grăbit la intrarea salonului unde avea loc o petrecere. Bărbatul de la recepţie a profitat de asta ca să-mi arunce o privire scârbită. M-am văzut într-o oglindă mare verticală cu o ramă aurie. Rochia lejeră stătea lipită de mine. Păream mai slabă şi totodată

mai musculoasă. Părul îmi era atât de lipit de ţeastă, că părea pictat. Faţa arăta descompusă de o boală urâtă de piele, vânătă de rimel în jurul ochilor şi descuamată sau pătată pe pomeţi şi pe obraji. Căram, atârnată fără chef într-o mână, punga de plastic în care băgasem toate lucrurile găsite în valijoara mamei mele.

Polledro s-a întors enervat. Am înţeles că întârziase din cauza tatălui lui şi, poate, din vina mea.

— Cum fac acum? i-a zis celui de la recepţie.

— Ia loc, mănâncă şi, când se termină prânzul, vorbeşti cu el.

— Nu poţi să-mi găseşti un loc la masa lui?

— Eşti prost, a spus bărbatul.

Şi a explicat ironic, cu aerul cuiva care spune lucruri răsştiute unor oameni grei de cap, că la masa acelui Moffa erau profesori, rectorul, primarul, consilierul pe probleme de cultură şi consoartele lor. Era de neconceput un loc la masa aceea.

M-am uitat la prietenul meu din copilărie: şi el era ud de ploaie şi răvăşit. Am văzut că se uita şi el la mine stânjenit. Era agitat, îi apăreau şi-i dispăreau de pe faţă trăsăturile copilului pe care mi-l aminteam. Mi-a fost milă de el şi nu m-am bucurat de asta. M-am îndreptat spre sala de mese ca să-i permit să se certe cu bărbatul de la recepţie fără să se simtă stânjenit de prezenţa mea.

M-am sprijinit de peretele din sticlă care dădea spre restaurant, atentă să nu mă târască după ei ospătarii care intrau şi ieşeau. Vocile ridicate şi zăngănitul de tacâmuri mi s-au părut a avea un volum insuportabil. Era în plină desfăşurare un fel de prânz inaugural sau poate final al cine ştie cărui congres sau colocviu. Erau

cel puţin două sute de persoane. M-a izbit diferenţa evidentă dintre comeseni. Unii erau aranjaţi, concentraţi, stingheriţi, uneori ironici, alteori docili, în general eleganţi la modul sobru. Alţii erau congestionaţi, cuprinşi de agitaţie între mâncare şi pălăvrăgeli. Îşi încărcaseră corpul cu tot ce putea arăta că-şi permit să cheltuie bani în neştire. În special femeile erau cele care sintetizau diferenţele între bărbaţii lor. Supleţea trupurilor în rochii de creaţie rafinată, hrănite cu multă parcimonie şi luminate vag de zâmbete politicoase, stăteau lângă trupuri debordante, strânse în rochii pe cât de scumpe, pe atât de ţipătoare, colorate şi sclipind de aur şi bijuterii, irascibil de mute sau, dimpotrivă, guralive şi vesele.

De unde stăteam era greu să înţeleg ce avantaje, ce complicităţi, ce ingenuităţi ar fi adus oameni atât de evident diferiţi la aceeaşi masă. Dar, pe de altă parte, nici nu mă interesa să aflu. M-a izbit doar că sala părea unul dintre locurile în care îmi imaginam, când eram copil, că fuge mama imediat cum iese din casă. Dacă în momentul acela Amalia, în taiorul ei albastru din urmă cu zeci de ani, cu şalul delicat colorat şi cu pălăria cu voaletă, ar fi intrat la braţul lui Caserta în palton camel, cu siguranţă şi-ar fi pus picior peste picior şi ochii i-ar fi strălucit în dreapta şi-n stânga, cu veselie. Erau petreceri cu mâncare şi voioşie, ca aceea la care o făceam să meargă când pleca de-acasă fără mine şi eram sigură că n-o să se mai întoarcă. Mi-o imaginam plină de aur şi argint, mâncând fără reţinere. Eram sigură că şi ea, cum ieşea din casă, scotea din gură o limbă roşie, lungă. Plângeam în adăpostul meu, lângă dormitor.

— Acum el îţi dă cheia, mi-a zis Polledro vorbind din spatele meu, fără amabilitatea de mai devreme, ba chiar nepoliticos. Te aranjezi puţin şi vii după mine, la masa aia de-acolo.

L-am văzut traversând sala, atingând razant o masă lungă, adresând un salut deferent unui bărbat în vârstă care-i vorbea cu voce foarte ridicată unei doamne îngrijite, sobre, cu părul turcoaz şi o coafură demodată. Salutul a fost ignorat. Polledro s-a uitat în altă parte furibund şi s-a dus să se aşeze, întorcându-mi spatele, la o masă unde un bărbat gras, cu mustaţă foarte neagră, şi o femeie foarte machiată, cu o rochie strâmtă care i se ridicase mult deasupra genunchilor când s-a aşezat, îşi devorau mâncarea în tăcere, stingheriţi.

Nu mi-a plăcut că mi-a vorbit în felul acela. Era un ton care dădea dispoziţii şi nu admitea replici. M-am gândit să traversez sala şi să-i spun fostului meu tovarăş de joacă că plecam. Dar m-a oprit înfăţişarea pe care ştiam c-o am şi expresia aceea: tovarăş de joacă. Ce jocuri? Fuseseră jocuri pe care le jucasem împreună cu el numai ca să văd dacă ştiu să le joc, cum îmi imaginam că face, în secret, Amalia. Mama mea pedala toată ziua la Singerul ei, ca un biciclist care goneşte. În casă trăia umilă şi sfioasă, ascunzându-şi părul, şalurile colorate, rochiile. Dar bănuiam, exact ca tatăl meu, că afară din casă râde diferit, respiră diferit, îşi conduce mişcările corpului pentru a-i lăsa pe toţi cu ochii ieşiţi din orbite. Cotea şi intra în prăvălia bunicului lui Antonio. Aluneca în jurul tejghelei, mânca prăjituri şi bomboane argintii, făcea slalom printre tejghele şi tăvi fără să se murdărească. Apoi sosea Caserta, deschidea uşiţa din

fier şi coborau împreună la subsol. Aici mama mea îşi despletea părul negru, foarte lung, şi mişcarea aceea bruscă umplea cu scântei aerul întunecos care mirosea a pământ şi a mucegai. Pe urmă se întindeau amândoi pe burtă şi se târau hlizindu-se. Subsolul, într-adevăr, se desfăşura ca un tunel lung, dar de mică înălţime. Se putea avansa doar de-a buşilea, printre gioarse din lemn şi din fier, cutii după cutii pline de sticle vechi pentru sos tomat, fâlfâiri de liliac şi foşnete de şoareci. Caserta şi mama mea se târau, urmărind cu privirea ferestrele albe de lumină care se deschideau la distanţe fixe în stânga lor. Erau nouă orificii cu grilaje acoperite cu plasă pentru a împiedica şoarecii să intre. Copiii, de afară, priveau fix întunericul şi bălţile de lumină, imprimându-li-se pe nas şi pe frunte modelul plasei. În schimb ei, din interior, îi urmăreau, ca să fie siguri că nu sunt văzuţi. Învăluiţi de întuneric pe porţiunile respective, se atingeau unul pe altul între picioare. În tot timpul ăsta eram atentă la altceva ca să nu plâng şi, fiindcă bunicul lui Antonio nu dădea semne să-mi interzică, ba chiar spera să se răzbune pe Amalia făcându-mă să mor de indigestie, mă umflam de caramele, de lemn-dulce, de cremă răzuită de pe fundul castronului în care fusese făcută.

— 208, la etajul al doilea, mi-a zis un om de serviciu.

Am luat cheia şi am renunţat la lift. Am pornit cu paşi înceţi pe o scară amplă, de-a lungul căreia se întindea un covor roşu fixat cu stinghii aurii.

17.

Camera 208 era sordidă ca una dintr-un hotel de trei stele. Se afla în capătul unui coridor orb şi prost luminat, lângă o cămăruţă a cărei uşă fusese lăsată neglijent deschisă şi plină de măturoaie, măsuţe, aspiratoare, lenjerie murdară. Pereţii aveau o culoare gălbuie şi deasupra patului matrimonial era o reproducere cu Madona di Pompei cu o crenguţă uscată de măslin între cui şi triunghiul metalic care susţinea imaginea din ramă. Obiectele sanitare, care date fiind pretenţiile hotelului ar fi trebuit să fie sigilate, erau murdare, ca şi cum ar fi fost folosite de curând. Coşul de gunoi nu fusese golit. Între patul matrimonial şi perete era un spaţiu îngust care-ţi permitea să ajungi la fereastră. Am deschis-o cu speranţa că dă spre mare: bineînţeles că avea vedere spre o curte interioară. Mi-am dat seama că nu mai ploua.

În primul rând am încercat să telefonez. M-am aşezat pe pat, evitând să mă privesc în oglinda pe care o aveam în faţă. Am lăsat telefonul să ţârâie mult timp, dar unchiul Filippo n-a răspuns. Atunci am căutat în punga de plastic unde vârâsem lucrurile pe care mama le avea în valijoara ei, am scos capotul din atlaz roz pudră şi rochia albastră, foarte scurtă. Rochia, băgată în pungă fără grijă, era toată mototolită. Am aşezat-o pe pat, netezind-o cu mâinile. Apoi am luat capotul şi m-am dus la baie.

M-am dezbrăcat şi mi-am scos tamponul intern: menstruaţia părea că se terminase brusc. Am înfăşurat tamponul în hârtie igienică şi l-am aruncat în coş. Am controlat cuva duşului: avea peri scurţi şi negri, scârboşi, împrăştiaţi pe marginile porţelanate. Am lăsat să curgă mult timp apa înainte să intru sub jet. Mi-am dat seama, mulţumită, că reuşeam să controlez nevoia de a mă grăbi. Mă separasem de mine: femeia care voia să fie privită cu ochii cât cepele era observată imparţial de femeia de la duş. Mă săpuneam cu grijă şi făceam astfel încât fiecare gest să aparţină unei lumi exterioare fără scadenţe. Nu eram pe urmele nimănui şi nimeni nu era pe urmele mele. Nu eram aşteptată şi nu aşteptam vizite. Surorile mele plecaseră pentru totdeauna. Tatăl meu stătea în vechea lui casă, în faţa şevaletului, şi picta ţigănci. Mama mea, care de ani de zile exista doar ca o obligaţie sâcâitoare, uneori ca o obsesie, murise. Dar, în timp ce-mi frecam faţa viguros, în special în jurul ochilor, mi-am dat seama cu duioşie neaşteptată că, în schimb, o aveam pe Amalia sub piele, ca un lichid cald care-mi fusese injectat cine ştie când.

Mi-am stors serios părul ud până când aproape că l-am uscat şi am verificat în oglindă să nu-mi fi rămas rimel printre gene. Am văzut-o pe mama mea aşa cum apărea ea în cartea de identitate şi i-am zâmbit. Apoi mi-am pus capotul din atlaz pe mine şi, pentru prima dată în viaţa mea, în ciuda acelui detestabil material de culoarea pudrei, am avut impresia că sunt frumoasă. Am simţit, aparent fără motiv, aceeaşi uimire plăcută din momentul în care găseam, în locuri nebănuite, darurile pe care Amalia le ascundea prefăcându-se, între timp,

că uitase din neatenţie date şi aniversări. Ne ţinea ca pe ghimpi, până când cadoul se ivea pe neaşteptate din colţuri ale vieţii cotidiene care nu aveau de-a face deloc cu excepţionalitatea darului. Era mai fericită decât noi dacă ne vedea fericite.

Am înţeles brusc că tot ce conţinea valiza nu-i era destinat ei, ci mie. Minciuna pe care i-o spusesem vânzătoarei de la magazinul Vossi era, de fapt, adevărul. Şi rochia albastră care mă aştepta pe pat era, cu siguranţă, mărimea mea. Mi-am dat seama de acest lucru dintr-odată, ca şi cum capotul însuşi, direct pe piele, îmi povestea asta. Am băgat mâinile în buzunare, convinsă c-o să găsesc acolo biletul cu urări. Într-adevăr era acolo, pregătit intenţionat să mă ia prin surprindere. Am deschis plicul şi am citit scrisul elementar al Amaliei, cu acele litere ornate pe care nimeni nu mai ştie să le facă: „La mulţi ani, Delia! Mama ta“. Imediat mi-am dat seama că aveam degetele uşor murdare de nisip. Am băgat din nou mâinile în buzunar şi am descoperit că pe fundul acestuia era un strat subţire de nisip. Mama mea purtase capotul acela înainte să se înece.

18.

Nu mi-am dat seama că se deschidea uşa. Am auzit, în schimb, că cineva o închidea la loc cu cheia. Polledro şi-a scos sacoul şi l-a aruncat pe un scaun. A zis în dialect:

— N-or să-mi dea o liră.

M-am uitat la el perplexă. Nu înţelegeam despre ce vorbea: poate că despre un împrumut bancar, poate că despre bani cu camătă, poate că despre o cotă-parte. Părea un soţ obosit care credea că-mi poate povesti necazurile lui, ca şi cum aş fi fost soţia lui. Fără sacou, i se vedea cămaşa umflată peste cureaua pantalonilor, toracele cu mamelele mari şi grele. M-am pregătit să-i spun să iasă din cameră.

— În schimb, vor înapoi banii pe care mi i-au dat ca avans, a continuat să vorbească singur din baie şi vocea a ajuns la mine prin uşa deschisă împreună cu jetul urinei în vasul de toaletă. Tatăl meu s-a dus la Moffa să ceară bani fără să mă anunţe. La vârsta lui vrea să-şi ia înapoi cofetăria de pe strada Gianturco şi să facă acolo nu se ştie ce. A spus braşoave, ca de obicei. Aşa că acum Moffa nu mai are încredere în mine. Zice că nu ştiu să-l ţin în frâu pe bătrân. Or să-mi ia magazinul.

— Nu trebuia să luăm prânzul împreună? am întrebat.

A trecut prin faţa mea ca şi cum n-ar fi auzit. S-a dus la fereastră şi a lăsat jaluzeaua. A rămas numai lumina slabă care venea din baia cu uşa deschisă.

— Nu te-ai grăbit deloc, mi-a reproşat în cele din urmă. Înseamnă că vei sări peste prânz: magazinul meu se deschide din nou la ora patru, nu am mult timp.

M-am uitat mecanic la acele fosforescente ale ceasului: era trei fără zece.

— Lasă-mă să mă îmbrac, am spus.

— Arăţi bine aşa, a răspuns. Dar pregăteşte-te să-mi dai înapoi totul: rochii, capot şi chiloţi.

Am început să-mi simt inima bătându-mi în piept. Suportam cu greu dialectul lui şi ostilitatea pe care o emana. În plus, nu-i mai vedeam expresia de pe chip, lucru care mă împiedica să înţeleg până în ce punct punea în scenă un model propriu elementar de virilitate şi până în ce punct, în schimb, modelul concretiza reale intenţii violente. Îi vedeam doar silueta întunecoasă care-şi desfăcea cravata.

— Sunt lucrurile mele, am obiectat rostind cu grijă cuvintele. Mi le-a dăruit mama de ziua mea.

— Sunt lucruri luate de tatăl meu din magazin. Aşa că mi le dai înapoi, a răspuns cu o alterare uşor infantilă în voce.

Era exclus să mintă. Mi l-am imaginat pe Caserta care alegea acele haine pentru mine: culori, talie, modele. Am avut o senzaţie de repulsie.

— Iau numai rochia şi-ţi las tot restul, am hotărât.

Apoi am întins mâna spre pat ca să înşfac rochia şi s-o tulesc în baie, dar gestul a retezat aerul cu viteză excesivă şi a tras după el peretele cu Madona di Pompei

şi creanga uscată de măslin. Trebuia să mă mişc mai încet. I-am impus braţului o mişcare reţinută pentru a evita ca, din cauza neliniştii mele, toată camera să se anime şi fiecare lucru să înceapă să se mute din loc. Detestam momentele în care mă comportam haotic.

Polledro a observat ezitarea mea şi m-a prins de încheietura mâinii. N-am reacţionat, mai ales pentru a evita ca, omorând în faşă orice indiciu de rezistenţă, să mă tragă spre el cu forţă. Ştiam că pot ţine sub control senzaţia de violenţă iminentă numai dacă mi se părea că eu alegeam viteza mişcărilor.

M-a sărutat fără să mă îmbrăţişeze, dar continuând să mă strângă cu putere de încheietură. Şi-a pus mai întâi buzele peste buzele mele şi apoi a încercat să mi le deschidă cu limba. A făcut-o în aşa fel încât m-am liniştit: da, se comporta doar cum credea c-ar trebui să se comporte în acele împrejurări un bărbat, dar fără agresivitate reală şi, poate, fără convingere. Lăsase jaluzeaua probabil ca să profite de întuneric şi să-şi schimbe privirea pe furiş, să-şi relaxeze muşchii feţei.

Am deschis puţin buzele. Cu patruzeci de ani în urmă îmi imaginasem cu groază fermecată că limba lui Antonio-copil seamănă cu a lui Caserta, dar nu avusesem niciodată dovada. Pe Antonio, când era mic, nu-l interesaseră săruturile: prefera să-mi exploreze vaginul cu degetele lui murdare şi, între timp, să-mi tragă mâna spre pantalonii lui scurţi. Apoi, cu timpul, am înţeles că limba lui Caserta aparţinea fanteziei. Niciodată, când mă sărutase vreun bărbat, nu mi se păruse că e ca atunci când, în imaginaţia mea, el o săruta pe Amalia. Chiar şi Antonio-adult îmi confirma că nu este la înălţimea

acelor fantezii. Nu m-a sărutat prea convins. Cum şi-a dat seama că acceptam să deschid gura, şi-a împins cu prea mult patos limba între dinţii mei şi imediat, continuând să mă ţină de încheietură, mi-a dus mâna peste pantaloni. Am simţit că n-ar fi trebuit să întredeschid buzele.

— De ce pe întuneric? l-am întrebat cu voce joasă, cu gura lipită de a lui.

Voiam să-l aud vorbind ca să fiu pe deplin sigură că n-o să încerce să-mi facă rău. Dar nu mi-a răspuns. Cu respiraţia întretăiată, m-a sărutat pe un obraz, m-a lins pe gât. Între timp, nu înceta să-mi apese puternic mâna pe stofa pantalonilor. O făcea cu insistenţă, ca să înţeleg că nu trebuia să rămân inertă, cu palma deschisă. I-am strâns sexul. Abia atunci mi-a dat drumul la încheietură şi m-a îmbrăţişat cu putere. A murmurat ceva ce n-am înţeles şi s-a aplecat uşor ca să-mi caute sfârcurile, împingându-mi în spate bustul, degustând ţesătura de atlaz şi udându-mi de salivă capotul.

Am ştiut atunci că n-o să se întâmple nimic nou. Începea un ritual foarte cunoscut la care mă supusesem deseori când eram tânără, sperând ca, prin schimbarea frecventă a bărbaţilor, corpul meu să inventeze, odată şi-odată, răspunsuri adecvate. Răspunsul, în schimb, fusese mereu acelaşi, identic cu cel pe care-l articulam acum. Polledro îmi desfăcuse capotul ca să-mi sugă sânii şi eu începeam să simt o plăcere uşoară, nelocalizată, ca şi cum mi-ar fi curs apă caldă peste corpul înţepenit de frig. Între timp, cu o mână, atent să n-o deranjeze pe a mea care îi strângea membrul sub stofă, îmi mângâia sexul cu însufleţire exagerată, excitat să-şi dea seama că

nu purtam chiloţi. Dar eu nu percepeam nimic altceva decât acea plăcere difuză, agreabilă şi totuşi nenecesară.

Eram sigură de mult că n-o să depăşesc niciodată pragul acela. Trebuia doar să aştept ca el să ejaculeze. Pe de altă parte, ca întotdeauna, nu simţeam niciun impuls să-l ajut, dimpotrivă, mă chinuiam să mă mişc. Intuiam că se aştepta să-i desfac fermoarul, să-i scot penisul, să nu mă limitez la a i-l strânge în mână. Simţeam că-şi mişca repede bazinul, încercând să-mi transmită indicaţii frenetice. Nu reuşeam să răspund. Mă temeam că respiraţia deja lentă o să mi se oprească de tot. În plus, mă paraliza o stânjeneală tot mai mare, din cauza lichidelor abundente care ieşeau din mine.

Se întâmpla la fel şi când încercam să mă masturbez, adolescentă fiind. Plăcerea se răspândea călduţ, fără niciun crescendo, şi pielea începea imediat să se umezească. Oricât mă mângâiam, rezultatul era doar că secreţiile corpului debordau: gura, în loc să se usuce, se umplea de o salivă care mi se părea glacială; transpiraţia îmi curgea de pe frunte, din nas, de pe obraji, subsuorile deveneau nişte fântâni; niciun centimetru de piele nu rămânea uscat; sexul se umezea atât de mult, că degetele alunecau pe deasupra lui fără frecare şi nu mai ştiam dacă mă atingeam cu adevărat sau doar îmi imaginam c-o fac. Tensiunea organismului nu reuşea să crească: rămâneam stoarsă de energie şi nesatisfăcută.

Polledro nu părea deocamdată să-şi dea seama de toate astea. M-a împins spre patul pe care, ca să nu cădem amândoi cu viteza imprimată de greutatea lui, mai întâi m-am aşezat prudent şi apoi m-am întins resemnată. I-am văzut umbra care a întârziat câteva

secunde, indecisă. Apoi şi-a scos pantofii, pantalonii, chiloţii. Pe urmă s-a suit în pat în genunchi şi a încălecat peste mine, sprijinindu-se pe burta mea uşor, fără să mă apese.

— Deci? a murmurat.

— Vino, i-am spus rămânând nemişcată.

A gemut, cu bustul foarte drept: spera ca în sfârşit sexul lui, gros în penumbră, să-şi amestece dorinţele cu cele pe care le atribuia sexului meu. Pentru că nu s-a întâmplat nimic, după ce a respirat îndelung, a întins o mână şi a început din nou să-mi scotocească între picioare. A crezut probabil că aşa o să mă facă, în sfârşit, să reacţionez: din pasiune, din milă maternă, izvorul reacţiei nu i se părea important; căuta doar stimulentul. Dar consimţirea mea fără participare a început să-l dezorienteze. M-am gândit, ca întotdeauna în acele împrejurări, c-ar fi trebuit să simulez o pasiune plină de gemete, necontrolată, sau să-l resping. Dar n-am îndrăznit să fac nici una, nici alta: mă temeam că trebuie să dau fuga să vomit din cauza valurilor seismice care ar fi rezultat. Era de ajuns să aştept. De altfel, deja nu-i mai simţeam degetele: poate că se retrăsese dezgustat, poate că încă mă atingea, dar eu îmi pierdusem orice sensibilitate.

Dezamăgit, Polledro mi-a luat mâinile şi le-a dus în jurul sexului lui. În momentul acela am înţeles că n-o să pătrundă în vaginul meu dacă nu va fi convins că-l doresc. Mi-am dat seama, de altfel, că erecţia lui începea să cedeze ca un neon defect. Şi-a dat seama şi el şi s-a mutat mai în faţă, ca să se apropie cu pântecele de gura mea. Am simţit o vagă simpatie pentru

el, ca şi cum ar fi fost cu adevărat Antonio copilul pe care-l cunoscusem; şi voiam să-i spun asta, dar cuvintele n-au ieşit: se freca încet de buzele mele şi mi-a fost teamă că o uşoară mişcare imperceptibilă a gurii o să se dovedească atât de incontrolabilă, încât o să-i sfâşie sexul.

— De ce ai venit la magazin? a zis atunci supărat, alunecând din nou înapoi peste corpul meu acoperit de sudoare. Nu eu te-am căutat.

— Nici nu ştiam cine eşti, i-am răspuns.

— Şi toate poveştile alea? Rochia, chiloţii... Ce voiai?

— Nu venisem să te văd pe tine, i-am zis, dar neagresiv. Voiam doar să-l întâlnesc pe tatăl tău. Voiam să ştiu ce i se întâmplase mamei mele înainte să se înece.

Mi-am dat seama că nu se lăsa convins şi că încerca din nou să mă mângâie. Am clătinat din cap ca să-l fac să înţeleagă: ajunge. S-a prăbuşit peste mine, dar numai pentru o clipă. S-a retras imediat cu un gest de repulsie când m-a simţit umedă.

— Nu te simţi bine, a zis nesigur.

— Mă simt bine. Dar şi dacă aş fi bolnavă, ar fi prea târziu să mă vindec.

Polledro s-a răsturnat lângă mine, resemnat. Am văzut în penumbră că-şi ştergea cu aşternutul degetele, faţa, picioarele; apoi a aprins lumina de pe noptieră.

— Pari o nălucă, mi-a zis uitându-se la mine lipsit de ironie şi, cu o margine a cămăşii care rămăsese pe el, a început să-mi şteargă faţa.

— Nu e vina ta, l-am liniştit şi l-am rugat să stingă din nou lumina.

Nu voiam să fiu văzută şi nu voiam să-l văd. Astfel, debusolat şi dezamăgit, semăna prea mult cu Caserta aşa cum mi-l imaginasem sau îl văzusem cu adevărat, în urmă cu patruzeci de ani. Impresia a fost atât de intensă, încât m-am gândit chiar să-i povestesc imediat, pe întuneric, ce se înghesuia în jurul chipului lui atât de diferit de cel umflat şi camorist pe care mi-l arătase toată dimineaţa. Îmi doream ca, vorbind, să mă anulez atât pe mine, cât şi pe el, în patul acela, diferiţi de copiii de altădată. Aveam în comun doar violenţele la care asistaserăm.

Când tatăl meu a aflat că Amalia şi Caserta se întâlneau în secret în subsol — m-am gândit să-i povestesc încet-încet —, n-a pierdut timpul. Întâi de toate, a alergat după Amalia pe hol, apoi pe scări, apoi pe stradă. Am simţit mirosul culorilor în ulei, când mi-a trecut prin faţă şi mi s-a părut că el însuşi este foarte colorat.

Mama a fugit pe sub podul căii ferate, a alunecat într-o băltoacă, a fost ajunsă din urmă şi a încasat pumni, palme, un şut în şold. Odată ce el a pedepsit-o cum se cuvenea, a însoţit-o din nou acasă, plină de sânge. Cum încerca ea să vorbească, o lovea iarăşi. Am privit-o mult timp, învineţită, murdară, şi ea m-a privit mult timp, în timp ce tatăl meu îi explica întâmplarea unchiului Filippo. Amalia avea o privire uimită: se uita fix la mine şi nu înţelegea. Atunci, supărată, m-am dus să-i spionez pe cei doi.

Tatăl meu şi unchiul Filippo se retrăseseră şi-i puteam observa de la fereastră: erau nişte soldăţei de cositor care luau decizii grave în curte. Sau militari, de decupat şi lipit într-un album cu abţibilduri, unul

lângă altul ca să-şi poată vorbi în şoaptă. Tatăl meu îşi pusese cizme şi o jachetă în stil saharian. Unchiul Filippo îmbrăcase o uniformă verde-oliv sau poate albă, sau neagră. Mai mult: luase un pistol.

Sau a rămas în civil, chiar dacă în penumbra camerei 208 o voce încă spunea: „O va ucide, a luat pistolul". Poate că acele sunete mă făceau să-l văd pe tatăl meu cu cizme, pe unchiul Filippo în uniformă, cu amândouă braţele sprijinite de brâu şi pistolul în mâna dreaptă. Împreună îl urmăreau pe Caserta tânăr, negricios în paltonul camel, în sus, pe scările casei lui. În spatele lor, la depărtare ca să nu fie din nou masacrată, sau pentru că era vlăguită şi nu putea să alerge, era Amalia cu taiorul ei albastru şi pălăria cu pene, care spunea cu voce scăzută, tot mai uluită: „Nu-l omorâţi, n-a făcut nimic".

Caserta locuia la ultimul etaj, dar prima oară l-au ajuns din urmă la al doilea. Acolo cei trei bărbaţi se opriseră ca pentru o reuniune secretă. În realitate, emanau la unison o hărmălaie de insulte în dialect, o lungă listă de cuvinte terminate în consoană, ca şi cum vocala finală ar fi căzut într-un abis şi restul cuvântului mormăind surd, înciudat.

Odată epuizată lista, Caserta fusese împins pe scări în jos şi se rostogolise până la primul etaj. Se ridicase la baza rampei şi alergase în sus din nou: nu se ştie dacă pentru a merge curajos spre cei doi răzbunători sau pentru a încerca să ajungă la el acasă, la familia lui de la etajul al patrulea. Cert e că reuşise să treacă de ei şi, cu o mână care aluneca lejeră peste balustradă, dar apoi se încleşta cu putere când corpul se încovoia fără ca picioarele să se oprească din urcat treptele trei câte

trei, ajunsese ca un vârtej până la uşa casei lui, urmărit îndeaproape de şuturi care-l ratau şi de scuipături care uneori îl nimereau ca nişte meteoriţi.

Tatăl meu îl ajunsese primul din urmă, doborându-l la pământ. Îl trăsese de păr, izbindu-i capul de balustradă. Loviturile se prelungiseră într-un ecou interminabil. În cele din urmă, îl lăsase leşinat, într-o baltă de sânge pe podea, mai ales la sfatul cumnatului care poate că avea pistolul cu el, dar era mai înţelept. Filippo îl ţinea pe tatăl meu de un braţ şi-l trăgea de acolo în mod demn: făcea asta pentru că altfel tatăl meu l-ar fi lăsat pe Caserta acolo pe jos mort. Şi soţia lui Caserta îl trăgea de acolo pe tata: stătea agăţată de celălalt braţ al lui. Din Amalia rămăsese doar vocea care spunea: „Nu-l omorâţi, n-a făcut nimic". Antonio, care fusese tovarăşul meu de joacă, plângea, cu capul plecat, suspendat în casa scării ca şi cum ar fi zburat.

L-am simţit pe Polledro care respira aproape de mine în tăcere şi mi-a fost milă de copilul care fusese.

— Plec, i-am zis.

M-am ridicat şi mi-am pus imediat rochia albastră ca să-i evit privirea pe umbra corpului meu. Am simţit că rochia îmi venea perfect. Atunci am căutat în punga de plastic o pereche de chiloţi albi şi mi i-am pus şi pe aceia, făcându-i să alunece pe sub rochie. Apoi am aprins lumina. Polledro avea o privire absentă. L-am privit şi n-am mai reuşit să mă gândesc că fusese Antonio, că semăna cu Caserta. Corpul lui greoi zăcea pe pat, gol de la brâu în jos. Era al unui străin, fără legături evidente cu viaţa mea trecută sau cu cea prezentă, dacă excludeam urma umedă pe care i-o lăsasem

pe şold. Dar i-am fost oricum recunoscătoare pentru doza minimă de umilire şi de durere pe care mi-o oferise. Am înconjurat patul, m-am aşezat pe margine pe partea lui şi l-am masturbat. M-a lăsat să fac asta, cu ochii închişi. A ejaculat fără să scoată un geamăt, ca şi cum n-ar fi simţit nicio plăcere.

19.

[redacted]

Marea devenise o pastă violet. Sunetele valurilor învolburate şi cele ale oraşului se combinau într-un amestec furibund. Am traversat strada, evitând maşini şi bălţoace. Mai mult sau mai puţin ferită, m-am oprit să privesc faţadele marilor hoteluri aliniate de-a lungul fluxului interminabil al maşinilor. Toate intrările în clădiri erau în mod dispreţuitor închise zgomotului traficului şi al mării.

Am mers cu autobuzul până la Piaţa Plebiscito. După un pelerinaj prin cabine devastate şi baruri cu aparate stricate, am găsit, în sfârşit, un telefon şi am format numărul unchiului Filippo. N-a răspuns nimeni. Am pornit pe strada Toledo când se ridicau storurile magazinelor şi fluxul trecătorilor devenise deja intens. Oamenii staţionau ciorchine doar la intrările pe străduţe, drepţi şi negri, sub fâşiile de cer mohorât. În dreptul Pieţei Dante am cumpărat un pic de ciocolată, dar am făcut-o doar ca să respir aerul cu arome de lichior ale magazinului. În realitate, nu aveam chef de nimic: eram atât de distrată, că uitam să bag ciocolata în gură şi o lăsam să mi se topească între degete. Nu eram atentă la privirile insistente ale bărbaţilor.

Era cald şi pe la Port'Alba nu era nici aer, nici lumină. În faţa casei mamei m-au atras nişte cireşe rotunde şi lucioase. Am cumpărat jumătate de kilogram,

am intrat fără plăcere în lift şi m-am dus să ciocăn la uşa văduvei De Riso.

Femeia mi-a deschis în acelaşi fel circumspect. I-am arătat cireşele, am spus că le cumpărasem pentru ea. A făcut ochii mari. A scos lanţul de la uşă şi m-a rugat să intru, vizibil bucuroasă pentru acel dar de nesperată amabilitate.

— Nu, am spus, veniţi dumneavoastră la mine. Aştept un telefon. Apoi am adăugat ceva despre fantome: eram sigură — am liniştit-o — că în câteva ore deveneau din ce în ce mai puţin autonome. După o scurtă vreme ele încep să facă şi să spună numai ce le poruncim noi. Dacă vrem să tacă, în cele din urmă tac.

Verbul „a tăcea“ i-a insuflat doamnei De Riso un fel de inferioritate lingvistică. Ca să accepte invitaţia, a încercat să vorbească într-o italiană egală italienei mele; apoi a încuiat cu cheia uşa casei ei, în timp ce eu o descuiam pe a mamei mele.

În apartament era sufocant. M-am grăbit să deschid larg ferestrele şi am pus cireşele într-un recipient de plastic. Am lăsat apa să curgă, în timp ce bătrâna doamnă, după o privire panoramică foarte neîncrezătoare, s-a dus să se aşeze aproape mecanic la masa din bucătărie. Mi-a zis, ca să se explice, că mama mea o invita mereu să se aşeze acolo.

I-am pus în faţă cireşele. A aşteptat s-o invit să ia şi, când am făcut-o, a dus una la gură cu un gest infantil care mi-a plăcut: a luat-o de codiţă şi a băgat-o în gură, rotind fructul între limbă şi cerul gurii fără să muşte din el, cu codiţa verde care-i dansa în lungul buzelor palide; apoi a prins din nou codiţa cu degetele şi a desprins-o cu un zgomot uşor: pleosc.

— Bună, a spus şi, mai relaxată, a început să laude rochia de pe mine. Zisesem eu că albastrul ăsta o să-ţi vină mai bine decât cealaltă, a subliniat apoi.

Mi-am privit rochia şi apoi am privit-o pe vecină, ca să fiu sigură că vorbeşte chiar despre acel lucru. Nu avea îndoieli, a continuat: îmi venea foarte bine. Când îi arătase Amalia darurile pentru ziua mea, ea îşi dăduse imediat seama că aceea era rochia potrivită pentru mine. Şi mama mea părea convinsă. De Riso mi-a povestit că era de-a dreptul euforică. Acolo în bucătărie, în faţa aceleiaşi mese, ridica ba lenjeria, ba rochiile, repetând: „Or să-i vină bine". Şi era foarte mulţumită de cum făcuse rost de lucrurile acelea.

— Cum? am întrebat.

— Prietenul acela al ei, a spus văduva De Riso.

Îi propusese un schimb: voia toată lenjeria ei veche în schimbul acelor lucruri noi. N-o costa aproape nimic trocul. Era proprietarul unui magazin de mare lux la Vomero. Amalia, care-l cunoştea încă de tânără şi-l ştia foarte talentat în afaceri, bănuia că voia să pornească de la acei vechi chiloţi şi acele vechi furouri peticite ca să-şi inventeze cine ştie ce nou negoţ. Dar De Riso avea suficientă experienţă de viaţă. Îi spusese că, de treabă sau nu, bătrân sau tânăr, bogat sau sărac, cu bărbaţii era întotdeauna bine să fii într-o stare de alertă. Mama mea era prea fericită ca s-o asculte.

Am perceput tonalitatea intenţionat echivocă a văduvei De Riso şi mi-a venit să râd, dar m-am abţinut. I-am văzut pe Caserta şi pe Amalia care, pornind de la zdrenţele ei cele mai vechi, plănuiau împreună în casa aceea, seară după seară, o relansare în stil mare a

lenjeriei intime pentru femeia anilor '50. Mi-am imaginat un Caserta persuasiv, o Amalia impresionată, bătrâni şi singuri, amândoi fără un chior, în bucătăria aia dezolantă, la câţiva metri de urechea receptivă a văduvei, la fel de bătrână, la fel de singură. Scena mi s-a părut plauzibilă. Dar am spus:

— Poate că nu era un troc real. Poate că prietenul ei voia să-i facă o favoare şi-atât. Nu credeţi?

Văduva a mai mâncat o cireaşă. Nu ştia unde să pună sâmburii: îi scuipa în palmă şi îi lăsa acolo.

— E posibil, a admis, dar foarte puţin convinsă. El era foarte cumsecade. Venea aproape în fiecare seară şi uneori ieşeau la cină în oraş, alteori mergeau la cinema, alteori la plimbare. Când îi auzeam pe palier, el trăncănea încontinuu şi mama ta râdea mereu.

— Nu-i nimic rău. E frumos să râzi.

Bătrâna a şovăit mestecând cireşe.

— Tatăl tău mă făcuse să devin suspicioasă, a spus.

— Tatăl meu?

Tatăl meu. Am respins senzaţia că se afla deja acolo în bucătărie, cine ştie de când. De Riso mi-a explicat că venise pe ascuns, cerându-i să-l avertizeze dacă băga de seamă că Amalia făcea lucruri nesăbuite. Nu era prima oară când apărea pe neaşteptate cu astfel de rugăminţi. Dar atunci fusese deosebit de insistent.

M-am întrebat care era, pentru tatăl meu, diferenţa dintre ceea ce e nesăbuit şi ceea ce nu e. De Riso a părut că-şi dă seama de asta şi, în felul ei, a încercat să-mi explice. Nesăbuit însemna a te expune cu uşurinţă la riscuri ale existenţei. Tatăl meu îşi făcea griji pentru soţia lui, chiar dacă erau despărţiţi de douăzeci şi trei de

ani. Bietul om ţinea în continuare la ea. Fusese atât de amabil, atât de... Doamna De Riso a căutat cu atenţie cuvântul italian potrivit. Dezolat, a spus.

Ştiam asta. Încercase, ca de obicei, să facă impresie bună faţă de văduvă. Fusese afectuos, se declarase îngrijorat. Dar în realitate — m-am gândit — nu exista nicio barieră urbană între ei care să-l împiedice să audă ecoul râsului Amaliei. Tatăl meu nu suporta s-o audă râzând. Considera că râsetul ei avea o sonoritate de ocazie, în mod evident falsă. De fiecare dată când era vreun străin prin casă (de exemplu, indivizii care apăreau la date fixe să-i comande ştrengari, ţigănci sau Vezuvii cu pini) o sfătuia: „Nu râde". Râsetul acela i se părea îndulcit la culme cu scopul de a-l umili. În realitate, Amalia încerca doar să dea glas femeilor aparent fericite, fotografiate sau desenate pe afişe sau în revistele anilor '40: gură mare rujată, toate cu dinţi sclipitori, privire vioaie. Aşa îşi imagina ea că este şi adoptase râsetul potrivit. Îi fusese greu, probabil, să aleagă râsul, vocile, gesturile pe care soţul să le poată suporta. Nu se ştia niciodată ce era bine, ce nu. Unul care trece pe stradă şi se uită la tine. O frază spusă în glumă. Un consens automat. Iată, sună cineva la uşă. Iată: cineva îi oferă trandafiri. Iată: ea nu-i refuza. Râdea, în schimb, şi după ce alegea o vază de sticlă albastră, o umplea cu apă şi aşeza buchetul desfăcut în ea. În perioada în care la termene fixe soseau acele daruri misterioase, acele omagii anonime (dar ştiam toţi că erau de la Caserta: Amalia ştia), ea era tânără şi părea să se joace în sinea ei, fără răutate. Îşi lăsa cârlionţul negru pe frunte, clipea des, dădea bacşişuri vânzătorilor ambulanţi, îngăduia ca marfa să rămână un

pic la noi în casă, ca şi cum şederea acesteia ar fi putut fi permanentă. Apoi tatăl meu îşi dădea seama şi distrugea fiecare lucru. Încerca s-o distrugă şi pe ea, dar reuşea să se oprească întotdeauna la un pas de nimicire. Oricum, sângele depunea mărturie că intenţia existase. În timp ce doamna De Riso îmi vorbea, eu îmi povesteam despre sânge. În chiuvetă. Curgea abundent din nasul Amaliei şi mai întâi era roşu, apoi se decolora la contactul cu apa de la robinet. Avea sânge şi pe braţ, până la cot. Încerca să se tamponeze cu o mână, dar curgea oricum din palmă şi lăsa dâre roşii ca nişte zgârieturi. Nu era sânge nevinovat. Tatălui meu nimic din Amalia nu i se păruse vreodată inocent. El, atât de furibund, atât de ranchiunos şi totodată atât de avid de plăcere, atât de recalcitrant şi atât de îndrăgostit de sine, nu putea accepta ca ea să aibă cu lumea o relaţie prietenească, uneori veselă. Nu doar trădarea sexuală: nu mai credeam, de-acum, că se temea doar să nu fie înşelat în privinţa sexului. Mă convinsesem, în schimb, că se temea mai ales de abandon, trecerea în tabăra inamică, înţelegerea motivelor, a vocabularului, a gusturilor unor oameni precum Caserta: traficanţi în care nu puteai avea încredere, lipsiţi de reguli, seducători scârboşi cărora el trebuia să li se supună de nevoie. Încerca atunci să-i impună un cod al bunelor maniere care să comunice distanţa, poate chiar duşmănia. Dar imediat izbucnea în jigniri. Amalia, după el, avea o voce al cărei timbru era prea lesne convingător; gestul mâinii prea molatic languros; privirea vioaie până la neruşinare. Reuşea, mai ales, să placă fără efortul şi fără ambiţia de a-i fi cuiva pe plac. I se întâmpla, chiar dacă nu voia asta. O, da: pentru modul

ei de a fi agreabilă el o pedepsea cu palme şi pumni. Interpreta gesturile ei, privirile ei, ca pe nişte indicii ale unor afaceri obscure, ale unor întâlniri secrete, ale unor înţelegeri din gesturi doar ca să-l marginalizeze. Mă chinuiam să mi-l şterg din privire, atât de suferind, atât de violent. Forţa. Mă împietrea. Imaginea tatălui meu care distrugea trandafiri smulgându-le bobocii urla de zeci de ani încontinuu în mintea mea. Acum îi ardea rochia nouă pe care ea n-o returnase, pe care o îmbrăcase în secret. Nu puteam suporta mirosul de stofă arsă. Chiar dacă deschisesem larg fereastra.

— S-a întors şi a bătut-o? am întrebat.

Femeia a recunoscut fără să vrea:

— A apărut aici într-o dimineaţă devreme, nu mai târziu de ora şase, şi a ameninţat c-o omoară. I-a spus lucruri cu adevărat urâte.

— Când s-a întâmplat?

— La jumătatea lui mai: cu o săptămână înainte ca mama ta să plece.

— Şi Amalia primise deja rochiile şi lenjeria nouă?

— Da.

— Şi era fericită?

— Da.

— Cum a reacţionat?

— Cum reacţiona ea întotdeauna. A uitat imediat ce el a plecat. L-am văzut ieşind: era alb ca varul. Ea, în schimb, nimic. A spus: aşa e el; nici măcar bătrâneţea nu l-a schimbat. Dar eu am înţeles că nu era totul clar. Până când a plecat, până la tren, i-am tot spus: Amalia, fii atentă. Nimic. Părea liniştită. Dar pe drum făcea eforturi să meargă normal. Încetinea intenţionat.

În compartiment s-a pus pe râs fără motiv şi a început să-şi facă vânt cu tivul fustei.

— Ce e ciudat? am întrebat-o.

— Nu se face, a răspuns văduva.

Am luat două cireşe cu codiţele împreunate şi mi le-am atârnat de arătătorul întins, făcându-le să se legene la dreapta şi la stânga. Probabil că de-a lungul vieţii, Amalia renunţase să facă multe lucruri pe care, la fel ca orice fiinţă umană, ar fi putut în mod legitim şi ilegitim să le facă. Dar poate că doar s-a prefăcut că nu le-a făcut. Sau poate că-şi asumase că se preface, pentru ca tatăl meu să creadă în orice clipă că e imposibil să aibă încredere în ea şi să sufere din cauza asta. Poate că acela fusese modul ei de a reacţiona. Dar nu luase în considerare că asta o să credem şi noi, fiicele, pentru totdeauna: eu mai ales. Nu reuşeam să mi-o închipui din nou ingenuă. Nici acum. Era posibil ca acest Caserta, căutându-i compania, să fie doar pe urmele unui fragment al tinereţii ei. Dar eram sigură că Amalia încă se juca în sinea ei, deschizându-i uşa cu maliţiozitatea unei fetişcane, aducându-şi cârlionţul peste sprânceană şi clipind des din gene. Era posibil ca prin acea poveste cu omul de afaceri plin de idei, bătrânul să-şi fi dorit să-i comunice, discret, fetişismul lui. Dar ea nu dăduse înapoi. Râsese imediat, în mod conştient, de trocul acela şi susţinuse impulsurile senile ale amândurora folosindu-se de mine şi ziua mea de naştere. Nu, da. Mi-am dat seama că exhumam o femeie imprudentă şi lipsită de virtutea spaimei. Îmi aminteam. Chiar şi când tatăl meu ridica pumnii şi o lovea ca s-o modeleze ca pe o piatră sau pe un butuc, ei nu i se dilatau pupilele

de frică, ci de stupoare. Probabil că holbase ochii în același fel când Caserta îi propusese trocul. Cu stupoare amuzată. Am simțit și eu stupoare, ca în fața unui spectacol al violenței, un joc în doi compus din convenții: sperietoarea care nu sperie, victima care nu e anihilată. Mi-a venit în minte că Amalia se gândise, probabil, încă de mică la mâini ca la niște mănuși, forme mai întâi de hârtie și apoi de piele. Le tot confecționase. Apoi începuse să transforme văduve de generali, soții de dentiști, surori de magistrați în măsuri ale bustului și ale șoldurilor. Acele măsuri, luate îmbrățișând discret cu metrul galben de croitoreasă corpuri feminine de toate vârstele, deveneau tipare de hârtie care, aplicate pe stofă cu ace de gămălie, desenau pe material umbre de sâni și de șolduri. Acum tăia concentrată, încordată, stofa, urmărind traseul impus de tipare. În toate zilele vieții ei transformase stinghereala trupurilor în hârtie și țesături și poate că-și făcuse un obicei din interiorul căruia, în mod tacit, regândea lipsa de măsură conform măsurii. Nu mă gândisem niciodată la asta și acum, când o făceam, n-o puteam întreba dacă fusese într-adevăr așa. Totul era pierdut. Dar în fața lui De Rosa care mânca cireșe, găseam că e un fel de împlinire ironică acel joc final compus din stofe între ea și Caserta, acea transformare a relației lor subterane într-un schimb convențional de haine vechi cu haine noi. Dispoziția mi s-a schimbat brusc. M-am simțit dintr-odată bucuroasă să cred că fusese de o frivolitate meditativă. Mi-a plăcut, nesperat, cu uimire, acea femeie care, cumva, își inventase până la sfârșit povestea ei, jucându-se de una singură cu stofe goale. Mi-am imaginat că nu murise nemulțumită și

am oftat neaşteptat de satisfăcută. Mi-am aranjat pe o ureche cireşele cu care mă jucasem până în acel moment şi am râs.

— Cum arăt? am întrebat-o pe bătrână care, între timp, strânsese în palma făcută căuş cel puţin zece sâmburi.

A făcut o grimasă nesigură.

— Bine, a zis puţin convinsă de ciudăţenia aia a mea.

Şi am ales alte două cireşe cu codiţele împreunate. Am dat să le aranjez pe cealaltă ureche, apoi m-am răzgândit şi le-am întins spre De Riso.

— Nu, s-a eschivat ea, trăgându-se în spate.

M-am ridicat, m-am dus în spatele ei şi, în timp ce clătina din cap hlizindu-se congestionată, i-am dat părul la o parte de pe urechea dreaptă şi i-am aşezat cireşele peste lob. Apoi m-am dat înapoi ca să admir spectacolul.

— Superbă! am exclamat.

— Dar nu, a murmurat văduva stingherită.

Am ales altă pereche de cireşe şi m-am întors în spatele ei să-i ornez cealaltă ureche. Apoi mi-am unit braţele peste sânii ei mari şi am strâns cu putere.

— Mămică, i-am spus, tu i-ai zis tatei totul, nu-i aşa?

Apoi am sărutat-o pe gâtul ridat, pe care ea şi-l încorda cu rapiditate. S-a zbătut în braţele mele, nu ştiu dacă din stânjeneală sau ca să scape. Nega, spunea că n-ar fi făcut-o niciodată: cum îmi trecuse prin minte?

Dar o făcuse — m-am gândit: făcuse pe spioana ca să-l audă urlând, trântind uşi, spărgând farfurii, savurând totul, cu neastâmpăr, în bârlogul apartamentului ei.

A țârâit telefonul. Am sărutat-o încă o dată, apăsat, pe părul alb, înainte să mă duc să răspund: era deja la al treilea țârâit.

— Alo, am spus.

Tăcere.

— Alo, am repetat cu calm în timp ce o observam pe doamna De Riso care mă țintuia cu privirea nesigură și, între timp, se ridica anevoios de pe scaun.

Am închis.

— Mai stați un pic, am invitat-o revenind la „dumneavoastră". Vreți să-mi dați sâmburii? Mâncați și celelalte cireșe. Încă una măcar. Sau luați-le.

Dar am simțit că nu reușeam să am un ton liniștitor. Bătrâna doamnă era în picioare deja și se îndrepta spre ușă, cu cireșele la urechi.

— Sunteți supărată pe mine? am întrebat-o conciliantă.

M-a privit stupefiată. Se gândise probabil brusc la ceva ce o oprise la jumătatea drumului.

— Rochia aceea, mi-a zis perplexă, cum de e la tine? N-ar trebui. Era în valiză împreună cu celelalte lucruri. Și valiza nu s-a găsit. De unde ai luat-o? Cine ți-a dat-o?

În timp ce vorbea, mi-am dat seama că pupilele ei treceau rapid de la stupoare la teamă. Nu m-am bucurat, nu intenționam s-o sperii, nu-mi plăcea să provoc teamă. Mi-am netezit rochia cu palmele, voind parcă s-o lungesc, și m-am simțit stingherită așa înfășurată în rochia aceea scurtă, dichisită, prea elegantă, nepotrivită pentru vârsta mea.

— E doar o stofă fără memorie, am murmurat. Voiam să spun că nu ne putea face rău nici mie, nici ei.

Dar văduva De Riso a şuierat printre dinţi:

— E ceva murdar.

A deschis uşa şi a închis-o în grabă în urma ei. În acel moment a început din nou să ţârâie telefonul.

20.

Am lăsat ca aparatul să scoată două sau trei triluri. Apoi am ridicat receptorul: zumzete, voci îndepărtate, zgomote indescifrabile. Am repetat „alo“ fără speranţă, doar ca să-l fac pe Caserta să audă că eram acolo, că nu eram speriată. În cele din urmă, am închis. M-am aşezat la masa din bucătărie, mi-am luat cireşele de la ureche şi le-am mâncat. De-acum ştiam că toate telefoanele care ar fi urmat ar fi fost o pură chemare, un fel de fluierat ca acelea pe care bărbaţii le scoteau odinioară, anunţând din stradă că se întorceau acasă şi femeile puteau să-nceapă să facă de mâncare.

Am verificat ora: era optsprezece şi zece. Pentru a nu mă simţi obligată de Caserta să-i ascult din nou tăcerea, am ridicat receptorul şi am format numărul unchiului Filippo. Am făcut-o, pregătită să aud sunetul lung al liniei libere. În schimb, Filippo mi-a răspuns fără entuziasm, aproape enervat că sunt eu. A spus că tocmai intrase în casă, că era obosit şi înfrigurat, că voia să se bage în pat. A tuşit artificial. S-a referit la Caserta doar când am întrebat eu, iritat. A zis că au vorbit mult, dar fără să se certe. Brusc îşi dăduseră seama că nu mai exista niciun motiv. Amalia murise, viaţa trecuse.

A tăcut o clipă ca să mă lase să vorbesc: aştepta o reacţie de la mine. N-am avut niciuna. Atunci a început din nou să bombăne despre bătrâneţe, despre

singurătate. Mi-a zis că pe Caserta îl alungase fiul lui din casă şi, astfel, rămăsese singur, fără un acoperiş deasupra capului, mai rău decât un câine. Băiatul îi furase mai întâi toţi banii pe care-i pusese deoparte şi apoi îl dăduse afară. Singurul lui noroc fusese amabilitatea Amaliei. Caserta îi mărturisise că se reîntâlniseră după mulţi ani: ea îl ajutase, îşi ţinuseră puţină companie, însă discret, dând reciproc dovadă de politeţe. Acum trăia ca un vagabond, pe unde apuca. Erau lucruri pe care nici măcar unul ca el nu le merita.

— Un om de ispravă, am comentat.

Filippo a devenit şi mai rece.

— Vine un moment în care trebuie să te împaci cu aproapele tău.

— Şi fata de la funicular? am întrebat.

Pe unchiul meu l-a cuprins stânjeneala.

— Uneori se întâmplă, a zis.

Nu ştiam încă, dar urma să experimentez şi eu că bătrâneţea e o bestie urâtă şi nemiloasă.

— Sunt porcării mai mari decât alea, a adăugat.

În cele din urmă, a reluat cu o ranchiună pe care nu şi-a mai ţinut-o în frâu.

— Între el şi Amalia n-a fost niciodată nimic.

— Poate că e adevărat, am admis.

A ridicat vocea:

— De ce ne-ai povestit acele lucruri, atunci?

Am replicat:

— Şi voi de ce m-aţi crezut?

— Aveai cinci ani.

— Exact.

Unchiul meu şi-a tras nasul. A murmurat:

— Pleacă! Lasă-l în pace.

— Ai grijă de tine, l-am sfătuit şi am închis.

Am ţintuit cu privirea telefonul câteva secunde. Ştiam că urma să ţârâie: Caserta aştepta pe undeva să se elibereze linia. Primul tril n-a întârziat să se facă auzit. M-am hotărât şi am ieşit în grabă, fără să încui uşa.

Nu mai erau nori, nu mai bătea vântul. O lumină palidă dădea un aer de imaterialitate faţadei Confreriei de la Santa Maria delle Grazie, minusculă între acelea transparente ale blocurilor vulgare, acoperite cu panouri publicitare. M-am îndreptat spre taxiuri, apoi m-am răzgândit şi am intrat în clădirea gălbuie a metroului. Mulţimea a foşnit pe lângă mine, ca şi cum aş fi fost din hârtie tăiată cu măiestrie, spre distracţia copiilor. Obscenităţile în dialect — singurele obscenităţi care uneau în mintea mea sunet şi sens ca să concretizeze senzaţia unui sex abuziv prin realismul lui agresiv, petrecăreţ şi vâscos: orice altă formulă în afara acelui dialect mi se părea nesemnificativă, deseori veselă, care se poate exprima fără scârbă — au îndulcit sunetele lor în mod neaşteptat, devenind un fel de fâşâit extrem de puternic pe tamburul unei vechi maşini de scris. În timp ce coboram în abisul Pieţei Cavour, traversat de un vânt cald care vălurea pereţii metalici şi amesteca roşul şi albastrul scării rulante, mi-am imaginat că sunt un personaj din cărţile de joc napolitane: optarul de pică, femeia liniştită şi înarmată care înainta pe jos, gata să intre în joc în timpul unei partide de *briscola*. Mi-am strâns buzele între dinţi până când am simţit durere.

Tot drumul m-am uitat încontinuu peste umăr. Nu l-am văzut pe Caserta. Ca să controlez mai bine

zonele pe jumătate pustii ale peronului dintre cele două găuri negre ale tunelului, m-am amestecat în grupul cel mai dens de călători în aşteptare. Trenul a venit tic-sit, dar s-a golit în scurt timp, în penumbra neonului gării din Piaţa Garibaldi. Am coborât la capătul liniei şi, după câteva trepte, m-am trezit lângă vechea Fabrică de Tutun, la marginea cartierului unde crescusem.

Aerul provincial pe care-l avea odinioară, cu acele clădiri de un alb palid cu patru niveluri, construite în mijlocul câmpiei prăfuite, devenise de-a lungul anilor acela al unei periferii icterice năpădite de zgârie-nori, sugrumate de trafic şi de trenurile şerpuitoare care treceau pe lângă case, încetinind. Am cotit imediat la stânga, spre un pod cu trei tuneluri, cel central fiind blocat de lucrări de reparare. Îmi aminteam un singur pasaj interminabil, pustiu şi zgâlţâit încontinuu de tre-nurile triajului care-mi treceau pe deasupra capului. În schimb, am făcut nu mai mult de o sută de paşi într-o penumbră care puţea a urină, încet, înghesuită între un perete pe care şiroiau bale mari de umezeală şi un parapet prăfuit, care mă apăra de trecerea continuă a automobilelor.

Podul rămăsese acolo de când avea Amalia şaispre-zece ani. Ea trebuia să parcurgă acele tuneluri reci şi umbroase când mergea să livreze mănuşile. Îmi imagi-nasem mereu că le duce în locul pe care-l lăsam în urmă, într-o veche fabrică cu acoperiş de ţigle pe care acum se vedea firma Peugeot. Dar în mod sigur nu era aşa. De altfel, ce era aşa? Nu mai exista gest sau pas care, rămas între pietre şi umbră, aceleaşi de atunci, să mă poată ajuta. Pe sub pod, Amalia fusese urmărită de tot felul de

pierde-vară, vânzători ambulanţi, feroviari, zidari care muşcau din pâini umplute cu broccoli şi cârnaţi sau care beau vin din damigene. Povestea, când avea chef de poveşti, că se lipeau de şoldul ei, adesea răsuflându-i în ureche. Încercau să-i atingă părul, un umăr, un braţ. Câte unul încerca s-o prindă de mână în timp ce-i spunea obscenităţi în dialect. Ea ţinea ochii în pământ şi grăbea pasul. Uneori izbucnea în râs, fără să se mai poată abţine. Apoi începea să alerge mai repede decât urmăritorul. Cum alerga: părea că se joacă. Alerga în mintea mea. Era posibil ca eu să trec pe acolo purtând-o în corpul meu îmbătrânit, atât de nepotrivit îmbrăcat? Era posibil ca trupul ei de adolescentă de şaisprezece ani, îmbrăcat cu o rochie înflorată făcută în casă, să treacă prin penumbră folosindu-se de al meu, atent să evite agil băltoacele, alergând spre arcul de lumină galbenă şi anacronică prin care se vedea firma unei pompe de benzină Mobil?

Poate că, în cele din urmă, din acele zile fără răgaz conta numai transplantul povestirii dintr-un cap în altul, ca un organ sănătos pe care mama mea mi-l cedase din iubire. Şi tatăl meu o urmărise insistent pe acea porţiune de drum, când avea puţin peste douăzeci de ani. Amalia povestea că, auzindu-l în spatele ei, se speriase. Nu era ca ceilalţi, care-i vorbeau despre ea încercând s-o flateze. El i-a vorbit despre sine: s-a lăudat cu lucrurile extraordinare de care era în stare; a zis că voia să-i facă un portret, poate ca să-i dovedească astfel cât era ea de frumoasă şi cât era el de priceput. A vorbit despre culorile pe care le vedea pe ea. Câte cuvinte purtate cine ştie unde. Mama mea, care nu se

uita niciodată drept la niciunul dintre cei care-o sâcâiau şi care se chinuia să nu râdă în timp ce-i vorbeau, ne spunea că-l privise pieziş o singură dată şi înţelesese imediat. Noi, fetele, nu înţelegeam. Nu înţelegeam de ce-i plăcuse. Tatăl nostru nu ne părea deloc excepţional, distrus cum era, gras, chel, nespălat, cu pantalonii largi mânjiţi de vopsele, mereu bombănind din cauza mizeriilor cotidiene, a banilor pe care el îi câştiga şi Amalia — urla la noi — îi arunca pe fereastră. Oricum, tocmai acelui bărbat fără meserie mama noastră îi spusese să vină acasă dacă voia să-i vorbească: ea nu făcea dragoste pe ascuns; nu făcuse niciodată asta cu nimeni. Şi, în timp ce rostea „a face dragoste", eu o ascultam cu gura deschisă, atât îmi plăcea povestea acelui moment, fără urmare, blocată în acel punct înainte să continue, risipindu-se. Păstram sunete şi imagini. Poate că acum eram sub acel pod pentru ca sunetele şi imaginile să se închege din nou între pietre şi umbră şi, din nou, mama mea, înainte să devină mama mea, să fie urmărită de bărbatul cu care urma să facă dragoste, care urma s-o acopere cu numele lui de familie, care urma s-o anuleze cu alfabetul lui.

Am grăbit pasul, după ce m-am asigurat încă o dată că nu mă urmăreşte Caserta. Cartierul, în ciuda dispariţiei unor detalii (pe lacul de un verde-putred lângă care mă duceam să mă joc se înălţase o clădire cu opt niveluri), mi s-a părut încă uşor de recunoscut. Copiii schelălăiau pe străzile desfundate la fel ca altădată, la fiecare început de vară. Se auzeau aceleaşi ţipete în dialect din casele cu ferestrele larg deschise. Dispoziţia clădirilor respecta aceeaşi geometrie fără imaginaţie.

Rezistaseră, în timp, chiar şi câteva biete afaceri comerciale din urmă cu zeci de ani: de exemplu, magazinul îngropat în pământ, unde mă dusesem să cumpăr săpun şi leşie pentru mama mea, îşi deschidea încă uşiţa lui în aceeaşi clădire coşcovită din urmă cu mulţi ani. Acum etala pe prag toate tipurile de mături, recipiente de plastic şi mici cutii cu detergenţi. Am băgat un pic capul, doar crezând că regăsesc în locul acela caverna amplă a memoriei mele. Ea, în schimb, s-a închis peste mine ca o umbrelă ruptă.

Blocul în care locuia tatăl meu era la câţiva metri distanţă. Mă născusem în casa aceea. Am trecut de poarta de intrare şi am făcut slalom, sigură pe mine, printre clădiri joase şi sărace. Am intrat pe o uşă plină de praf, cu pietrele pavajului din hol sparte, fără lift, cu trepte din marmură ciobită şi îngălbenită. Apartamentul era la etajul al doilea şi nu mai intrasem acolo de cel puţin zece ani. În timp ce urcam, am încercat să-i redesenez harta, astfel încât impactul cu spaţiul acela să nu mă tulbure prea mult. Casa avea două camere şi o bucătărie. Uşa se deschidea spre un hol fără ferestre. În capăt, la stânga, era sufrageria, neregulată, cu o vitrină pentru o argintărie pe care n-am avut-o niciodată, o masă uzată pentru câte un prânz festiv şi un pat matrimonial unde dormeam eu şi surorile mele, după certurile din fiecare seară în care stabileam care dintre noi trei trebuia să se sacrifice şi să doarmă la mijloc. Lângă acea cameră se deschidea baia, lungă, cu o ferestruică îngustă, echipată doar cu vasul de toaletă şi cu un bideu mobil, din metal emailat. Pe urmă venea bucătăria: chiuveta în care ne spălam pe rând dimineaţa, o

vatră din plăci de ceramică albă care foarte curând n-a mai fost folosită, un loc plin cu oale de alamă pe care Amalia le curăţa cu grijă. În cele din urmă, dormitorul părinţilor mei şi, lângă, o debara neluminată, sufocantă, plină ochi cu obiecte inutile.

În camera tatălui meu şi a mamei mele era interzis să intri: spaţiul era foarte mic. În faţa patului matrimonial se găsea un dulap cu oglindă pe uşa din mijloc. Pe peretele din dreapta era o masă de toaletă cu oglindă dreptunghiulară. În capătul opus, între tăblia patului şi fereastră, tatăl meu îşi instalase şevaletul, un obiect masiv, înalt, cu picioare groase, găurit de cari, de care atârnau cârpe murdare pentru ştersul pensulelor. La câţiva centimetri de tăblia patului, era o cutie unde fuseseră aruncate până la refuz tuburile de culoare: albul era cel mai mare şi cel mai uşor de identificat, chiar şi când fusese stors şi rulat până la gâtul înfiletat; dar şi multe alte tuburi erau remarcabile, ba pentru numele vreunui prinţ din basme, ca Albastrul de Prusia, ba pentru aura de incendiu devastator, ca Pământ de Siena arsă. Cutia era acoperită cu un o bucată de placaj, mobilă, pe care stăteau o carafă cu pensulele, alta cu terebentină şi nişte valuri de culori pe care pensulele le amestecau într-o mare pestriţă. În acea zonă lamelele octogonale ale podelei dispăruseră sub o crustă gri formată, în decursul anilor, de pensulele picurânde. Împrejur erau suluri de pânze deja pictate, furnizate tatălui meu de comanditarii lui; aceiaşi care apoi, după ce-i dăduseră câteva lire, se gândeau să distribuie produsul finit vânzătorilor ambulanţi, aceia care îşi expuneau marfa pe trotuarele din oraş, în pieţele de cartier, la târgurile locale. Casa

era impregnată cu mirosul culorilor de ulei și al rășinei, dar niciunul dintre noi nu-și mai dădea seama de asta. Amalia dormise cu tatăl meu aproape două decenii fără să se plângă vreodată.

S-a plâns, în schimb, când el n-a mai făcut portrete de femei pentru marinarii americani sau panorame cu golful și a început să lucreze la țiganca pe jumătate goală care dansa. Păstram o amintire confuză din aceea perioadă, insuflată mai mult de povestirile Amaliei decât din experiențe directe: nu aveam mai mult de patru ani. Pereții dormitorului s-au umplut cu femei exotice în culori vii, alternate cu schițe de nuduri hașurate cu un pastel sângeriu. Deseori atitudinile țigăncii erau prost copiate din unele fotografii cu femei, pe care tatăl meu le ținea ascunse într-o cutie în dulap și la care eu mă duceam să mă uit pe furiș. Alteori unele schițe în ulei luau formele nudurilor în nuanța sângerie.

Nu aveam îndoieli că schițele în pastel reproduceau corpul mamei mele. Îmi imaginam că seara, când închideau ușa dormitorului lor, Amalia își scotea hainele, poza ca femeile nude din fotografiile din dulap și spunea: „Desenează“. El lua un sul de hârtie galbenă, rupea o bucată și desena. Părul îi ieșea cel mai bine. Lăsa femeile acelea fără față, dar în jurul ovalului simplu al chipului hașura cu eficacitate o construcție maiestuoasă, în mod sigur asemănătoare cu frumoasa coafură pe care Amalia știa să o facă din părul ei lung. Mă foiam în pat fără să pot dormi.

Când tata a terminat-o pe țiganca lui, eu am fost sigură, și Amalia la fel: țiganca era ea — mai puțin frumoasă, disproporționată, în culori confuze; dar era ea.

Caserta a văzut-o şi i-a zis că nu era bine, nu s-ar fi vândut. Părea contrariat. Amalia a intervenit, a zis că era de acord. S-a născut o ceartă. Ea şi Caserta s-au unit împotriva tatălui meu. Le auzeam vocile care răsunau pe scări. Când Caserta a plecat, tatăl meu, fără să spună nimic, a lovit-o pe Amalia de două ori peste faţă cu mâna dreaptă, mai întâi cu palma şi apoi cu dosul. Îmi aminteam precis gestul acela, cu mişcarea lui vălurită care mai întâi se retrage, apoi înaintează: îl vedeam făcându-l pentru prima oară. Ea a fugit în capătul coridorului, în debara, şi a încercat să se închidă înăuntru. A fost scoasă în şuturi. Unul a lovit-o în şold şi a proiectat-o în dulapul din dormitor. Apoi tata a ajuns lângă ea, a apucat-o de păr şi a dat-o cu capul de oglinda dulapului, care s-a spart.

Ţiganca a plăcut mult, mai ales în târgurile de provincie. Trecuseră patruzeci de ani şi tatăl meu continua s-o picteze. Cu timpul devenise foarte rapid. Fixa pânza albă de şevalet şi schiţa contururile cu o mână expertă. Apoi corpul devenea arămiu cu sclipiri roşietice. Pântecele se arcuia, sânii se umflau, sfârcurile se ridicau. Între timp se iveau ochi strălucitori, buze roşii, mult păr negru ca pana corbului şi pieptănat în felul acela al Amaliei, care cu timpul devenise demodat, dar sugestiv. În câteva ore pânza era terminată. El scotea piunezele care o ţineau, o fixa de un perete ca s-o lase să se usuce şi aranja pe şevalet una nouă, albă. Apoi o lua de la capăt.

În adolescenţă vedeam acele figuri de femeie ieşind din casă în mâinile străinilor care adesea nu făceau economie de comentarii vulgare în dialect. Nu înţelegeam

şi poate că nu era nimic de înţeles. Cum era posibil ca tatăl meu să ofere în forme îndrăzneţe şi seducătoare, unor bărbaţi vulgari, corpul acela pe care la nevoie îl apăra cu mânie asasină? Cum de-i cerea poze deşănţate când pentru un zâmbet sau o privire semeaţă era gata să se poarte cu o cruzime de animal, fără milă? De ce-l abandona pe străzi sau în case străine în zeci şi sute de cópii, când era atât de gelos pe original? Mă uitam la Amalia aplecată peste maşina ei de cusut până noaptea târziu. Credeam că, în timp ce muncea aşa, mută şi frământată, îşi punea şi ea acele întrebări.

21.

Uşa apartamentului era întredeschisă. Am simţit că şovăi şi de aceea am intrat foarte hotărâtă, astfel că uşa s-a lovit zgomotos de perete. N-a existat nicio reacţie. M-a izbit doar un miros intens de culori şi fum. Am intrat în dormitor cu senzaţia că anii distruseseră restul apartamentului. Eram sigură, în schimb, că în camera aceea totul rămăsese la fel: patul matrimonial, dulapul, masa de toaletă cu oglinda dreptunghiulară, şevaletul lângă fereastră, pânzele făcute sul în toate colţurile, mările agitate, ţigăncile şi peisajele câmpeneşti idilice. Tatăl meu era cu spatele, masiv şi adus de spate, în maiou. Ţeasta ascuţită era cheală, cu pete închise la culoare. Avea ceafa acoperită cu o chică albă.

M-am mutat uşor spre dreapta ca să văd în lumina potrivită pânza la care lucra. Picta cu gura deschisă, cu o pereche de ochelari de om care suferă de prezbitism pe vârful nasului. În mâna dreaptă avea pensula care, după uşoare atingeri între culori, se mişca sigură pe pânză; între arătătorul şi mijlociul mâinii stângi ţinea o ţigară aprinsă, pe jumătate făcută deja scrum gata să cadă pe podea. După câteva tuşe se retrăgea şi rămânea nemişcat secunde lungi; apoi scotea un fel de „ah“, o uşoară tresărire sonoră, şi relua amestecatul culorilor, trăgând din ţigară. Tabloul nu era într-un punct bun: golful lâncezea într-o pată albastră; mai avansat era Vezuviul sub un cer roşu ca focul.

— Marea nu poate fi albastră dacă cerul e roşu ca focul, am spus.

Tatăl meu a întors capul şi m-a privit peste ochelari.

— Cine eşti? a întrebat în dialect, cu o expresie ostilă pe chip şi în voce.

Avea cearcăne mari şi vineţii sub ochi. Amintirea cea mai recentă pe care o aveam cu el s-a chinuit să intre în armonie cu acel chip gălbejit, înecat în umori nescurse încă.

— Delia, am spus.

A lăsat pensula într-una dintre carafe. S-a ridicat din scaun cu un lung vaiet gutural şi s-a întors spre mine cu picioarele crăcănate, cu toracele curbat, frecându-şi mâinile murdare de vopsea pe nădragii lăbărţaţi. M-a privit cu o perplexitate crescândă. Apoi a spus, sincer uimit:

— Ai îmbătrânit.

Mi-am dat seama că nu ştia dacă să mă îmbrăţişeze, să mă sărute, să mă invite să iau loc sau să înceapă să urle şi să mă dea afară din casă. Era surprins, dar nu plăcut: mă simţea o prezenţă absurdă, poate că nici măcar nu era sigur că sunt fiica lui cea mare. În rarele dăţi în care ne văzuserăm, după despărţirea lui de Amalia, ne certaserăm. În mintea lui, fiica adevărată rămăsese probabil înţepenită într-o adolescenţă împietrită, mută şi conciliantă.

— Plec repede, l-am liniştit. Am trecut doar ca să aflu de mama.

— A murit, a zis. Mă tot gândeam că a murit înaintea mea.

— S-a omorât, am pronunţat clar, dar fără emfază.

Tatăl meu s-a strâmbat şi mi-am dat seama că-i lipseau incisivii de sus. Cei de jos se lungiseră şi îngălbeniseră.

— Se dusese să înoate la Spaccavento, a bodogănit, noaptea, ca o fetişcană.

— De ce n-ai venit la înmormântare?

— Când cineva moare, moare.

— Trebuia să vii.

— Tu o să vii la a mea?

M-am gândit o clipă şi i-am răspuns:

— Nu.

Imensele cearcăne de sub ochi i s-au făcut vineţii.

— N-o să vii pentru că o să mor după tine, a bodogănit.

Apoi, fără să mă aştept, mi-a tras un pumn.

Am încasat lovitura în umărul drept şi m-am chinuit să controlez partea din mine anihilată de gestul acela. Durerea fizică, în schimb, mi s-a părut un fleac.

— Eşti o curvă la fel ca mă-ta! a spus cu răsuflarea tăiată, timp în care s-a ţinut de scaun ca să nu cadă. M-aţi lăsat aici ca pe un animal.

Mi-am căutat vocea în gâtlej şi, doar când am fost sigură că am dat de ea, am întrebat:

— De ce te-ai dus la ea acasă? Ai chinuit-o până în ultima clipă.

A încercat din nou să mă lovească, dar de data asta eram pregătită: m-a ratat şi a devenit şi mai furios.

— Ce credea despre mine? a început să urle. Nu ştiam niciodată ce credea. Era mincinoasă. Eraţi toate mincinoase.

— De ce te-ai dus la ea acasă? am repetat cu calm.

— Ca s-o omor, a spus. Pentru că se gândea să se bucure de bătrâneţe lăsându-mă să putrezesc în camera asta. Uite ce am aici dedesubt. Uite.

A ridicat braţul drept şi mi-a arătat subsuoara. Avea nişte bube vineţii între firele de păr încreţite de transpiraţie.

— N-o să mori din asta, am spus.

A lăsat braţul în jos, epuizat de încordare. A încercat să-şi îndrepte bustul, dar coloana vertebrală n-a vrut să se îndrepte decât câţiva centimetri. A rămas cu picioarele depărtate, cu o mână încleştată de scaun, un şuierat ca de guturai care-i ieşea din piept. Poate că se gândea şi el că pe lume, în momentul acela, rămăsese doar podeaua aceea, doar scaunul de care se ţinea.

— I-am urmărit o săptămână întreagă, a murmurat. El venea în fiecare seară la ora şase, îmbrăcat bine, cu sacou şi cravată: părea un manechin. După o jumătate de oră ieşeau. Ea avea întotdeauna cele patru zdrenţe ale ei obişnuite, dar şi le potrivea astfel încât să pară tânără. Mama ta era o femeie mincinoasă, insensibilă. Mergea alături de el şi vorbeau. Apoi se strecurau într-un restaurant sau într-un cinematograf. Ieşeau de-acolo ţinându-se de braţ şi ea făcea mutrele care o apucau cum apărea un bărbat în preajmă: vocea aşa, mâna aşa, capul aşa, şoldurile aşa.

În timp ce vorbea, flutura o mână moleşită la înălţimea pieptului, clătina capul şi clipea din gene, îşi ţuguia buzele, dădea din şolduri cu dispreţ. Îşi schimbase strategia. Mai devreme voia să mă sperie, acum voia să mă distreze, ridiculizând-o pe Amalia. Dar nu avea nimic din ea, din niciuna dintre Amaliile pe care ni le inventaserăm,

nici dintre cele mai rele. Şi nu era deloc distractiv. Era doar un boşorog pe care nemulţumirea şi cruzimea îl lăsaseră fără pic de umanitate. Poate că se aştepta la puţină complicitate, un zâmbet schiţat. Am refuzat. În schimb, mi-am adunat toată energia ca să-mi reprim dezgustul. El şi-a dat seama şi s-a simţit stânjenit. Stătea lângă pânza la care lucra şi mi-am dat seama brusc că încerca să picteze, cu cerul acela roşu ca focul, o erupţie.

— Ai umilit-o ca de obicei, i-am spus.

Tatăl meu a clătinat din cap tulburat şi s-a aşezat din nou, oftând prelung.

— M-am dus să-i spun că nu mai voiam să trăiesc singur, a bodogănit şi s-a uitat ţintă cu dispreţ la patul pe care-l avea într-o parte.

— Voiai să se întoarcă să trăiască împreună cu tine?

N-a răspuns. Pe fereastră intra o lumină portocalie care se izbea de geam, ajungea în oglinda dulapului şi se răspândea prin cameră, făcând să se vadă limpede dezordinea şi aspectul sordid.

— Am mulţi bani puşi deoparte, a spus. I-am zis-o şi ei: am mulţi bani.

A adăugat şi alte lucruri pe care nu le-am auzit. În timp ce vorbea, am văzut pieziş, sub fereastră, tabloul pe care-l admirasem când eram mică în vitrina surorilor Vossi. Cele două femei care urlau, cu profilurile aproape unite — elansate de la dreapta la stânga într-o mişcare cu mâini, picioare şi o parte a capetelor mutilate, ca şi cum tabloul nu le putuse cuprinde sau fusese în mod neclar tăiat —, ajunseseră acolo, în camera aceea, între mările agitate, ţigănci şi peisaje bucolice. Am scos un lung oftat de epuizare.

— Ţi l-a dat Caserta, am spus arătând pictura.

Şi mi-am dat seama că greşisem: nu De Riso îi zisese despre Caserta şi Amalia. Fusese Caserta însuşi. Venise acolo, îi făcuse acel cadou la care ţinea de decenii, îi vorbise despre el, îi spusese că bătrâneţea era urâtă, că fiul îl aruncase pe drumuri, că între el şi Amalia fusese mereu o prietenie devotată şi respectuoasă. Şi el îl crezuse. Şi poate că-i povestise despre sine. Şi, în mod sigur, înţeleseseră că sunt dezolaţi şi solidari în nenorocire. M-am simţit un obiect, aflat în mod misterios în echilibru în mijlocul camerei.

Tatăl meu s-a agitat pe scaun.

— Amalia a fost o mincinoasă! a izbucnit. Nu mi-a zis niciodată că tu nici nu văzuseşi şi nici nu auziseşi nimic.

— Mureai de dorinţa de a-l omorî pe Caserta în bătaie. Voiai să scapi de el crezând c-o să faci, în sfârşit, bani cu ţigăncile. Bănuiai că Amalia îl plăcea. Când am venit să-ţi spun că-i văzusem împreună în subsolul cofetăriei, îţi imaginaseşi deja mai multe lucruri decât cele pe care ţi le spuneam eu. Cele spuse de mine ţi-au folosit numai ca să te justifici.

M-a ţintuit cu privirea, surprins.

— Îţi aminteşti? Eu nu-mi mai amintesc nimic.

— Îmi amintesc totul sau aproape totul. Îmi lipsesc numai cuvintele de atunci. Dar păstrez groaza şi o simt din nou de fiecare dată când în oraşul acesta cineva deschide gura ca să spună ceva.

— Credeam că nu-ţi aminteşti, a bodogănit.

— Îmi aminteam, dar nu reuşeam să-mi povestesc.

— Erai mică. Cum îmi puteam imagina...

— Îţi puteai imagina. Ai ştiut întotdeauna să-ţi imaginezi când era vorba să-i faci rău. Te-ai dus la Amalia ca s-o vezi suferind. I-ai spus că venise Caserta intenţionat la tine, ca să-ţi povestească despre ei doi. I-ai spus că mă pomenise pe mine, cum minţisem, cu patruzeci de ani în urmă. Ai aruncat pe umerii ei toată vina. Şi ai acuzat-o că m-a făcut bolnavă şi mincinoasă.

Tatăl meu a încercat să se ridice din nou de pe scaun.

— Erai odioasă încă de mică! a urlat. Tu ai îndemnat-o pe mama ta să mă părăsească. V-aţi folosit de mine şi apoi mi-aţi dat cu piciorul.

— I-ai distrus viaţa, am replicat. N-ai ajutat-o niciodată să fie fericită.

— Fericită? Nici eu n-am fost niciodată fericit.

— Ştiu.

— Caserta i se părea mai bun decât mine. Îţi aminteşti cadourile pe care le primea? Ştia bine că el i le trimitea calculat, ca să se răzbune: astăzi fructele; mâine o carte; apoi o rochie; apoi florile. Ştia că el o făcea pentru ca eu s-o bănuiesc şi s-o snopesc cu bătaia. Ar fi fost de-ajuns să refuze acele cadouri. Dar n-o făcea. Lua florile şi le punea într-o vază. Citea cartea fără măcar să se ascundă. Îşi punea rochia şi ieşea. Apoi se lăsa bătută până la sânge. Nu puteam avea încredere. Nu înţelegeam ce ascundea mintea ei. Nu înţelegeam ce gândea.

Am murmurat, arătând spre tabloul din spatele lui:

— Nici tu nu ştii să rezişti cadourilor lui Caserta.

S-a răsucit să privească tabloul, stingherit.

— Eu l-am făcut, a spus. Nu e un cadou. E al meu.

— N-ai fi fost niciodată capabil, am murmurat.

— L-am făcut când eram tânăr, a insistat şi am avut impresia că mă imploră să-l cred. L-am vândut surorilor Vossi în 1948.

M-am aşezat pe pat fără să mă invite, lângă scaun. I-am spus cu blândeţe:

— Plec.

A tresărit.

— Aşteaptă.

— Nu, am spus.

— N-o să te deranjez. Putem convieţui bine. Cu ce te ocupi?

— Cu benzile desenate.

— E rentabil?

— Nu sunt prea pretenţioasă.

— Eu am bani puşi deoparte, a repetat.

— Sunt învăţată să trăiesc cu puţin, am spus.

Şi m-am gândit să-l alung din memoria mea de copil îmbrăţişându-l aici, acum, ca să-l fac să devină uman aşa cum, poate că, în realitate chiar era, în ciuda tuturor lucrurilor. N-am avut timp. M-a lovit din nou, în piept. M-am prefăcut că n-am simţit durerea. L-am împins, m-am ridicat şi am ieşit fără să arunc nici măcar o privire în celălalt capăt al coridorului.

— Eşti bătrână şi tu! mi-a strigat în spate. Scoate-ţi rochia aia. Eşti dezgustătoare.

În timp ce mergeam spre uşă, m-am simţit ca într-un echilibru precar pe o aşchie din podeaua casei din urmă cu patruzeci de ani: reuşea încă să-l susţină pe tatăl meu, şevaletul lui, dormitorul, dar m-am temut c-o să se scufunde sub greutatea mea. Am ieşit în grabă pe palier şi m-am lipit cu prudenţă de uşă. Odată ieşită

în aer liber, mi-am studiat rochia. Am băgat de seamă abia atunci, cu dezgust, că în dreptul pubisului aveam o pată mare, cu marginea alburie. În locul acela materialul era mai închis la culoare şi, când îl atingeam, părea scrobit.

22.

Am traversat strada. După ce am cotit, am recunoscut uşor magazinul *Coloniali*, care-i aparţinuse tatălui lui Caserta. Era ferecat cu două scânduri din lemn încrucişate peste un stor încreţit într-o parte, precum colţul unei pagini dintr-o carte. Sus era o firmă mâloasă, pe care se citea cu greu: sala de jocuri. Prin triunghiul negru, deschis în storul jerpelit, a ieşit un motan cu ochi galbeni şi coada unui şoarece care i se ivea printre buze: m-a privit alarmat şi apoi a şters-o prudent printre scânduri şi stor, îndepărtându-se. Am înaintat de-a lungul zidului clădirii. Am găsit aerisirile pivniţelor blocului. Erau exact aşa cum mi le aminteam: deschideri dreptunghiulare, la o jumătate de metru de caldarâm, traversate de nouă grilaje şi acoperite cu o plasă deasă. Răzbăteau pe acolo un aer rece şi un miros de umezeală şi de praf. M-am uitat înăuntru ferindu-mi ochii şi încercând să mă obişnuiesc cu întunericul. N-am văzut nimic.

M-am întors la intrarea magazinului, atunci, şi am observat strada. Se auzea o hărmălaie liniştitoare de glasuri de copii, într-un loc care nu te făcea să te simţi în siguranţă, cu aspectul lui sordid de la ora crepusculului. Aerul era îmbibat de un puternic miros de gaz, care provenea de la rafinării. Apa din băltoace era încoronată cu nori de insecte. Pe trotuarul din faţă, câţiva copii între

patru şi cinci ani se întreceau alergând pe triciclete din plastic. Părea că-i supraveghează vag un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu pantalonii legaţi pe burtă sub un maiou gălbejit foarte bombat. Avea braţe masive, bust lung şi păros, picioare scurte. Stătea sprijinit de zid, lângă o rangă de fier care părea să nu-i aparţină: era lungă de vreo şaptezeci de centimetri, cu vârful ascuţit, rămăşiţa unui vechi grilaj, lăsată acolo de vreun copilandru care o recuperase din gunoi pentru jocurile lui periculoase. Bărbatul fuma un trabuc şi se uita fix la mine.

Am traversat strada şi l-am întrebat în dialect dacă-mi dă nişte chibrituri. A scos apatic din buzunar o cutie de chibrituri şi mi le-a întins, privind ostentativ pata de pe rochie. Am luat cinci, scoţându-le unul câte unul, ca şi cum privirea lui nu m-ar fi stingherit. M-a întrebat sec dacă voiam şi un trabuc. I-am mulţumit: nu fumam nici trabucuri, nici ţigări. Atunci mi-a zis că nu făceam bine că mă plimbam de una singură pe acolo. Locul nu era sigur: erau unii oameni răi care-i necăjeau chiar şi pe copii. Mi i-a arătat, luând ranga şi rotind-o rapid în direcţia lor. Se înjurau unul pe altul în dialect.

— Fii sau nepoţi? am întrebat.

— Fii şi nepoţi, a răspuns calm. Pe primul care încearcă să-i atingă îl omor.

I-am mulţumit din nou şi am traversat înapoi strada. Am încălecat una dintre scânduri, m-am aplecat şi am pătruns în triunghiul întunecos, dincolo de stor.

23.

Am încercat să mă orientez, ca şi cum aş fi avut în faţă tejgheaua cu scenele exotice pictate de tatăl meu, cu mulţi ani în urmă. Am simţit-o masivă, înaltă cât să-mi treacă peste cap cu cel puţin cinci centimetri. Apoi mi-am dat seama că, din vremea în care stătusem într-adevăr în faţa acelui obiect plin de lemn-dulce şi bomboane glazurate, crescusem cu cel puţin şaptezeci de centimetri. Imediat peretele din lemn şi din metal, care pentru o clipă fusese înalt de aproape doi metri, a coborât şi mi s-a oprit în dreptul şoldurilor. L-am ocolit cu grijă. Am ridicat chiar şi piciorul ca să urc pe estrada din lemn din spatele tejghelei, dar a fost inutil: bineînţeles că nu existau nici tejghea, nici estradă. Îmi târam tălpile pe podea, înaintând pe orbecăite, şi nu dădeam de nimic în cale, numai de gunoaie şi câteva cuie.

M-am hotărât să aprind un chibrit. Spaţiul era gol şi nu exista amintire capabilă să-l umple: numai un scaun răsturnat mă despărţea de deschizătura care ducea în locul unde tatăl lui Caserta păstrase aparatele lui de făcut prăjituri şi îngheţată. Am dat drumul chibritului ca să nu mă ard şi am intrat în fosta cofetărie. Acolo, dacă peretele din dreapta era orb, acela din stânga avea trei deschideri dreptunghiulare la înălţime, zăbrelite şi acoperite cu plasă. Locul era suficient luminat cât să-mi permită să disting cu claritate un pat pliant şi, pe el, un

corp întunecat, întins ca şi cum ar fi dormit. Mi-am dres vocea ca să mă fac auzită, dar nu s-a întâmplat nimic. Am aprins alt chibrit, m-am apropiat şi am ridicat o mână spre umbra întinsă pe pat. Când am făcut asta, m-am izbit cu şoldul de o cutie din acelea în care se ţin fructele. Ceva s-a rostogolit pe jos, dar silueta nu s-a mişcat. Am îngenuncheat, ţinând flacăra care-mi atingea uşor buricele degetelor. Pe bâjbâite, am găsit pe podea obiectul pe care-l auzisem căzând. Era o lanternă din metal. Chibritul s-a stins. Cu raza lanternei am luminat imediat sacul din plastic negru, abandonat pe pat ca un corp adormit. Pe salteaua fără aşternut erau împrăştiate un furou şi câţiva chiloţi vechi de-ai Amaliei.

— Eşti aici? am întrebat cu o voce răguşită, prost stăpânită.

N-a venit niciun răspuns. Atunci am rotit prin cameră fasciculul de lumină al lanternei. Într-un colţ fusese întinsă o sfoară, de la un perete la celălalt. De sfoară atârnau umeraşe din plastic cu două cămăşi, un sacou gri şi pantalonii de costum îndoiţi cu grijă, un impermeabil. Am privit cămăşile: erau de aceeaşi marcă cu cea găsită în casa mamei mele. Atunci am început să scotocesc prin buzunarele sacoului în care am găsit mărunţiş, şapte fise de telefon, un bilet la clasa a doua Napoli—Roma via Formia, datat 21 mai, trei bilete de autobuz folosite, două caramele cu fructe, chitanţa unui hotel din Formia, o singură notă de plată pentru două camere single, trei bonuri din trei baruri diferite şi chitanţa unui restaurant din Minturno. Biletul de tren fusese eliberat în aceeaşi zi în care mama plecase de la Napoli. Nota de la hotel, în schimb, şi chitanţa

de la restaurant aveau data de 22. Cina lui Caserta şi a Amaliei fusese copioasă: 2 meniuri 6 000 de lire; 2 antreuri cu fructe de mare 30 000 de lire; 2 găluşti cu raci-de-mare 20 000 lire; 2 grătare cu mix de peşte 40 000 lire; 2 garnituri 8 000 lire; 2 îngheţate 12 000 lire, 2 sticle de vin 30 000 lire.

Multă mâncare, vinuri. Mama mea mânca foarte puţin şi o gură de vin o ameţea imediat. M-am gândit iarăşi la telefoanele pe care mi le dăduse, la obscenităţile pe care mi le spusese: poate că nu era înspăimântată, poate că era doar veselă; poate că era veselă şi înspăimântată. Amalia era imprevizibilă ca o aşchie, nu puteam cădea în capcana unui singur adjectiv. Călătorise cu un bărbat care o chinuise cel puţin cât soţul care o chinuia, în continuare, abil. Împreună cu el ieşise de pe ruta Napoli—Roma ca să alunece pieziş spre o cameră de hotel, spre o plajă noaptea. Probabil că nu fusese excesiv de tulburată când fetişismul lui Caserta ieşise la suprafaţă cu mai multă fermitate. O simţeam, acolo în penumbră, ca şi cum s-ar fi aflat în acel sac, pe pat, încordată şi uimită, dar fără să sufere. În mod sigur, îi provocase mai multă durere să afle că bărbatul acela continua s-o urmărească într-un mod pervers de constant, aşa cum făcuse cu ani în urmă, când îi trimisese cadourile acelea, ştiind c-o expune brutalităţii soţului. Mi-o imaginam dezorientată când aflase de vizita lui Caserta la tatăl meu să-i povestească despre ea, despre timpul pe care-l petreceau împreună. O vedeam surprinsă că tatăl meu nu-l omorâse pe presupusul lui rival, aşa cum ameninţase întotdeauna c-o să facă, ci-l ascultase, calm, pentru ca apoi să înceapă s-o

spioneze, s-o maltrateze, s-o amenințe, pentru a încerca s-o oblige să-l accepte din nou în preajma ei. Plecase în mare grabă, sigură probabil că este urmărită de fostul soț. Pe drum, împreună cu De Riso, se convinsese probabil de asta. Odată urcată în tren, răsuflase ușurată și poate că așteptase să apară Caserta să se explice, s-o facă să-nțeleagă. O credeam confuză și totodată hotărâtă, ancorată doar de valiza în care avea cadourile pentru mine. M-am scuturat și am pus la loc în buzunarele lui Caserta toate acele semne ale traseului lor. Pe fund, între cusături, era nisip.

Când am reluat explorarea, mi s-a tăiat respirația. Fasciculul de lumină al lanternei, în rotirea lui, a trecut peste o formă feminină, aflată în picioare lângă peretele din fața patului. Am dus din nou cercul de lumină pe acea siluetă întrezărită. Atârnat de un umeraș fixat în zid cu un cui stătea aranjat taiorul albastru pe care mama îl purta când pornise la drum: sacou și fustă dintr-o stofă atât de rezistentă, încât Amalia, decenii la rând, reușise s-o adapteze, cu ușoare intervenții, pentru toate împrejurările pe care le considera importante. Ambele piese fuseseră așezate pe umeraș, ca și cum persoana care le purtase ar fi alunecat din haine doar pentru un moment, promițând să revină curând. Sub sacou era o cămașă veche, albastră, care-mi era foarte cunoscută. Am băgat, șovăind, mâna în decolteu și am găsit unul dintre sutienele vechi ale Amaliei prins cu un ac de siguranță de cămașă. Am căutat și sub fustă: erau chiloții ei cârpiți. Pe podea am văzut pantofii uzați și demodați care-i aparținuseră, cu tocurile joase flecuite de mai multe ori, și ciorapii care zăceau deasupra, ca un văl.

M-am aşezat pe marginea patului. Trebuia să încerc să împiedic taiorul să se desprindă de perete. Voiam ca toate piesele vestimentare să rămână acolo, nemişcate, şi să consume restul de energie pe care-l mai păstrau de la Amalia. Am lăsat ca fiecare punct să se descoasă, ca stofa albastră să redevină material necroit, care să miroasă a nou, neatins de Amalia care, tânără, într-o rochie americană cu flori roşii şi albastre, încă alegea dintre sulurile de metraje, într-un magazin cu un miros dens de ţesături. Vorbea cu veselie. Încă plănuia s-o confecţioneze pentru ea, încă-i atingea marginea groasă, încă îi ridica un colţ ca să vadă cum cade. Dar n-am fost în stare s-o păstrez mult timp. Amalia deja lucra prompt. Întindea pe stofă hârtia care reproducea părţile corpului. O fixa cu ace, bucată cu bucată. Tăia întinzând ţesătura cu degetul mare şi mijlociul mâinii stângi. Însăila. Cosea cu puncte rare. Măsura, descosea, cosea la loc. Căptuşea. Mă fascina arta ei de a confecţiona o dublură. Vedeam crescând rochia ca un alt corp, un trup mai accesibil. De câte ori intrasem pe ascuns în dulapul din dormitor, închisesem uşa, rămăsesem pe întuneric între hainele ei, sub fusta înmiresmată a acelui taior, respirând corpul ei, acoperindu-mă cu ele? Mă încânta că din urzeală şi băteală ea ştia să scoată o persoană, o mască ce se nutrea cu căldură şi miros, care părea personaj, teatru, poveste. Dacă ea nu mi-a permis niciodată nici măcar s-o ating, silueta aceea fusese în mod sigur, până în pragul adolescenţei mele, plină de senzaţii, de imagini, de plăceri. Taiorul era viu.

Şi Caserta gândea asta probabil. De costumul acela corpul său se atinsese cu siguranţă când, în decursul

ultimului an, se născuse între ei o bună înţelegere senilă, pe care nu reuşeam s-o desluşesc în toată intensitatea ei şi cu toate implicaţiile ei. Îmbrăcată cu costumul acela ea plecase în grabă, neliniştită după destăinuirile tatălui meu, suspicioasă, fiindu-i teamă că încă e urmărită. În costumul acela Amalia îl atinsese uşor pe Caserta când, pe neaşteptate, se aşezase lângă ea în tren. Aveau o întâlnire? Acum îi vedeam împreună, în timp ce se întâlneau în compartiment, imediat ce scăpaseră de privirea lui De Riso. Amalia încă zveltă, subţire, cu coafura ei demodată; el înalt, uscăţiv, îngrijit — o pereche frumoasă de bătrâni. Dar poate că între ei nu era nicio înţelegere: poate Caserta o urmărise în tren din proprie iniţiativă, se aşezase lângă ea, începuse să-i vorbească fermecător, cum părea să fie în stare. De altfel, oricum merseseră lucrurile, mă îndoiam că Amalia conta pe apariţia ei acasă la mine împreună cu el: Caserta se oferise, poate, doar să-i ţină companie în timpul călătoriei, poate că pe drum ea începuse să-i povestească despre excursiile noastre, poate, cum i se întâmpla în ultimele luni, începuse să rătăcească sensul lucrurilor, să uite de tatăl meu, să uite că bărbatul care stătea lângă ea era obsedat de ea, de persoana ei, de corpul ei, de felul ei de a fi, dar şi de o răzbunare tot mai abstractă, tot mai puţin posibil de concretizat, pură fantasmă între multele fantasme ale bătrâneţii.

Sau nu: ea încă lua asta în considerare şi deja plănuia, cum făcea cu hainele, ce întorsătură să dea evenimentelor din existenţa ei. În orice caz, pe neaşteptate destinaţia se schimbase, nu din voinţa lui Caserta. Cu siguranţă, Amalia îl îndemnase să coboare la Formia.

Pe el n-avea cum să-l intereseze deloc să se întoarcă în locurile în care făcuserăm (tatăl meu, ea, eu, surorile mele) baie în mare în anii ’50. Era posibil, în schimb, ca Amalia, convinsă că tatăl meu îi urmărea obsesiv pitit cine ştie pe unde, hotărâse să târască după ea privirea aceea pe nişte trasee capabile să-l împietrească.

Mâncaseră în vreun bar, băuseră ceva, în mod sigur începuse între ei un joc nou, pe care Amalia nu-l prevăzuse, dar care o atrăgea. Primul telefon pe care mi-l dăduse era dovada unei confuzii care o excita şi, totodată, o dezorienta. Şi chiar dacă luaseră camere separate la hotel, al doilea telefon mă făcea să mă îndoiesc că Amalia se închisese în camera ei. Simţeam în costumul acela vechi făcut pentru ocazii importante forţa care o împingea afară din casă, departe de mine, şi din cauza căreia risca să nu se mai întoarcă niciodată. Vedeam în stofa albastră noaptea din debaraua de lângă dormitorul ei, unde mă închideam ca să lupt cu groaza de a o pierde pentru totdeauna. Nu, Amalia nu rămăsese în camera ei.

A doua zi, ajunseseră împreună la Minturno, poate cu trenul, poate cu autocarul. Pe seară, cinaseră fără să le pese de cheltuieli, cu veselie, până în punctul în care comandaseră două sticle de vin. Apoi se plimbaseră pe plajă noaptea. Ştiam că, pe plajă, mama mea purtase hainele pe care, iniţial, intenţiona să mi le dăruiască. Poate că fusese Caserta cel care o determinase să se dezbrace şi să-şi pună rochiile, lenjeria, capotul sustrase pentru ea din magazinul Vossi. Poate că o făcuse Amalia spontan, dezinhibată de vin, obsedată de vigilenţa nevrotică a fostului soţ. Trebuia exclusă ideea că existase violenţă: autopsia nu confirmase violenţa.

O vedeam lunecând din vechiul ei taior și aveam impresia că acesta rămânea rigid și dezolat, atârnat pe nisipul rece așa cum atârna acum, pe perete. O vedeam în timp ce se străduia să încapă în acea lenjerie de lux, în acele haine prea tinerești, clătinându-se de la băutură. O vedeam până când, epuizată, se acoperise cu capotul din atlaz. Simțise probabil că se fărâmițase parcă pentru totdeauna ceva, cu tatăl meu, cu Caserta, poate că și cu mine, atunci când hotărâse să modifice itinerarul. Ea însăși se fărâmițase: telefoanele pe care mi le dăduse, probabil în compania lui Caserta, cu vesela lor disperare, poate voiau să-mi semnaleze doar confuzia situației în care se găsea, dezorientarea pe care o trăia. În mod sigur când intrase în apă goală fusese alegerea ei. O simțeam că se imagina prinsă între patru pupile, supusă exproprierii de două priviri. Și o simțeam descoperind extenuată că tatăl meu nu era, că acel Caserta își urmărea fanteziile lui de bătrân cu mintea rătăcită, că spectatorii erau absenți. Își scosese capotul din atlaz, rămăsese doar cu sutienul Vossi pe ea. Caserta era, probabil, acolo, privind fără să vadă. Dar nu eram sigură de asta. Poate că plecase deja cu hainele Amaliei. Sau poate că ea însăși îi impusese să plece. Mă îndoiam că alesese singur să ia cu el hainele și lenjeria. Eram sigură în schimb că Amalia îl obligase să-mi dea cadourile și că el îi promisese c-o va face: ultimul troc pentru a obține lenjeria aceea veche la care ținea. Vorbiseră despre mine probabil, despre ce făcusem când eram mică. Sau poate că deja făceam parte de mult din jocul lor sadic minor, condus de Caserta. În mod sigur eram o parte dominantă din fantasmele lui senile și voia să se răzbune pe

mine, ca şi cum aş fi fost fetiţa din urmă cu patruzeci de ani. Mi-l imaginam pe Caserta pe nisip, zăpăcit de zgomotul resacului şi de umezeală, dezorientat la fel ca Amalia, beat ca ea, incapabil să înţeleagă unde ajunsese jocul. M-am temut că nici măcar nu-şi dăduse seama că şoarecele cu care se distrase o bună parte a vieţii lui îi scăpa printre degete şi se ducea să se înece.

24.

M-am ridicat de pe pat ca să nu mai văd silueta albastră atârnată de peretele din faţă. Am desluşit treptele care duceau la uşa dinspre curtea clădirii. Erau cinci, îmi aminteam bine: mă jucam cu Antonio sărind peste ele, în timp ce bunicul lui făcea prăjituri. Le-am numărat urcând. Odată ajunsă sus, mi-am dat seama cu uimire că uşa nu era închisă, ci doar apropiată: încuietoarea era ruptă. În mod evident, bătrânul intra şi ieşea pe acolo. Am deschis-o şi am scos capul în gang: de o parte era uşa care dădea în curte, de cealaltă, porţiunea de scări în vârful căreia odată fusese apartamentul lui Caserta. În sus pe acele trepte Filippo şi tatăl meu îl urmăriseră ca să-l omoare. El încercase mai întâi să se apere; apoi cedase.

M-am uitat în sus, din josul scării, şi am simţit o durere în ceafă. Aveam o privire veche de decenii care voia să-mi arate mai mult decât puteam vedea acum. Povestea, frântă în mii de imagini incoerente, se chinuia să se adapteze pietrelor şi fierului. În schimb, violenţa se împlinea acum, încleştată de balustrada scării, şi mi se părea că rămăsese aici — aici şi nu acolo — timp de patruzeci de ani ca să urle. Caserta renunţase să se apere nu din pricină că-i lipseau puterile sau pentru că-şi recunoştea vina sau laşitatea, ci pentru că unchiul Filippo, la etajul al patrulea, îl prinsese pe Antonio şi

iată — îl ţinea suspendat de glezne înjurând într-un dialect ostil: limba mamei mele. Unchiul era tânăr, avea ambele braţe şi ameninţa că-i dă drumul copilului să cadă în cazul în care Caserta ar fi schiţat doar vreo mişcare. Sarcina tatălui meu era uşoară.

Am lăsat uşa deschisă şi am intrat în pivniţă. Cu lanterna am căutat uşiţa care ducea la nivelul cel mai de jos al subsolului. Mi-o aminteam din fier vopsit, poate maroniu. Am dat de una din lemn, înaltă de nu mai mult de cincizeci de centimetri: mai mult o uşiţă decât o uşă, întredeschisă, cu un inel pe batant şi altul pe toc: prin acesta din urmă trecea un lacăt deschis.

Când am văzut-o, a trebuit să admit imediat că imaginea cu Caserta şi Amalia intrând şi ieşind de acolo foarte drepţi şi radioşi, uneori la braţ, alteori ţinându-se de mână, ea cu taiorul, el cu paltonul camel, era o amintire falsă. Atât eu, cât şi Antonio, când treceam pe acolo, trebuia să ne aplecăm. Copilăria e o fabrică de minciuni care rezistă în faţa imperfecţiunilor: a mea, cel puţin, aşa fusese. Dar auzeam hărmălaia copiilor pe stradă şi mi se părea că nu erau diferiţi de cum fusesem eu: zbierau în acelaşi dialect; fiecare dintre ei se simţea altcineva: erau pure invenţii, în timp ce-şi petreceau seara pe trotuarul sordid, sub privirea bărbatului în maiou. Goneau pe triciclete şi-şi aruncau unii altora insulte pe care le alternau cu ţipete ascuţite de bucurie. Insulte de inspiraţie sexuală: în argoul lor obscen se insera uneori, cu obscenităţi şi mai înfocate, vocea bărbatului cu ranga.

Am oftat uşor. M-am auzit repetându-i lui Antonio cuvinte nu diferite de cele pe care le auzeam, în spatele

acelei uşiţe, în spaţiul întunecos al subsolului; şi el mi le repeta mie. Dar eu minţeam când le spuneam. Mă prefăceam că nu sunt eu. Nu voiam să fiu „eu", dacă nu eram eul Amaliei. Procedam aşa cum îmi imaginasem că face Amalia în secret. Şi îi impuneam, în lipsa traiectoriilor ei din care aş fi putut face parte, traseele mele de acasă la magazinul *Coloniali* al lui Caserta bătrânul. Ieşea din casă, cotea, împingea uşa din sticlă, degusta creme, îşi aştepta tovarăşul de joacă. Eram eu şi eram ea. Eu-ea ne întâlneam cu Caserta. În realitate, nu vedeam faţa lui Antonio, când Antonio apărea pe uşa dinspre curte, dar ceea ce, pe acel chip, aparţinea feţei mature a tatălui său.

Îl iubeam pe Caserta cu intensitatea cu care-mi imaginasem că-l iubea mama mea. Şi-l detestam, pentru că iluzia acelei iubiri secrete era atât de vie şi concretă, încât simţeam că n-aş fi putut fi iubită niciodată în acelaşi fel: nu de el, ci de ea, de Amalia. Caserta luase tot ce mi se cuvenea mie. În timp ce dădeam ocol tejghelei pictate, mă mişcam la fel ca ea, vorbeam singură imitându-i vocea, clipeam des, râdeam aşa cum tatăl meu nu voia să râdă ea. Apoi urcam pe estrada din lemn şi intram, legănându-mă ca o femeie în toată firea, în cofetărie. Bunicul lui Antonio întindea cremă din sacul de pânză şi se uita la mine cu o privire adâncă, învăluită de căldura cuptoarelor.

Am tras înapoi uşiţa şi am luminat cu lanterna. M-am ghemuit, cu genunchii la piept şi capul în jos. Astfel aplecată, m-am târât pe trei trepte alunecoase. Am acceptat, parcurgând acel traseu, să-mi povestesc totul: tot ce minciunile păstrau ca adevăr adevărat.

Eram în mod sigur Amalia când, într-o zi, am găsit cofetăria goală şi uşiţa aceea deschisă. Eram Amalia care, goală ca ţiganca pictată de tatăl meu, în jurul căreia zburau de săptămâni insultele, jurămintele, ameninţările, se târa în subsol împreună cu Caserta. Eram, la imperfect. Mă simţeam ea, cu gândurile ei, liberă şi fericită, eliberată de maşina de cusut, de mănuşi, de ac şi aţă, de tatăl meu, de pânzele lui, de hârtia gălbuie pe care sfârşise în mâzgăleli colerice. Eram identică ei şi totuşi sufeream din cauza acelei identităţi incomplete. Noi reuşeam să fim „eu“ numai în joacă, de-acum, şi ştiam asta.

Dacă nu cumva, încovoiat, în capătul celor trei trepte dincolo de uşiţă, Caserta m-a privit pieziş şi mi-a zis: „Vino“. În timp ce-mi imaginam că vocea lui, împreună cu verbul acela, spunea şi: „Amalia“, el a urcat uşor cu un deget noduros şi murdar de cremă în sus pe piciorul meu, sub rochiţa pe care mi-o confecţionase mama mea. Am simţit plăcere la acel contact. Şi mi-am dat seama că în mintea mea se întâmplau cu încăpăţânare obscenităţile pe care, între timp, bărbatul le îngăima atingându-mă. Le memoram şi mi se părea că le spune cu o limbă lungă şi roşie care vorbea nu din gură, ci din pantaloni. Rămâneam fără aer. Simţeam deopotrivă plăcere şi groază. Încercam să le controlez pe amândouă, dar îmi dădeam seama cu ciudă că jocul nu ieşea bine. Amalia simţea toată plăcerea: mie îmi rămânea numai groaza. Pe măsură ce lucrurile se petreceau, mă înfuriam mai tare, pentru că nu reuşeam să fiu „eu“ în plăcerea ei, şi mă mulţumeam să tremur.

De altfel, nici Caserta nu-mi ieşea convingător. Uneori reuşea să fie Caserta, alteori trăsăturile îi dispăreau. Asta mă alarma tot mai mult. Se întâmpla la fel cum se întâmpla cu Antonio: în timpul jocurilor noastre, eu eram Amalia în mod ferm, iar el era tatăl lui în mod instabil, poate dintr-un defect de imaginaţie. Atunci îl uram. Să-l simt pe Antonio mă făcea să fiu în mod meschin Delia acolo jos, în subsol, cu o mână pe sexul lui; şi între timp Amalia se juca de-a Amalia adevărată cine ştie pe unde, excluzându-mă din jocul ei, aşa cum făceau uneori fetiţele din curte.

Astfel, la un moment dat, a trebuit să cedez şi să recunosc că bărbatul care-mi spunea „Vino" la capătul celor trei trepte ale subsolului era vânzătorul de mărfuri coloniale, bătrânul posomorât care făcea îngheţată şi prăjituri, bunicul micului Antonio, tatăl lui Caserta. Dar Caserta nu: Caserta, cu siguranţă, era în altă parte, cu mama mea. Atunci l-am respins şi am fugit plângând. Am sărit pe aşchia din podea pe care se aflau tatăl meu, şevaletul, dormitorul. I-am comunicat, în dialectul vulgar din curte, lucrurile obscene pe care bărbatul acela mi le făcuse şi spusese. Plângeam. Aveam în minte clar chipul bătrân deformat de înroşirea pielii şi de teamă.

Caserta, i-am spus tatălui meu. I-am zis că-i făcuse şi îi spusese Amaliei, cu consimţământul ei, în subsolul cofetăriei, toate lucrurile pe care, în realitate, bunicul lui Antonio mi le spusese şi poate mi le făcuse mie. El s-a oprit din lucru şi a aşteptat ca mama mea să se întoarcă acasă. A povesti înseamnă să înlănţui momente şi spaţii pierdute. M-am aşezat pe ultima treaptă, cu credinţa că e chiar aceea de atunci. Mi-am repetat din

vârful buzelor, una câte una, expresiile obscene pe care tatăl lui Caserta mi le înşirase, tot mai agitat, în urmă cu patruzeci de ani. Şi mi-am dat seama că, în esenţă, erau aceleaşi pe care mama mea, hlizindu-se, mi le urlase în telefon, înainte să se ducă să se înece. Cuvinte pentru a se pierde sau a se regăsi. Poate că voia să-mi comunice că şi ea mă detesta pentru ce-i făcusem în urmă cu patruzeci de ani. Poate că-n felul acela voia să mă facă să înţeleg cine era bărbatul care se găsea acolo cu ea. Poate că voia să-mi spună să am grijă de mine, să fiu atentă la crizele senile de furie ale lui Caserta. Sau poate că voia, pur şi simplu, să-mi demonstreze că şi acele cuvinte puteau fi rostite şi că, diferit de ceea ce crezusem toată viaţa, puteau să nu-mi facă niciun rău.

M-am agăţat de acea ultimă ipoteză. Mă aflam acolo, ghemuită pe prag cu fanteziile mele chinuite, ca să-l întâlnesc pe Caserta şi să-i spun că nu-mi dorisem niciodată să-i fac rău. Nu mă mai interesa povestea dintre el şi mama mea: îmi doream numai să mărturisesc cu voce tare că, atunci şi pe urmă, nu-l urâsem pe el, poate că nici pe tatăl meu: doar pe Amalia. Ei voiam să-i fac rău. Pentru că mă lăsase pe lume să mă joc singură cu cuvintele minciunii, fără măsură, fără adevăr.

25.

Dar Caserta n-a apărut. În pivniță erau numai cutiile goale de carton și vechi sticle de apă minerală sau de bere. M-am târât afară, plină de praf, scârbită de atingerea ușoară a pânzelor de păianjen, și m-am întors la patul pliant. Pe jos am văzut chilotul meu pătat de sânge și l-am împins cu vârful piciorului sub pat. Acum mă deranja mai mult să-l observ în locul acela ca o parte furată din mine decât să-mi imaginez cum îl folosise Caserta.

M-am întors la peretele unde era atârnat costumul albastru al Amaliei. Am desprins umerașul, am întins cu delicatețe hainele pe pat, am scos sacoul: avea căptușeala descusută; buzunarele erau goale. Mi l-am pus pe lângă trup, voind parcă să văd cum îmi vine. Apoi m-am hotărât: am lăsat lanterna pe pat, mi-am scos rochia și am lăsat-o pe jos; pe urmă m-am îmbrăcat cu grijă, fără grabă. Am folosit acul de siguranță cu care Caserta fixase sutienul de cămașă ca să-mi strâng fusta în talie: era prea largă. Și sacoul era larg, totuși mi l-am aranjat pe mine mulțumită. Am simțit că acel costum vechi era povestea extremă pe care mi-o lăsase mama și care acum, cu toate artificiile de rigoare, îmi venea turnat.

Povestea putea fi mai slabă sau mai captivantă decât aceea pe care mi-o spusesem eu. Era de-ajuns să tragi un

fir şi să-l urmezi în liniaritatea lui simplificatoare. De exemplu, Amalia plecase împreună cu amantul ei bătrân şi cu el petrecuse o ultimă vacanţă secretă, râzând zgomotos, mâncând şi bând, dezbrăcându-se pe nisip, îmbrăcând şi scoţându-şi de pe ea hainele pe care plănuia să mi le dăruiască. Un joc de femeie bătrână care se preface tânără ca să-i placă altui bătrân. În cele din urmă, hotărâse să facă baie goală. Dar, cherchelită cum era, se îndepărtase prea mult de mal şi se înecase. Lui Caserta îi fusese frică, strânsese toate lucrurile şi plecase. Sau iat-o alergând goală pe ţărm cu el pe urmele ei, amândoi gâfâind, amândoi îngroziţi, ea aflând de dorinţele lui, el aflând de repulsia ei. Până când Amalia crezuse că poate să scape de el fugind în apă.

Da, era de-ajuns să tragi un fir ca să te joci în continuare cu figura misterioasă a mamei mele, când îmbogăţind-o, când umilind-o. Dar mi-am dat seama că nu mai simţeam nevoia asta şi m-am mişcat în raza de lumină exact aşa cum mi se părea că se mişcă ea. După ce am stins lanterna, m-am aplecat spre triunghiul albăstrui al storului şi am scos capul afară. Strada era luminată, dar încă nu se lăsase întunericul. Copiii nici nu mai alergau, nici nu mai ţipau. Stăteau în jurul unui bărbat încovoiat, cu chipul la înălţimea chipurilor lor, cu mâinile pe genunchi. Bărbatul era Caserta. Avea un păr des şi alb şi o expresie fermecătoare. Stăteau cu toţii, cei mici, cel mare, cu pantofii într-o băltoacă scânteietoare. Copiii începuseră să desfacă bomboanele pe care li le împărţise el.

M-am uitat la bătrânul acela uscăţiv, bine bărbierit, bine îmbrăcat, cu chipul palid şi încordat, şi n-am mai

simţit nicio nevoie să-i vorbesc, să aflu, să-i spun. Am hotărât s-o şterg pe trotuar, după colţ, dar el s-a întors şi m-a văzut. Uimirea i-a fost atât de mare, că nici n-a înţeles ce se întâmpla în spatele lui. Bărbatul în maiou tocmai îşi sprijinise cu grijă ranga de zid, tocmai aruncase trabucul şi acum se apropia de el cu privirea aţintită în faţă, cu pieptul în afară, cu picioarele scurte care făceau paşi în mod calculat liniştiţi. Copiii s-au retras, ieşind din băltoacă. Caserta a rămas singur în oglinda apei violet, cu gura deschisă, cu ochii neîngrijoraţi fixaţi asupra mea. Calmul acela al lui m-a ajutat să respir. Am intrat din nou în magazinul *Coloniali* din urmă cu patruzeci de ani, am fost foarte atentă să nu mă izbesc de tejgheaua cu palmieri şi cămile, am urcat pe estrada din lemn, am traversat cofetăria ferind abil cuptorul, aparatele, tejghelele, tăvile, am ieşit pe uşa care dădea spre curte. Când am fost afară, am căutat paşii potriviţi pentru o persoană adultă care nu se grăbeşte.

26.

Gazul ardea în noapte în turnurile rafinăriilor. Am călătorit cu un tren direct şi lent ca o agonie, după ce am căutat şi am găsit un compartiment luminat, fără pasageri cufundaţi în somn. Voiam ca, dacă nu întregul tren, măcar bancheta mea să aibă o formă, o consistenţă. Am găsit loc împreună cu nişte tineri la vreo douăzeci de ani, recruţi întorşi dintr-o scurtă permisie. Într-un dialect aproape neinteligibil, etalau la fiecare frază o agresivitate îngrozită. Pierduseră trenul care i-ar fi dus la timp la cazarmă. Ştiau că urma să fie pedepsiţi şi le era frică. Dar nu mărturiseau asta. Plănuiau în schimb, printre strigăte şi râsete grosolane, să-i supună pe ofiţerii care aveau să-i pedepsească la toate felurile de umilinţe sexuale. Le plasau într-un viitor nedefinit şi, în aşteptarea acestuia, le descriau fără nicio cruţare. Susţineau, adresându-mi-se, dar oarecum pieziş, că nu le era frică de nimeni. De fiecare dată îmi aruncau priviri din ce în ce mai neobrăzate. Unul dintre ei a început să-mi vorbească direct şi să-mi ofere bere din cutia din care băuse. Am băut. Ceilalţi au râs grosolan fără să reuşească să se controleze, vârându-se unii într-alţii cu corpurile încordate de râsul reprimat şi apoi împingându-se cu putere, vineţii la faţă.

I-am lăsat la Minturno. Pe străzi pustii, printre vile vulgare şi goale, am mers pe jos până pe strada Appia.

Era încă întuneric când am reuşit să găsesc casa excursiilor noastre, o construcţie cu două niveluri, cu acoperişul în două ape, baricadată şi mută sub roua dimineţii. La primele raze de soare am pornit pe o cărare nisipoasă. Erau doar cărăbuşi şi şopârle nemişcate, aşteptând să se încălzească. Frunzele trestiilor, cu care făcusem pentru mine şi pentru surorile mele schelete de zmeie, îmi udau taiorul cum le atingeam.

Mi-am scos pantofii şi mi-am afundat picioarele dureroase într-un nisip fin, rece şi murdar, printre tot felul de gunoaie. M-am dus să mă aşez pe un trunchi de copac aproape de mal, aşteptând ca soarele să mă încălzească, dar şi ca să-mi agăţ prezenţa de o fosilă bine înfiptă în nisip. Marea era acum liniştită şi albastră sub soare, dar razele ajungeau cu greu pe ţărm, lăsând plaja într-o umbră gri. O ceaţă aproape risipită mai acoperea încă desişul, colinele, munţii. Mă întorsesem deja în locul acela după moartea mamei mele. Nu văzusem nici marea, nici plaja. Văzusem doar detalii: ghiocul alb al unei scoici, dungată riguros; un rac cu abdomenul segmentat întors spre soare, plasticul verde al unei cutii de detergent; trunchiul acela pe care mă aşezasem. Mă întrebasem de ce mama mea hotărâse să moară în locul acela. N-aveam să aflu niciodată. Eram singura sursă posibilă a poveştii, nu puteam, şi nici nu voiam, să caut în afara mea.

Când soarele a început să mă mângâie uşor, am simţit-o pe Amalia tânără şi plină de uimire din cauza apariţiei primilor costume bikini. Spunea: „Ambele piese încap într-o singură mână“. Ea, în schimb, purta un costum verde pe care şi-l confecţionase singură, închis

până la gât, robust, adaptat să suprime toate formele, mereu acelaşi de-a lungul anilor. Din prudenţă, avea grijă adesea ca materialul să nu i se ridice pe coapse sau pe fese. Duminica, aparent pentru că aşa voia ea, stătea înfăşurată într-un prosop, ca şi cum i-ar fi fost frig, pe şezlong sub umbrelă, lângă tatăl meu. Dar nu-i era frig. În zilele de sărbătoare ajungeau pe plajă grupuri de tineri cu părul cârlionţat, cu costume de baie indecente, arşi de soare pe faţă, pe gât şi pe braţe, în rest albi, vorbăreţi, scandalagii, prinşi între ei, ba în joacă, ba în serios, în lupte furibunde pe nisip sau în apă. Tatăl meu, care în general îşi petrecea timpul pe ţărm mâncând scoici găsite în nisip, când îi vedea, îşi schimba dispoziţia şi comportamentul. Îi cerea Amaliei să nu se îndepărteze de umbrelă. Se uita la ea cu coada ochiului să vadă dacă nu le arunca priviri piezişe. Când tinerii, în timpul spectacolelor lor, murdari de nisip până-n vârful capului, se apropiau prea mult de umbrelă râzând, venea degrabă lângă noi şi ne obliga pe toate patru să stăm lângă el. Între timp, le declara război tinerilor, săgetându-i cu priviri feroce. Nouă, ca întotdeauna, ne era frică.

Dar, din acele vacanţe, ceea ce-mi aminteam cu şi mai multă neplăcere era cinematograful în aer liber unde mergeam adesea. Tatăl meu, ca să ne apere de eventuali hărţuitori, o punea pe cea mai mică dintre surorile mele să se aşeze pe primul scaun din rând, cel dinspre culoarul central. Apoi îi poruncea celeilalte să se aşeze lângă ea. Urmam eu, mama mea, apoi, în sfârşit, el. Amalia lua un aer care nu era nici amuzat, nici mirat. Eu, în schimb, interpretam acea distribuire a locurilor ca pe un semnal de pericol şi deveneam din ce în ce

mai neliniştită. Când tatăl meu se instala pe locul lui şi punea un braţ în jurul umerilor soţiei lui, gestul acela mi se părea ultima fortificaţie împotriva unei ameninţări ascunse, care în curând şi-ar fi arătat colţii.

Filmul începea, dar simţeam că el nu era liniştit. Asista la spectacol agitat. Dacă, din întâmplare, Amalia întorcea capul să se uite în spate, imediat făcea şi el asta. La intervale fixe o întreba: „Ce e?“ Ea îl liniştea, dar tatăl meu nu avea încredere. Pe mine mă afecta anxietatea lui. Mă gândeam că, dacă mi s-ar fi întâmplat ceva — lucrul cel mai îngrozitor, nu ştiam care —, i-aş fi ascuns. Deduceam, nu ştiu de ce, că şi Amalia s-ar fi comportat în acelaşi fel. Dar, fiind conştientă de asta, eram şi mai înspăimântată. Pentru că, dacă tatăl meu ar fi aflat că ea îi ascunsese că un străin oarecare încercase să se apropie de ea, ar fi avut imediat dovada tuturor celorlalte nenumărate secrete ale Amaliei.

Eu aveam deja acele dovezi. Când mergeam la film fără el, mama mea nu respecta niciuna dintre regulile pe care i le impusese: privea în jurul ei liber, râdea cum nu trebuia să râdă şi pălăvrăgea cu necunoscuţi, de exemplu cu vânzătorul de bomboane, care, atunci când se stingeau luminile şi se zărea cerul înstelat, se aşeza lângă ea. De aceea, când era tatăl meu, nu reuşeam să urmăresc povestea filmului. Aruncam priviri furişe, în întuneric, ca să exercit, la rândul meu, un control asupra Amaliei, să anticipez aflarea secretelor ei, să împiedic ca şi el să-i afle vinovăţia. Între fumul de ţigări şi strălucirea fasciculului de lumină care ţâşnea din proiector, îmi imaginam îngrozită corpuri de bărbaţi în formă de broscoi care urcau agili pe sub rândul de scaune, întinzându-şi

nu labele, ci mâinile şi limbile vâscoase. Astfel, în ciuda căldurii, o transpiraţie rece îmi acoperea tot corpul.

Dar când era soţul ei, Amalia, după o privire furişă într-o parte, curioasă şi în acelaşi timp neliniştită, îşi lăsa capul pe umărul tatălui meu și părea fericită. Acea dublă mişcare mă sfâşia. Nu ştiam unde s-o urmez pe mama mai degrabă, de-a lungul axei acelei priviri sau pe parabola desenată de coafura ei pe umărul soţului. Eram acolo, lângă ea, şi tremuram. Chiar și stelele, atât de multe vara, mi se păreau scânteieri ale tulburării mele. Eram într-atât de hotărâtă să fiu diferită de ea, încât pierdeam, unul câte unul, motivele de a-i semăna.

Soarele a început să mă încălzească. Am căutat în geantă şi am scos cartea mea de identitate. M-am uitat ţintă la poză mult timp, încercând s-o recunosc pe Amalia în imaginea aceea. Era o fotografie recentă, făcută special pentru înnoirea actului expirat. Cu o cariocă, în timp ce gâtul îmi era ars de soare, am desenat în jurul trăsăturilor mele coafura mamei. Mi-am lungit părul scurt, pornind de la urechi şi umflând două benzi ample, care se închideau într-un val foarte negru, ridicat pe frunte. Mi-am schiţat un cârlionţ rebel deasupra ochiului drept, conturat cu greu între linia părului şi sprânceană. M-am privit, mi-am zâmbit. Coafura aceea demodată, folosită în anii '40, dar deja rară la sfârşitul anilor '50, îmi venea bine. Amalia fusese. Eu eram Amalia.

La prețul de vânzare al cărții
se adaugă 2%, reprezentând
contravaloarea timbrului literar.

Tiparul executat la:

office@tipografiaeurobusiness.ro
www.tipografiaeurobusiness.ro

Încă de la apariția romanului *Prietena mea genială*, care deschide *Tetralogia Napolitană*, faima Elenei Ferrante a crescut enorm, transformându-se în așa-numita „Febră Ferrante“. Este considerată una dintre autoarele contemporane cele mai convingătoare, o stilistă desăvârșită, cu o intuiție artistică ieșită din comun, care a câștigat admirația mai multor scriitori celebri – Jhumpa Lahiri, Elizabeth Strout, Claire Messud – și a unor critici importanți: James Wood, John Freeman, Eugenia Williamson etc. Dar, fără îndoială, primirea cea mai călduroasă a avut-o din partea cititorilor, care au descoperit o autoare ce vorbește într-un stil plin de frumusețe și forță despre sentimentul de apartenență la un loc, despre relațiile umane, dragoste, familie și prietenie.

Iubire amară este romanul de debut al Elenei Ferrante, ecranizat de Mario Martone în 1995 și distins cu numeroase premii ale industriei cinematografice.

La Editura Pandora M au apărut toate volumele *Tetralogiei Napolitane*: *Prietena mea genială*, *Povestea noului nume*, *Cei care pleacă și cei ce rămân* și *Povestea fetiței pierdute*, romanul *Fiica ascunsă*, precum și cartea pentru copii *Noaptea pe plajă*.

Povestea fetiței pierdute a fost nominalizată la Man Booker Prize (2016) și a primit Medalia de Aur pentru ficțiune în cadrul Independent Publisher Book Awards (2016). O miniserie pe baza primului roman al *Tetralogiei Napolitane*, *Prietena mea genială*, este în curs de producție la HBO.

În *Iubire amară* vocea Elenei Ferrante are o forță nemaiîntâlnită.

THE NEW YORK TIMES

Plasat în Napoli, romanul de debut al Elenei Ferrante spune o poveste despre mame și fiice și despre mănunchiul complicat de minciuni, emoții și amintiri care le leagă.

În urma morții premature și misterioase a mamei sale, Delia pornește într-o călătorie inițiatică pe străzile întortocheate și sufocante din Napoli, orașul ei natal, cu dorința de a afla adevărul despre familia sa. Câteva telefoane stranii o conduc către descoperiri tulburătoare și neașteptate despre ultimele zile ale mamei sale.

Iubire amară este o explorare inedită a obsesiilor și preocupărilor care ne frământă pe mulți dintre noi și ale căror răspunsuri milioane de cititori din întreaga lume le regăsesc în cărțile extraordinare ale Elenei Ferrante.